Tarih

2. FASİKÜL

10. SINIF

- DÜNYA GÜCÜ OSMANLI (1453-1595)
- SULTAN VE OSMANLI MERKEZ TEŞKİLATI
- KLASİK ÇAĞDA OSMANLI TOPLUM DÜZENİ

- 213 soru
- Bilgi Teknolojileri Uyarlamaları
- PISA Tarzı Sorular
- ÖSYM Çıkmış Sınav Soruları
- Video Çözümler

ÇAP
çap yayınları®

Teşekkürler...

Değerli öğretmenlerimiz

Kahraman DURMUŞ ve Aleyna SELÇUK'a

katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Bu kitap **MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI**'nın
19.01.2018 tarih ve 36 sayılı kararı ile belirlenen
ORTAÖĞRETİM TARİH DERS PROGRAMINA
GÖRE HAZIRLANMIŞTIR.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Oğuz GÜMÜŞ

EDİTÖR
Gülten YILDIRIM - Hazal ÖZNAR

DİZGİ
Çap Yayınları Dizgi Birimi

SAYFA TASARIM - KAPAK
F. Özgür OFLAZ

2. BASKI
Eylül 2019

İLETİŞİM

ÇAP YAYINLARI®

Ostim Mah. 1207 Sokak
No: 3/C–D Ostim / Ankara

Tel: 0312 386 00 26 • 0850 302 20 90
0 553 903 65 51
Fax: 0312 394 10 04

www.capyayinlari.com.tr
bilgi@capyayinlari.com.tr
twitter.com/capyayinlari
facebook.com/capyayinlari
instagram.com/capyayinlari

Gelecek için hazırlanan vatan evlâtlarına, hiçbir güçlük karşısında yılmayarak tam bir sabır ve metanetle çalışmalarını ve öğrenim gören çocuklarımızın ana ve babalarına da yavrularının öğreniminin tamamlanması için hiçbir fedakârlıktan çekinmemelerini tavsiye ederim.

K. Atatürk

Ön Söz

Değerli Öğrenciler,

Çap Yayınları olarak konuları en iyi şekilde kavrayabilmeniz için yeni bir anlayışla elinizdeki fasikülleri oluşturduk. Fasiküllerimiz aşağıdaki içeriklere sahiptir:

Kazanım Sayfası: Bir konunun müfredata uygun sırayla ve toplam kaç kazanımda anlatılacağı belirtildi. Anahtar kelimeler ile semboller ve okunuşları gösterildi. Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı başlığı altında derslerde kullanılabilecek internet siteleri tavsiye edilmiştir.

Bilgi sayfası: Her alt konu ile ilgili gerekli bilgilerin ve kısa örneklerin yer aldığı sayfalardan oluşmuştur.

Aktif Öğrenme: Her konuda gördüğünüz kavramları kullanarak konunun anlaşılmasını kolaylaştıracak şekilde tasarlanmıştır.

Uygulama Alanı: Konu içinde öğrenilen kavramların pekiştirilmesi için hazırlanan etkinlikler ile kazanımlar daha net anlaşılacaktır.

PISA: Ünite bitiminde okulda öğrendiğiniz bilgi ve becerileri günlük yaşamda kullanma, okuduğunu anlama ve yorumlama becerilerinizi ölçmek için hazırlanmıştır.

Pekiştirme testi: Anlatılan konuların sizler tarafından iyice pekiştirilmesini sağlamak için biraz da farklı sorulara yer verilerek oluşturulmuştur. Bu testlerin tamamının VİDEO ÇÖZÜMLERİ bulunmaktadır.

Acemi, Amatör, Uzman ve Şampiyon Testleri: Ünite bitiminde dört ayrı zorluk seviyesine göre oluşturulmuş TAMAMI VİDEO ÇÖZÜMLÜ olan karma sorulardan oluşmaktadır. Sizleri acemi seviyesinden alıp şampiyon seviyesine taşımak hedeflenmiştir.

ÖSYM Soruları: Üniversite giriş sınavlarında sorulmuş sorular, en son yapılan sınavdan geriye doğru ve yine TAMAMI VİDEO ÇÖZÜMLÜ bir şekilde sunuldu.

Yayınevimize ait olan akıllı telefon uygulamaları ile (cApp ve capegitim), **www.capyayinlari.com.tr** veya **www.capegitim.com** adreslerinden çözümlere ulaşılabilmektedir.

Sağlıklı ve başarılı bir öğretim yılı geçireceğinize inanarak hepinize başarılar diliyoruz.

Sedat ÇALIŞKAN

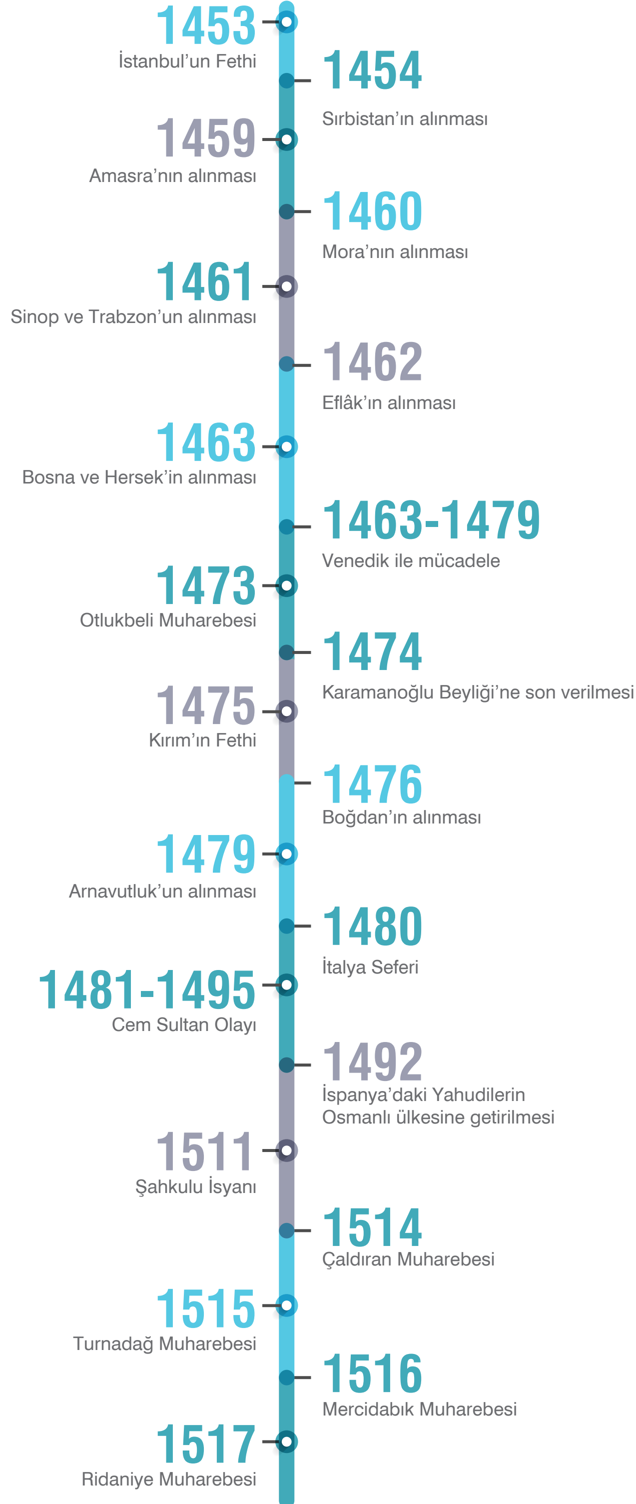
sdtclskn@yahoo.com.tr

İÇİNDEKİLER

5. BÖLÜM
DÜNYA GÜCÜ OSMANLI (1453-1595)

I. BÖLÜM: 1453 – 1520 YILLARINDA YAŞANAN SİYASİ GELİŞMELER

KAZANIMLAR

Kazanım 1. : • 1453-1520 yılları arasındaki süreçte meydana gelen başlıca siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve haritalar üzerinde gösterir.

Kazanım 2. : • İstanbul'un Fethi'nin sebeplerini, fetih sürecini ve fethin stratejik sonuçlarını kavrar.

Kazanım 3. : • Osmanlı Devleti'nin İslam coğrafyasında hâkimiyet kurmasının Türk ve İslam dünyası üzerindeki etkilerini analiz eder.

Kazanım 4. : • 1520-1595 yılları arasındaki süreçte meydana gelen başlıca siyasi gelişmeleri tarih şeridi ve haritalar üzerinde gösterir.

Kazanım 5. : • Kanuni Dönemi'nden itibaren Osmanlı Devleti'nin siyasi sınırlar ve devlet teşkilatı bakımından olgunluğa eriştiğini kavrar.

Kazanım 6. : • Uyguladığı uzun vadeli stratejinin Osmanlı Devleti'nin dünya gücü haline gelmesindeki rolünü analiz eder.

Kazanım 7. : • Osmanlı Devleti'nin takip ettiği kara ve deniz politikalarını analiz eder.

Bilgi ve İletişim Teknolojisi Kullanımı

Bilgisayar, tablet, cep telefonu vb. cihazlarınızdan

www.eba.gov.tr.
www. kultur. gov.tr.
www. ttk.gov.tr
www.atam.gov.tr

sitelerinden herhangi birine girerek, tarih konularıyla ilgili daha detaylı ve görsel bilgilere ulaşabilirsiniz.

FATİH SULTAN MEHMET

II. Mehmet (Fatih)
(1451–1481)
Mahlası: Avni

YAPTIĞI SAVAŞLAR

İstanbul'un Fethi (1453)	Bosna–Hersek'in Fethi (1463-1465)	Pontus–Rum Devleti'nin Yıkılışı (1460-1461)
Venedik Savaşı (1463-1479)	Arnavutluk'un Fethi (1479)	İsfendiyaroğulları Beyliği'ne son verilmesi (1460)
Otranto (İtalya) Seferi (1480)	Ege Adalarının Fethi (1456-1479)	Sırbistan'ın Fethi (1454-1459)
Kırım Seferi (1475)	Otlukbeli Savaşı (1473)	Amasra'nın Fethi (1459)

YAPTIĞI ÖRGÜTLENME ÇALIŞMALARI

– İstanbul, başkent yapıldı.
– Topkapı Sarayı yaptırıldı.
– Topkapı Sarayı'nda Enderun Mektebi açıldı (Devşirme kökenli çocukları eğitip nitelikli devlet adamı yapmak için).
– Divan'ın üye sayısı artırıldı (Vezir sayısı 4'e, Defterdar ve Kazasker sayısı 2'ye çıkarıldı).
– Divan'ın başkanlığına sadrazam getirildi.
– Devşirme kökenli devlet adamlarının yönetimdeki etkinliği artırıldı.
– İlk kez avarız vergisi toplandı.
– Fatih Kanunnamesi olarak adlandırılan Kanunname-i Âli Osman hazırlatıldı. Bu kanunname ile kardeş katli yasallaştırıldı ve sancağa çıkma zorunlu hâle getirildi.
– Sahn-ı Seman (8 Avlu) Medresesi açıldı.

DÖNEMİNİN ÖNEMLİ ÖZELLİKLERİ

– Sınırların en hızlı genişlediği dönemdir.
– İstanbul'un fethiyle Orta Çağ sona ermiş, Yeni Çağ başlamıştır.
– Bizans'ın ve Pontus Rum Devleti'nin yıkılmasıyla Anadolu siyasi açıdan tamamen Türkleşmiştir.
– Yapılan fetihlerle devlet geniş sınırlara sahip çok uluslu (imparatorluk) nitelik kazanmıştır.
– Devletin imparatorluk niteliğini korumak için var olan örgütler geliştirilmiş, aynı zamanda yeni örgütler oluşturulmuştur. Bu çalışmalarla devlet düzeninden imparatorluk düzenine geçilmiştir.
– Hazırlattığı Kanunname-i Âli Osman ile örfi hukuku ilk kez yazılı hâle getirmiştir.
– Boy beylerinin devletteki etkinliğine son verilerek devşirme kökenli devlet adamlarının etkinliği artırılmıştır.
– İstanbul başkent yapılmıştır.
✓ Türk tarihinde en uzun süre başkentlik yapan şehir, İstanbul'dur.
– İstanbul'a Topkapı Sarayı yaptırılmıştır.
✓ Türk tarihinde en uzun süre kullanılan saray, Topkapı Sarayı'dır (19. yüzyıla kadar).
– Topkayı Sarayı içinde açılan Saray Okulu (Enderun)'nda devşirme çocuklar eğitilerek devlet adamı yapılmıştır.
✓ Amaç merkezi otoriteyi güçlendirmektir.

FETİH VE FATİH

İSTANBUL'UN FETHİ

Fatih'e kadar gerçekleştirilen İstanbul kuşatmaları:

– Avarlar (İstanbul'u kuşatan ilk Türk devleti)

– Emeviler (İstanbul'u kuşatan ilk Müslüman devlet)

– Yıldırım Bayezid (İstanbul'u kuşatan ilk Osmanlı hükümdarı)

– Musa Çelebi

– II. Murat

Başarısız olma nedenleri

– Şehrin güçlü surlarla çevrili olması

– Bizans'ın suda yanma özelliği olan Grejuva (Rum ateşi) adlı silahlara sahip olması

– Bizans'ın kara ve deniz yoluyla Avrupa'dan yardım alması

– Bizans'ın denge siyaseti izleyerek düşmanlarını birbirlerine karşı kullanması

İstanbul'un fethinin nedenleri

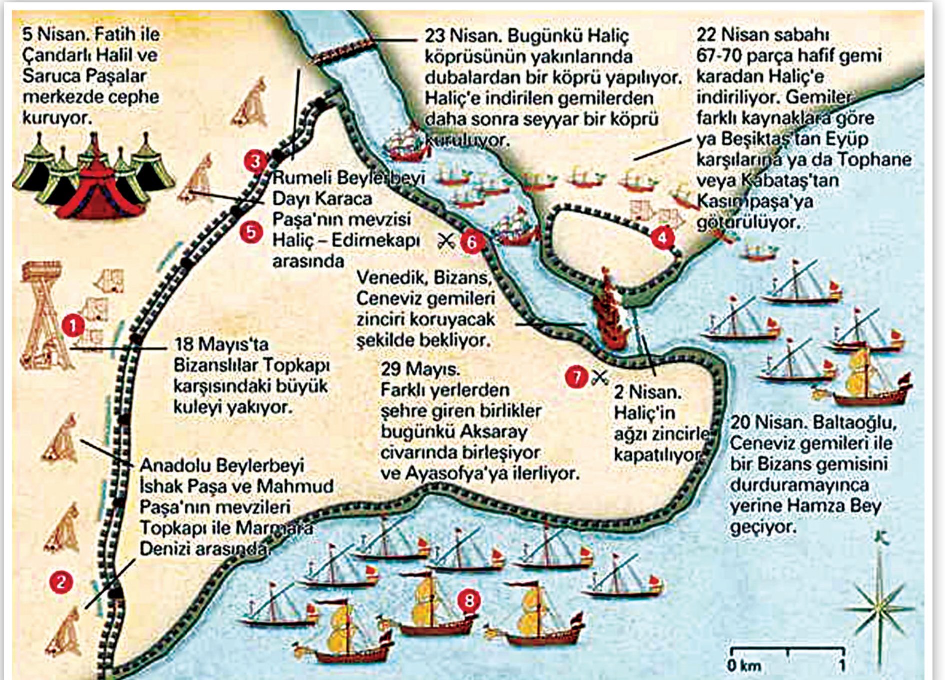
– İstanbul'un Bizans'ın elinde olması nedeniyle Osmanlı toprak bütünlüğünün sağlanamaması

– Bizans'ın Osmanlı şehzadelerini birbirine karşı kışkırtarak taht kavgalarını kızıştırması

– Bizans'ın Türklere karşı Hristiyan dünyasını kışkırtarak Haçlı Seferlerine ortam hazırlaması

– Bizans'ın Anadolu beyliklerini birbirlerine karşı kışkırtarak siyasi birliğin kurulmasını engellemeye çalışması

– Osmanlı Devleti'nin ticaret yolları üzerinde denetim kurmak istemesi

BİLGİ

– Hz. Muhammed'in İstanbul'un fethini teşvik eden bir hadisinin olması

Fatih'in fetih için yaptığı hazırlıklar

– Surları üstten aşabilmek amacıyla tekerlekli kuleler yaptırıldı.

– Surları yıkmak için Edirne'de büyük toplar döktürüldü.

✓ Bu topların en büyüğüne “Şahi” adı verildi.

– 400 parça gemiden oluşan bir donanma kuruldu.

– Anadolu Hisarı (Güzelce Hisar) karşısına Rumeli Hisarı (Boğazkesen Hisarı) yaptırıldı.

– Aşırtma gülleler atacak havan topları yaptırıldı.

– Vize ve Silivri gibi kaleler alınarak Bizans'ın Batı ile bağlantısı kesildi.

– Bizans'a Avrupa'dan gelebilecek yardımları kesmek için Çanakkale Boğazı'na donanma yerleştirildi; Mora ve Balkanlara akıncılar gönderildi.

– Karamanoğulları Beyliği ve Balkan devletleri ile saldırmazlık antlaşmaları imzalanarak sınır güvenliği sağlandı.

Fethin Türk Tarihi Açısından Sonuçları:

– Osmanlı toprak bütünlüğü sağlandı.

– Önemli bir ticaret merkezi Osmanlı Devleti'nin eline geçti.

– Osmanlı Devleti Ortodoksların koruyucusu haline geldi.

– İstanbul, başkent oldu.

– II. Mehmet, “Fatih” unvanı aldı.

– Osmanlı tarihinde “Yükselme Dönemi” başladı.

– Osmanlıların İslam dünyasındaki saygınlıkları arttı.

Fethin Dünya Tarihi Açısından Sonuçları:

– Orta Çağ sona erdi Yeni Çağ başladı.

– Büyük topların güçlü surları yıkabileceği anlaşıldı. Bunun üzerine Avrupa'daki krallar bu topları kullanarak derebeylerin şatolarını yıktı ve güçlü krallıklar haline geldi.

– İstanbul'dan kaçan Bizanslı bilim adamları ve sanatçılar İtalya'ya giderek Rönesans'ın başlamasında etkili oldu.

– İpek Yolu'nun önemli bir noktasının Osmanlı'nın eline geçmesi, Avrupalıları yeni ticaret yolları aramaya itti. Bu durum Coğrafi Keşifleri başlattı.

– Osmanlı Devleti'nin, himaye altına aldığı Ortodoksları, Katoliklere karşı koruması ve desteklemesi, Hristiyanlıktaki mezhep ayrımını kalıcı hâle getirdi.

II. BAYEZİD

II. Bayezid
(1481–1512)
Mahlası: Adli

Karamanoğulları Beyliği'ne son verilmesi (1483)	Venedik Savaşı (1502)
Boğdan Seferi (1484)	Memluk Seferi (1485-1491)

DÖNEMİNİN ÖNEMLİ ÖZELLİKLERİ

– Kardeşi Cem Sultan'ın başlattığı taht mücadelesi ve Safevi Hükümdarı Şah İsmail'in Anadolu'ya yönelik yürüttüğü politikalardan dolayı iç karışıklıkların yaşandığı, bu yüzden fetihlerin yavaşladığı bir dönemdir.

✓ Fetihlerin yavaşlaması nedeni ile bu döneme "Yükselme dönemi içinde bir duraklama dönemi" denir.

– Fatih Sultan Mehmet döneminde fethedilen yerlerin imar ve iskanına ağırlık verilmiştir.

– Oğlu I. Selim tarafından tahttan indirilmiştir (Tahttan zorla indirilen ilk Osmanlı padişahı II. Bayezid'dir).

II. BAYEZİD VE CEM SULTAN

– Fatih Sultan Mehmet'in ölümünün ardından devşirme kökenli devlet adamlarının yardımıyla Osmanlı tahtına II. Bayezid geçti.

– Türkmen kökenli devlet adamlarının desteklediği Cem Sultan, II. Bayezid'in hükümdarlığını kabul etmedi. Bunun üzerine Bursa'ya gelerek kendini hükümdar ilan etti ve II. Bayezid'e haber göndererek ülkeyi Doğu - Batı olarak bölüşmeyi teklif etti.

– II. Bayezid'in bu teklifi kabul etmemesi ve II. Bayezid'in gönderdiği ordunun Cem Sultan'ı yenmesi üzerine Cem Sultan önce Memlüklere sığındı. Daha sonra Karamanoğullarından yardım alarak tekrar Anadolu'ya geldi.

– II. Bayezid'e karşı Anadolu'da başarılı olamayacağını anlayınca Rodos Şövalyelerine sığındı.

– Rodos Şövalyeleri Cem Sultan'ı Osmanlı'ya karşı kullanmak üzere Papa'ya teslim etti.

✓ Böylelikle Cem Sultan Olayı bir iç olay olmaktan çıkıp uluslararası sorun haline geldi.

– Papa'nın elindeki Cem Sultan'ın bakım masrafları için II. Bayezid, Papa'ya her yıl yüklü miktarda altın ödedi.

– Papa'nın Cem Sultan'ı Osmanlı Devleti'ne karşı bir koz olarak kullanması yüzünden,

- Balkanlar'daki fetihler yavaşladı.
- İtalya seferi devam ettirilemedi.
- İspanya'daki Müslümanlara gerektiği gibi yardım yapılamadı.

✓ Fransa'da Papa'nın yanında tutulan Cem Sultan 1495'te bir suikast sonucu öldürüldü.

İSLAM DÜNYASI LİDERLİĞİ

YAVUZ SULTAN SELİM

Mercidabık Savaşı (1516)	Ridaniye Savaşı (1517)
Çaldıran Savaşı (1514)	Turnadağ Savaşı (1515)

I. Selim (Yavuz)
(1512–1520)
Mahlası: Selimi

DÖNEMİNİN ÖNEMLİ ÖZELLİKLERİ

– Bir yeniçeri ayaklanması sonucunda tahta çıkan ilk Osmanlı padişahıdır.

– Doğu ağırlıklı bir fetih politikası izlenmiştir.

✓ Bu politika sonucunda Safevi Devleti zayıflatılmış, Memlûk Devleti ortadan kaldırılmıştır.

– Mısır Seferi ile Memlûk Devleti'nin ortadan kaldırılması Osmanlı Devleti'ne siyasi, ekonomik ve dini yönden büyük kazançlar sağlamıştır.

✓ Mısır Seferi'nden sonra halifelik Osmanlı padişahlarına geçmiş ve Kutsal Emanetler İstanbul'a getirilmiştir.

– Bozoklu Celal Ayaklanması bastırılmıştır.

Yavuz Sultan Selim tüm seferlerini doğu yönünde yapmıştır. Yavuz Sultan Selim döneminde izlenen bu politikanın amacı;

Safevi Devleti'nin (Şah İsmail'in) Anadolu'ya yönelik Şii propagandasını önlemek ve Memlûk Devleti'nin Osmanlı'nın düşmanlarıyla iş birliği yapmasını engellemektir.

Bu üç devletin birbirlerine karşı düşmanca politikalar izlemesinin temel nedeni ise İslam dünyasının liderliğini ele geçirmektir.

Yavuz Sultan Selim, Safevi Devleti'ni zayıflatıp, Memlûk Devleti'ni yıkarak bu liderliği ele geçirmiştir.

Çaldıran Savaşı (İran Seferi) (1514)

Savaşın Nedenleri:

– Yavuz Sultan Selim'in Safevi Devleti'ni ortadan kaldırarak hem Anadolu'ya yönelik Şii propagandalarına son vermek, hem de İslam Dünyası'ndaki Şii - Sünni ayrımını ortadan kaldırmak (İslam birliğini sağlamak) istemesi

– Safevilerin, Orta Asya Türklerinin Anadolu'ya geçişini engellemesi (Bu durum, Osmanlı Devleti'nin izlediği iskân politikasını olumsuz etkilemekteydi.)

– Şah İsmail'in Osmanlı Devleti'nin düşmanlarıyla iş birliği yapması

Bu nedenlerle başlayan savaşta iki devletin orduları Van'ın Çaldıran Ovası'nda karşılaştı. Topçu birliklerinin üstünlüğü sayesinde savaşı Osmanlı Devleti kazandı.

Savaşın Sonuçları:

– Tebriz, Musul, Kerkük ve Erbil Osmanlı Devleti'nin eline geçti.

– İpek Yolu'nun Tebriz'den geçen önemli bir güzergâhı ele geçirildi.

– Şah İsmail'in hazinelerinin büyük bölümü Osmanlı Devleti'nin eline geçti.

– Çok sayıda, İranlı bilim adamı ve sanatçı Osmanlı hizmetine girdi.

✓ Bu savaş sonunda Safevi Devleti önemli ölçüde zayıflatıldı ama tam olarak ortadan kaldırılamadı.

Turnadağ Savaşı (1515)

– Anadolu Türk - siyasi birliği için yapılan son savaştır.

– İran Seferi sonucunda Dulkadiroğulları Beyliği ortadan kaldırıldı ve Anadolu Türk siyasi birliği kesin olarak sağlandı.

MISIR SEFERLERİ

Mercidabık Savaşı (1516) – Ridaniye Savaşı (1517)

– Merkezi Mısır'da olan ve sınırları Anadolu'ya kadar uzanan Memlûkler; Abbasi halifelerini himaye ettiklerinden ve Kutsal Topraklara sahip olduklarından dolayı kendilerini İslam dünyasının lideri olarak görüyorlardı. Bu yüzden gittikçe güçlenen Osmanlı Devleti'ni kendileri için rakip olarak görmeye başladılar.

– Osmanlı Devleti'ni zayıflatmak için Osmanlı düşmanlarıyla sürekli iş birliği içinde idiler.

– Fatih döneminde Hicaz su yolları sorunu yüzünden bozulmaya başlayan ilişkiler, Cem Sultan'ı himaye etmeleri, Ramazanoğulları ve Dulkadiroğulları üzerindeki politikaları yüzünden iyice gerginleşti. Son olarak Memlüklerin, Safevilerle Osmanlı Devleti'ne karşı ittifak kurması Mısır Seferi'ni zorunlu hâle getirdi.

– İlk olarak 1516 yılında Suriye topraklarında yapılan Mercidabık Savaşı'nı Osmanlı Devleti kazanarak Suriye, Filistin ve Lübnan topraklarını ele geçirdi.

– Kış ayını Şam'da geçiren Yavuz Sultan Selim 1517 yılında Sina Çölü'nü geçerek Ridaniye'ye geldi. Burada Tomanbay komutasındaki Memlûk ordusunu yenen Yavuz Sultan Selim, Kahire'yi ele geçirerek Memlûk Devleti'ne son verdi.

Mısır Seferinin Sonuçları:

– Suriye, Filistin, Lübnan, Mısır ve Hicaz Osmanlı topraklarına katıldı.

– Halifelik Osmanlı padişahlarına geçti. (Bu durum, Osmanlı Devleti'nin teokratik niteliğini güçlendirmiştir.)

– Baharat Yolu'nun kontrolü Osmanlı Devleti'ne geçti (Coğrafi Keşifler yüzünden bu yoldan beklenen kazançlar elde edilemedi).

– Memlûk hazineleri Osmanlı Devleti'ne kaldı (Osmanlı hazinesi tamamen doldu ve tarihinin en zengin dönemini yaşadı).

✓ Bu olaydan sonra Yavuz Sultan Selim "Benim altınla doldurduğum hazineyi, torunlarımdan her kim doldurabilirse kendi mührü ile mühürlesin, aksi hâlde Hazine-i Hümayun benim mührümle mühürlensin" diye vasiyette bulunmuştur. Ondan sonra hiçbir Osmanlı sultanı hazineyi tam dolduramadığı için, hazinenin kapısında daima onun mührü kullanılmıştır.

– Venedikliler, Kıbrıs için Memlûklülere ödedikleri vergiyi, Osmanlılara vermeye başladılar.

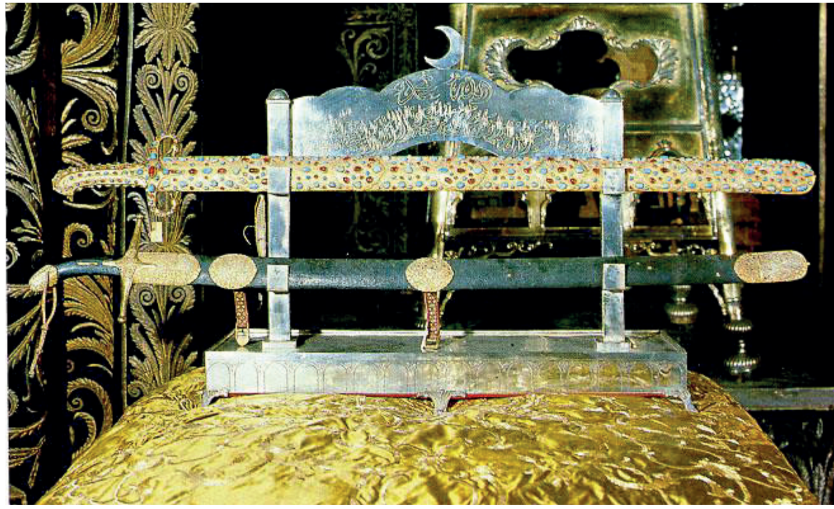
– Mısır'daki bilim adamları İstanbul'a getirildi.

– Kahire, Mekke ve Medine'de bulunan Hz. Muhammed'e ait eşyalar (Kutsal Emanetler) İstanbul'a getirilerek Topkapı Sarayı'nda Hırka-i Şerif bölümünde koruma altına alındı.

İDRİS–İ BİTLİSİ

1490 senesine kadar Uzun Hasan'ın oğlu Yakup Bey'in divan hizmetinde bulunmuştur. Osmanlı padişahı II. Bayezid'ın daveti üzerine İstanbul'a gelmiştir. Ünlü eserleri Heşt Behişt(Sekiz Cennet) ve Selimname'dir. Heşt Behişt(Sekiz Cennet), Osman Gazi'den itibaren Yavuz Sultan Selim'e kadar olan sekiz Osmanlı padişahının hayatını anlatan 80.000 beyitlik manzum bir eserdir.

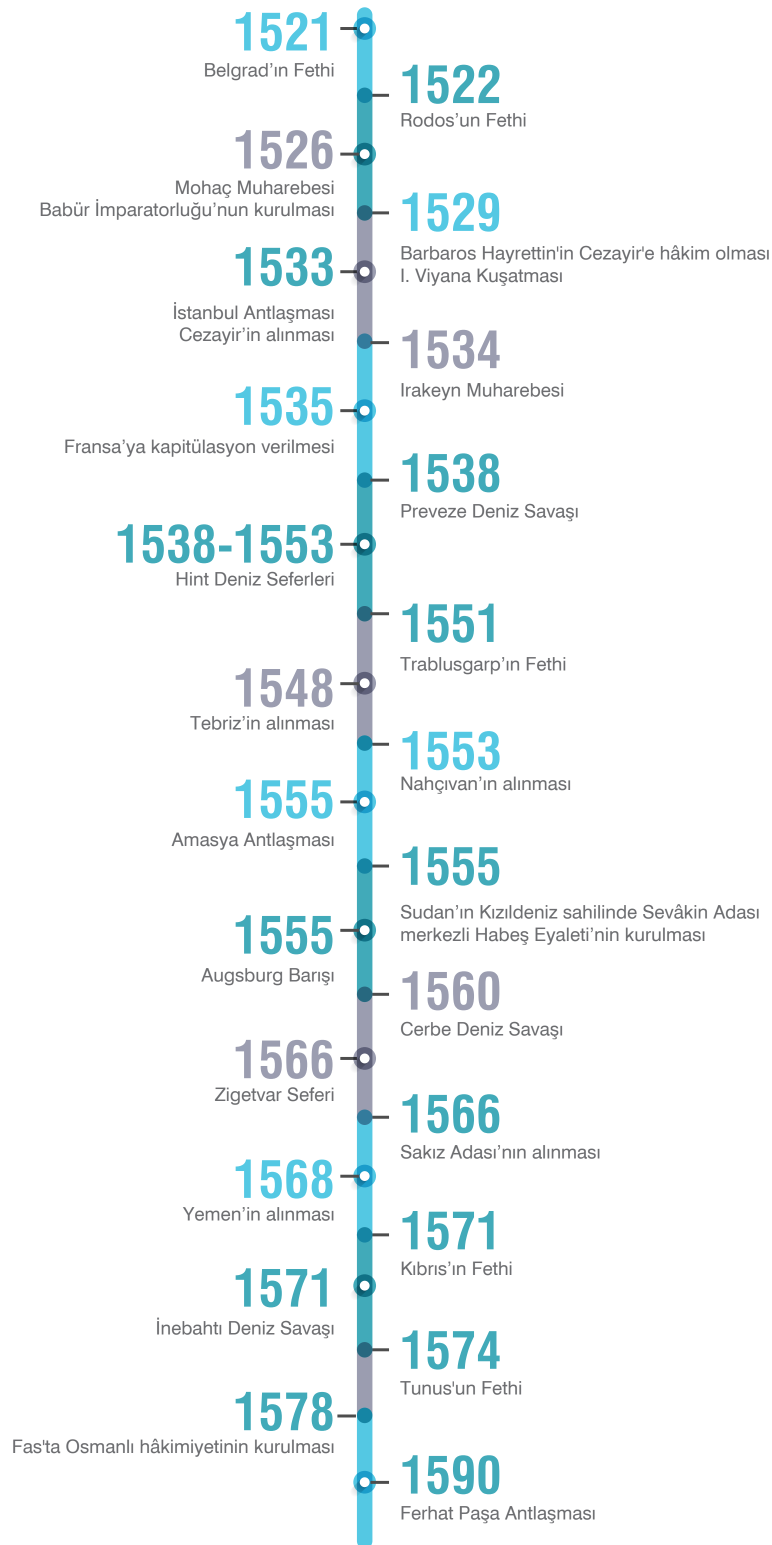
İstanbul'da bulunduğu süre içinde eser telif etmesi yanında, padişahın Doğu siyaseti konusunda da başdanışmanlık görevini üstlenmiştir. Yavuz Sultan Selim döneminde, İdris-i Bitlisî Osmanlı Devleti'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu siyasetinde aktif bir rol oynamaya başlar. Yavuz Selim'in 1514 Çaldıran Savaşı'na bizzat katılır. Padişahla birlikte Tebriz'e kadar gider. Bundan sonra İdris-i Bitlisî, bölgedeki Kürt beyleri ve Safevî Devleti hakkında padişaha bilgi veren uzman bir danışman olarak görülmektedir. Çaldıran Zaferi'nden sonra padişah tarafından Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da bulunan mahallî beyliklerin, Osmanlı Devleti'ne itaatlerini sağlamakla görevlendirilmiştir. İdris-i Bitlisî'nin gayretleri neticesinde, yirmi altı mahallî emirlik Osmanlı Devleti hakimiyetine girmiştir.

Kutsal Emanetler

II. BÖLÜM: 1520 – 1595 YILLARINDA YAŞANAN SİYASİ GELİŞMELER

GÜCÜNÜN ZİRVESİNDE OSMANLI

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN

YAPTIĞI SAVAŞLAR

I. Süleyman (Kanuni) (1520–1566) Mahlası: Muhubbî

Belgrat'ın Fethi (1526)	Mohaç Meydan Savaşı (1526)	Trablusgarp'ın alınması (1551)
Viyana Kuşatması (1529)	Preveze Deniz Savaşı (1538)	Cezayir'in Osmanlı Devletine katılması (1533)
Irakeyn Savaşı (1534)	Malta Adası'nın Kuşatılması (1565)	Hint Deniz Seferi (1552-1553)
Rodos'un Fethi (1522)	Zigetvar Seferi (1566)	Alman Seferi (1532)
Cerbe Savaşı (1560)	Macaristan Seferi (1541)	İran Seferleri (1534-1548-1553)

DÖNEMİNİN ÖNEMLİ ÖZELLİKLERİ

– Babasından sorunsuz bir ülke devralmıştır.
– Devleti, gücünün zirvesine çıkarmıştır.
– Osmanlı tahtında en uzun süre kalan padişahtır.
– Kanuni Sultan Süleyman'dan sonraki padişahların ülke yönetimindeki etkinlikleri zayıflamış, bundan dolayı sadrazamlar ön plana çıkmıştır.
– İlk kez Fransa'ya kapitülasyonlar verilmiştir.

YAPTIĞI ÖRGÜTLENME ÇALIŞMALARI

– Vezir sayısı 7'ye çıkarıldı.
– Kaptanıderya, Divan'a üye yapıldı.
– Süleymaniye Medresesi açıldı.

Yavuz Sultan Selim döneminde doğudaki sorunlar büyük ölçüde giderilmiş ve doğu sınırı güvenlik altına alınmıştır. Bu yüzden Kanuni Sultan Süleyman, Avrupa ağırlıklı bir fetih politikası izlemiştir. Kanuni Sultan Süleyman döneminde, Avrupa'da dört güçlü devlet vardı. bunlar Kutsal Roma–Germen İmparatorluğu, Avusturya, Macaristan ve Fransa'ydı. Kutsal Roma–Germen İmparatorluğu, Macaristan ve Avusturya; Habsburg hanedanı ile akraba kişiler tarafından yönetiliyordu. Bu güçlü hanedanın lideri Kutsal Roma–Germen İmparatoru Şarlken'dir. Kanuni Sultan Süleyman'ın Avrupa ile mücadelesi özelde Şarlken'le mücadele şeklinde geçmiştir. Kanuni bu mücadelede üstünlük sağlayabilmek için Şarlken'le kavgalı olan Fransa Kralı I. Fransuva'yı desteklemiştir. Yani Osmanlı Devleti birbiriyle akraba olan üç devletle mücade ederken Fransa ile dostluk ilişkisi kurmuştur.

A. BATI VE DOĞU EGEMENLİĞİ DOĞRULTUSUNDA YAPILAN SAVAŞLAR

1. Belgrad'ın Fethi (1526)

– Kanuni ilk seferini Macaristan üzerine yapmış, bu sefer sonucunda stratejik öneme sahip Belgrad fethedilmiştir.

– Belgrad'ın fethi ile Osmanlı Devleti Orta Avrupa'ya geçişte önemli bir üs elde etmiştir.

– Belgrad'ın fethi Osmanlı - Macar ilişkilerini daha da bozmuştur.

2. Mohaç Meydan Savaşı (1526)

– Şarlken'e esir düşen Fransa Kralı I. Fransuva'nın annesinin Kanuni'den yardım istemesi üzerine, Kanuni ikinci kez Macaristan üzerine sefere çıktı.

✓ Kanuni'nin amacı Habsburg hanedanına karşı Fransa'yı destekleyerek Avrupa'yı parçalamaktır.

– Osmanlı ordusu ile Macar ordusu arasında Mohaç Ovası'nda iki saat süren meydan savaşını Osmanlı Devleti kazandı.

✓ Dünya tarihinin en kısa süren meydan savaşıdır.

– Mohaç Meydan Savaşı sonrasında

- Budin fethedildi.
- I. Fransuva serbest bırakıldı.
- Macaristan, Osmanlı himayesine girdi.

3. I. Viyana Kuşatması (1529)

– Avusturya Kralı Ferdinand'ın Osmanlı himayesindeki Macaristan'a girmesi üzerine, Kanuni üçüncü kez Macaristan üzerine sefere çıktı.

– Kanuni'nin Macaristan'a gelmesi ve Macaristan'ı tekrar himaye altına alması üzerine Ferdinand ülkesine kaçtı.

– Ferdinand'ı, takip eden Kanuni, Viyana önlerine kadar gelerek Viyana'yı kuşatma altına aldı.

– Planda olmayan bu kuşatmada ordunun gerekli donanımlara sahip olmaması ve kış ayının yaklaşması üzerine kuşatma kaldırıldı.

4. Alman Seferi (1532)

– Kutsal Roma Germen İmparatoru Şarlken ve onun kardeşi Avusturya Kralı Ferdinand'ın Macaristan'ı ele geçirmeye çalışmaları üzerine Kanuni, Alman seferine çıktı.

✓ Amaç Macaristan sorununu kökten çözerek Avrupa'daki Habsburg hanedanının egemenliğine son vermek

– Almanya'nın içlerine kadar ilerleyen Kanuni'nin karşısına Ferdinand ve Şarlken çıkamadı.

– Bu seferden sonra Osmanlı Devleti ile mücadele edemeyeceğini anlayan Avusturya ile Osmanlı Devleti arasında İstanbul Antlaşması yapıldı.

– Osmanlı Devleti ile Avusturya arasında yapılan ilk resmi antlaşma olan İstanbul Antlaşması'na göre:

– Avusturya arşidükü (kralı), Osmanlı sadrazamına denk sayıldı.

– Ferdinand, Osmanlı Devleti'ne vergi ödemeyi kabul etti.

– Barış süresi Avusturya'nın isteğine bırakıldı.

✓ Osmanlı Devleti, Avusturya karşısında bu antlaşmayla elde ettiği üstünlüğü 1606 Zitvatorok Antlaşması ile kaybetti.

5. Macaristan Seferi (1541)

– Ferdinand'ın İstanbul Antlaşması'nı bozarak Macaristan'ı işgal etmesi üzerine Kanuni, dördüncü Macaristan Seferi'ne çıktı.

– Bu sefer sonunda Macaristan üç bölgeye ayrıldı:

- Güney Macaristan (Budin), doğrudan Osmanlı Devleti'ne bağlandı.
- Orta Macaristan (Erdel), Osmanlı himayesine alındı.
- Kuzey Macaristan, vergi ödemek şartıyla Avusturya'ya bırakıldı.

6. Zigetvar Seferi (1566)

– Ferdinand'ın, barışı bozarak Erdel'e saldırması üzerine Kanuni son kez Macaristan'a sefere çıktı.

– Kuşatma sürerken Kanuni vefat etti. Askerlerden gizlenen Kanuni'nin vefatı Zigetvar alındıktan sonra askere açıklandı.

7. İran Seferleri (1534 - 1548 - 1553)

– Şah İsmail'den sonra Safevi tahtına geçen Şah Tahmasb, Osmanlı Devleti'nin batıdaki seferlerinden yararlanarak babasının politikasına yöneldi. Bu doğrultuda, Anadolu'daki Şii propagandalarını artırdı ve Osmanlı karşıtı ittifaklara yöneldi. Bunun üzerine Kanuni, İran üzerine üç sefer düzenledi.

I. Sefer (Irakeyn Seferi): Bağdat, Tebriz, Van, Osmanlı topraklarına katıldı. Ünlü Türk şairi Fuzuli Osmanlı hizmetine girdi.

II. Sefer: Van ve Tebriz'in Şah Tahmasb tarafından işgal edilmesi üzerine düzenlendi. Van ve Tebriz geri alındı.

III. Sefer: Şah Tahmasb'ın Muş'a kadar olan Osmanlı topraklarını ele geçirmesi üzerine düzenlenen bu sefer sonunda Safeviler Anadolu'dan çıkartıldı, Nahçıvan ve Karabağ Osmanlı topraklarına katıldı.

Bu sefer sonunda Şah Tahmasb'ın isteği üzerine Osmanlı Devleti ile Safevi Devleti arasında Amasya Antlaşması imzalandı.

Osmanlı Devleti ile Safevi Devleti arasında ilk antlaşma olan Amasya Antlaşması'yla Safeviler; Doğu Anadolu, Azerbaycan, Tebriz ve Bağdat'ın Osmanlı toprağı olduğunu kabul ettiler.

B. AKDENİZ EGEMENLİĞİ DOĞRULTUSUNDA YAPILAN SAVAŞLAR

1. Rodos'un Fethi (1522)

– Sen Jan Şövalyelerinin elinde bulunan Rodos Adası uzun bir kuşatmanın ardından 1522'de fethedildi.

✓ Sen Jan Şövalyeleri Papa'ya bağlı olup Hristiyanlığı korumayı ve yaymayı kendilerine misyon edinmişlerdi. Bu çerçevede Türk-İslam dünyasına karşı düşmanca bir tutum sergilemekteler; Müslüman ticaret ve yolcu gemilerine zarar vermekte idiler. Rodos'un fethinden sonra bu şövalyeler, Papa tarafından Malta'ya yerleştirildi.

2. Cezayir'in Osmanlı Ülkesine Katılması (1533)

– Hızır Reis ve Oruç Reis'in elinde bulunan Cezayir, Yavuz Sultan Selim döneminde Osmanlı himayesine girmişti.

– Şarlken'in karada yenemediği Osmanlı Devleti'ni deniz savaşlarıyla sıkıştırmak için Avrupa'da ittifaklar kurmaya başlaması üzerine Kanuni, Cezayir hükümdarı Hızır Reis'i İstanbul'a davet etti.

– Kanuni, Hızır Reis'e "Hayrettin" adını verdi ve onu Kaptanıderyalık (donanma komutanlığı) görevine getirdi.

– Avrupalıların "Kızıl Sakal" dedikleri Barbaros Hayrettin Paşa'nın Osmanlı hizmetine girmesiyle Cezayir Osmanlı ülkesine katılmış oldu.

✓ Barbaros Hayrettin Paşa'nın kaptanıderyalığında Türk donanması tarihinin en güçlü dönemini yaşadı.

3. Preveze Deniz Savaşı (1533)

– Osmanlı Devleti'nin Akdeniz'de güçlenmesinden rahatsız olan Şarlken, Andrea Doria komutasında bir Haçlı donanması hazırlattı.

– Korfu Adası'na konuşlanan Haçlı donanması ile Barbaros Hayrettin Paşa komutasındaki Osmanlı donanması arasındaki savaşı, Osmanlı donanması kazandı.

– Preveze Deniz Zaferi ile Osmanlı Devleti'nin Akdeniz egemenliği güçlendi ve Akdeniz bir Türk denizi haline geldi.

✓ Bu zaferin yıl dönümü, günümüzde "Donanma Günü" olarak kutlanmaktadır.

4. Trablusgarp'ın Alınması (1551)

– Şarlken, Trablusgarp'ı 1530 yılında Müslümanlardan alarak buraya Sen Jan Şövalyelerini yerleştirdi.

– 1551 yılında Turgut Reis, Trablusgarp'ı aldı ve buraya beylerbeyi olarak atandı.

✓ 1546 yılında Barbaros Hayrettin Paşa vefat edince onun görevini Turgut Reis, Salih Reis ve Piyale Paşa sürdürdü.

✓ Cezayir ve Trablusgarp'ın Osmanlı topraklarına katılması, Osmanlı Devleti'nin Akdeniz egemenliğini daha da güçlendirdi.

5. Hint Deniz Seferleri (1538-1553)

NEDENLERİ:

– Coğrafi Keşifler sonucu Hindistan'da sömürgeler elde eden Portekizlilerin, Basra Körfezi ve Kızıldeniz'in ağzını kapatarak doğu mallarının Akdeniz limanlarına ulaşmasını engellemeleri, bu yolla Müslüman tüccarlara zarar vermeye başlamaları

– Hindistan'daki Gücerat İslam Devleti'nin Portekizlilerden zarar görmesi sonucu Osmanlılardan yardım istemesi

– Kanuni'nin Hint Deniz Ticaret Yolunu denetim altına almak istemesi

✓ Bu nedenlerden dolayı Hindistan'a dört deniz seferi düzenlendi:

1. Sefer: 1538'de Hadım Süleyman Paşa tarafından yapıldı.

2. Sefer: 1551'de Piri Reis tarafından yapıldı.

✓ Bir dünya haritası çizen ve Kitab-ı Bahriye adlı kitabın da yazarı olan Piri Reis bu seferde başarısız olduğu için boğdurulmuştur.

3. Sefer: 1552'de Murat Reis tarafından yapıldı.

4. Sefer: 1553'te Seydi Ali Reis tarafından yapıldı.

✓ Seydi Ali Reis, aynı zamanda "Mirat'ül Memalik" (Memleketlerin Aynası) adlı kitabın da yazarıdır.

– Bu seferler genellikle Osmanlı donanmasının başarısızlığıyla sonuçlandı.

BAŞARISIZLIĞIN NEDENLERİ:

– Osmanlı donanmasının, okyanus dalgalarına dayanıklı olmaması

– Hindistan'daki Müslümanların, Osmanlı donanmalarına gerekli yardımı yapmamaları

- Seferlere gereken önemin verilmemesi
- Seferlerin fetih amacından çok yardım amaçlı görülmesi
- Osmanlı devlet adamlarının, bu seferlerin ekonomik önemini kavrayamaması.

HİNT DENİZ SEFERLERİNİN SONUÇLARI:

- Hint Deniz Ticaret Yolu denetim altına alınamamıştır.
- Seferler sırasında Yemen, Eritre, Sudan ve Aden alınmış; Basra Körfezi, Kızıldeniz ve Habeşistan Osmanlı denetimine girmiştir.

✓ Böylelikle Arap Yarımadası'nın tamamı Osmanlı denetimine alınmış ve Kızıldeniz bir Türk denizi haline getirilmiştir.

6. Cerbe Savaşı (1560)

- Turgut Reis, İspanyolların elindeki Cerbe Adası'nı kuşatınca Andrea Doria komutasındaki Haçlı ordusu Türkleri Akdeniz'den ve Kuzey Afrika'dan atmak için adanın yardımına geldi.
- Cerbe Deniz Savaşı'nda Haçlı donanması yenildi ve Cerbe Adası İspanyollardan alındı.

✓ Bu zafer, Preveze'den sonra Akdeniz'de kazanılan ikinci büyük zaferdir.

7. Malta Adası'nın Kuşatılması (1565)

- Sen Jan Şövalyelerinin yaşadığı Malta Adası, Hristiyanların Akdeniz ve Kuzey Afrika'daki Osmanlı topraklarına saldırmak amacıyla kullandıkları bir üs haline gelmiştir.
- Ada, 1565 yılında Kaptanıderya Piyale Paşa tarafından kuşatıldı. Kuşatma sırasında Turgut Reis'in şehit düşmesi üzerine kuşatma kaldırıldı.

SOKOLLU MEHMET PAŞA DÖNEMİ

- Kanuni Sultan Süleyman döneminde sadrazamlığa getirilen Sokollu Mehmet Paşa yaptığı çalışmalarla II. Selim ve III. Murat dönemlerine damgasını vurmuştur. Bu yüzden II. Selim ve III. Murat dönemleri "Sokollu Dönemi" olarak anılır.

✓ Ordunun başında sefere çıkmayarak devlet yönetimini fiilen sadrazama bırakan ilk Osmanlı padişahı II. Selimdir.

SAKIZ ADASI'NIN FETHİ (1568)	YEMEN'İN YENİDEN ALINMASI (1568)
– Sakız Adası, Cenevizlilerin elindeydi ve bu ada için Cenevizliler Fatih döneminden beri Osmanlı Devleti'ne vergi veriyorlardı. – Cenevizlilerin vergilerini düzenli ödememesi ve adanın zaman içinde bir korsan yatağı haline gelmesi nedeniyle ada fethedilmiştir.	– Yemen, Hint Deniz Seferleri sırasında alınmıştı. Fakat, Yemen'de çıkan ayaklanmaların Osmanlı egemenliğini sarsması üzerine bölgeye ordu gönderildi. Yemen tekrar Osmanlı Devleti'ne bağlandı.

KIBRIS'IN FETHİ (1571)

– Kıbrıs Adası Venediklilerin elindeydi ve Venedikliler, Yavuz Sultan Selim Döneminden beri ada için Osmanlı Devleti'ne vergi veriyorlardı.

– II. Selim Döneminde, Doğu Akdeniz'in güvenliği için Kıbrıs'a gönderilen Lala Mustafa Paşa, adayı Venediklilerden almıştır.

– Çok önemli stratejik bir konuma sahip olan Kıbrıs'ın fethiyle Anadolu'nun güneyinin, Doğu Akdeniz'in, Suriye'nin ve Mısır'ın güvenliği sağlanmış oldu.

! Kıbrıs'ın Fethi, İnebahtı Deniz Savaşı'na neden olmuştur.

İNEBAHTI DENİZ SAVAŞI (1571)

– Kıbrıs Adası'nın fethi Avrupa'da Osmanlı karşıtı bir ittifakın kurulmasına yol açtı.

– Papa'nın teşvikiyle İspanya, Venedik, Papalık ve Malta Şövalyelerinin gemilerinden oluşan büyük bir Haçlı donanması, İnebahtı Körfezi yakınlarında yapılan savaşta Osmanlı donanmasını yenilgiye uğrattı.

– Bu savaşta kendi filosunu kurtarabilen Uluç Ali Paşa, kaptanıderyalığa getirilmiş ve adı Kılıç Ali olarak değiştirilmiştir.

– Bir yıl içinde eskisinden daha güçlü bir donanma oluşturularak Akdeniz'e indirilmiştir.

– Yeni donanmanın gücünü gören Venedik barış istemek zorunda kalmıştır.

✓ Sokollu Mehmet Paşa, İnebahtı Savaşı'ndan sonra kendisini ziyarete gelen Venedik elçisine "Biz Kıbrıs'ı alarak sizin kolunuzu kestik. Siz ise bizim donanmamızı yakmakla sakalımızı kestiniz. Kesilen kol yerine gelmez ama kesilen sakal eskisinden daha gür çıkar." diyerek Osmanlı'nın mücadeleye devam edeceğini belirtmiştir.

TUNUS'UN FETHİ (1574)

– İnebahtı yenilgisinden sonra hazırlanan Osmanlı donanması Tunus'a gönderildi. İspanyolların elinde bulunan Tunus fethedildi.

– Tunus'un fethiyle Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika egemenliği pekişti.

✓ Tunus'un fethinden sonra II. Selim vefat etti, yerine III. Murat padişah oldu.

LEHİSTAN'IN HİMAYE ALTINA ALINMASI (1575)

– Taht kavgaları yüzünden karışıklık içinde bulunan Lehistan'a, Erdel Beyi kral seçtirildi. Erdel, Osmanlı Devleti'nin olduğu için Erdel Beyi'nin Lehistan'a kral olması, bu bölgenin Osmanlı himayesine girmesini sağlamıştır.

– Lehistan'daki Osmanlı himayesi 1587 yılına kadar sürmüştür.

FAS'IN HİMAYE ALTINA ALINMASI (1577)

– Fas'ta çıkan taht kavgalarında, bir kısım Faslılar Osmanlı Devleti'nden, bir kısım Faslılar da Portekiz'den yardım istediler.

– Osmanlı Devleti, Vadiüsseyl Savaşı'nda Portekizlileri yenerek Fas'tan çıkarttı. Böylece Fas, Osmanlı himayesine girdi.

✓ Bu yenilginin ardından Portekizliler, Hint Deniz Ticaret Yolu üzerindeki egemenliklerini kaybetmiş, bu yola İngilizler ve Hollandalılar egemen olmuştur.

✓ Bu dönemde, İngiltere ve Hollanda'ya kapitülasyon verildi.

– Fas'ın alınmasıyla Osmanlı sınırları Atlas Okyanusu'na kadar uzandı.

✓ Fas'ın Osmanlı himayesine girmesinin ardından 1579'da Sokollu Mehmet Paşa vefat etti. Sokollu'nun ölümüyle Yükselme Dönemi sona erdi, Duraklama Dönemi başladı.

SOKOLLU MEHMET PAŞA'NIN ÖNEMLİ PROJELERİ

– Sokollu Mehmet Paşa, Osmanlı Devleti'nin gücünü koruması ve daha da artırmasını sağlayacak bazı önemli projeler geliştirmiş fakat bu projeleri hayata geçirememiştir. Sokollu'nun projeleri, onun ileri görüşlü bir devlet adamı olduğunun kanıtıdır.

DON - VOLGA KANALI PROJESİ

– Bu projeyle Don ve Volga nehirleri bir kanalla birleştirilecek, böylece Karadeniz ile Hazar Denizi birbirine bağlanmış olacaktı.

Projenin amacı:

– Rusya'nın güçlenmesini ve güneye inmesini engellemek

– İran savaşlarında donanmadan yararlanmak

– Orta Asya Türkleri ile bağlantı kurmak

– İpek Yolu'na yeniden işlerlik kazandırmak

SÜVEYŞ KANALI PROJESİ

– Bu projeyle Süveyş'te bir kanal açılarak Akdeniz ile Kızıldeniz birbirine bağlanmış olacaktı.

Projenin Amacı:

– Akdeniz ticaretini yeniden canlandırmak

– Hindistan ve çevresindeki Müslümanlar üzerindeki Avrupalıların baskısına son vermek

– Hint Deniz Yolu'nu denetim altına almak

KARADENİZ - MARMARA KANAL PROJESİ

– Bu projeyle İznik Gölü, Sakarya Nehri, Sapanca Gölü ve Marmara Denizi arasında bir deniz yolu açılacaktı.

Projenin amacı:

– İstanbul'un su ihtiyacını karşılamak

– Marmara- Karadeniz trafiğinde yeni bir bağlantı oluşturmak

Bu projeler, gerek devlet adamlarının yeterli ilgiyi göstermemesi, gerekse yaşanan askeri ve siyasi sorunlar yüzünden hayata geçirilemedi. 1869'da İngiltere tarafından Süveyş Kanalı, 1952'de Ruslar tarafından Don-Volga Kanalı açılmıştır.

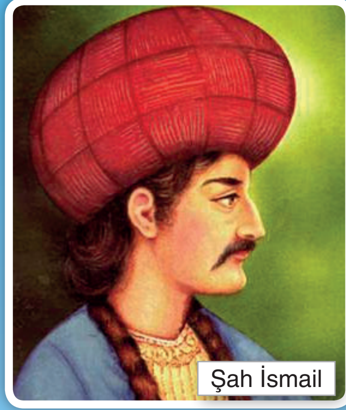
YAVUZ SULTAN SELİM

Batı yönünde mücade ettiği devletler ve liderler

Doğu yönünde mücade ettiği devletler ve liderler

Yavuz Sultan Selim, batı yönündeki fetihlerin hızlandırılabilmesi için doğu sınırının güvenlik altına alınmasını düşünüyordu. Yavuz Sultan Selim, bu yüzden doğu yönündeki güçlü iki Türk–İslam devleti ile mücadele etmiş ve bu mücadele sonucunda doğu sınırını güvenlik altına almayı başarmıştır. Ömrü, batı yönünde başlatmayı düşündüğü fetihlere yetmemiş; bu fetihleri oğlu Kanuni Sultan Süleyman devam ettirmiştir.

SAFEVİ DEVLETİ (İRAN)

Şah İsmail

Şah İsmail'i, Çaldıran Savaşı'nda yenerek Safevi Devleti'ni zayıflatmıştır.

MEMLÛK DEVLETİ (MISIR)

Kansugavri

Kansugavri'yi Mercidabık Savaşı'nda, onun ölümünden sonra tahta geçen Tomanbay'ı Ridaniye Savaşı'nda yenerek Memlûk Devleti'ne son vermiştir.

STRATEJİK RAKİPLERİ

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN

Batı yönünde mücade ettiği devletler ve liderler

Doğu yönünde mücade ettiği devletler ve liderler

KUTSAL ROMA–GERMEN İMPARATORLUĞU

Şarlken

AVUSTURYA

Ferdinand

MACARİSTAN

2. Lui

Kanuni Sultan Süleyman batı yönünde ağırlıklı olarak Habsburg Hanedanı etrafında oluşan üçlü ittifakla mücadele etmiştir.

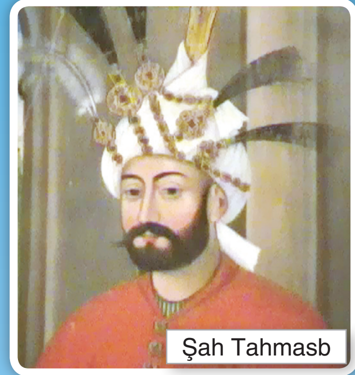
– Bu ittifakın lideri Kutsal-Roma Germen İmparatoru Şarlken'dir.
– Şarlken'in kardeşi Ferdinand, Avusturya kralıdır.
– Ferdinand, Macar kralı Lui'nin kızkardeşi ile evliydi.

Dolayısıyla bu üç devlet de Habsburg Hanedanı'na mensup veya akraba kişiler tarafından yönetiliyordu.

– Habsburg Hanedanı'nın lideri konumunda olan Şarlken, Papa'nın da desteği ile Avrupa'yı Osmanlı Devleti'ne karşı birleştirmeye çalışıyordu. Şarlken'in bu çalışmalarına Osmanlı Devleti'nin denizlerde güçlenmesinden rahatsız olan Venedikliler ile Malta ve Rodos'taki Şövalyeler de destek vermekteydi.
– Kanuni Sultan Süleyman, Şarlken'in oluşturmaya çalıştığı bu Haçlı (Katolik) ittifakını bozabilmek için;

1. Şarlken'in Avrupa'daki siyasi rakibi olan Fransız Kralı I. Fransuva'yı desteklemiştir. Bu destek doğrultusunda Fransa'ya hem siyasi ve askeri destek hem de ticari ayrıcalıklar (kapitülasyonlar) verilmiştir.
2. Şarlken'in liderliğindeki Katolik (Haçlı) ittifakına karşı, Avrupa'daki Protestanları desteklemiştir.

SAFEVİ DEVLETİ (İRAN)

Şah Tahmasb

– Yavuz Sultan Selim döneminde Safevi Devleti zayıflatılmış; fakat ortadan kaldırılamamıştır.
– Şah İsmail'den sonra tahta oğlu Şah Tahmasb geçmiştir.

Şah Tahmasb, babasının politikalarını devam ettirmeye çalışmıştır. Bu doğrultuda hem Osmanlı Devleti'nin batı yönündeki mücadelelerinden yararlanarak Osmanlı Devleti'ne saldırmayı hem de Anadolu'ya yönelik Şii propagandalar yapmayı sürdürmüştür.

– Kanuni Sultan Süleyman, bu tehditleri ortadan kaldırmak için İran üzerine sefer düzenlenmiştir.

AÇIK DENİZLERE YÖNELME

İstanbul'un Fethi, Osmanlı deniz politikalarının daha uzak denizlere yöneldiği ve iç denizlerdeki mücadelenin açık denizlere doğru çevrildiği bir dönemin başlangıcı olmuştur. Özellikle fethi takip eden senelerde, Karadeniz sahillerindeki Amasra, Sinop ve Trabzon Rum İmparatorluğu'nun Osmanlı topraklarına katılması (1461) ve Kırım Seferi ile Kefe başta olmak üzere bazı önemli bölgelerin Cenevizlerden alınması (1475), Karadeniz'i bir Türk gölü haline getirmek için Fatih'in attığı önemli adımlardır.

1463-1479 yılları arasında on altı yıl süren Osmanlı-Venedik savaşları sonucunda Eğriboz (1470) fethedilmiş, Arnavutluk sahillerinin önemli bir kısmı Osmanlıların eline geçmişti. Nihayet Osmanlı-Venedik anlaşmasının (1479) sağlanması, Osmanlıların denizlerde ilerlemesini hızlandırmıştır. Dolayısıyla Fatih'in son yılları Osmanlı denizciliğinin Batı Akdeniz'e açılma girişimlerinin başladığı bir dönem olmuştur. Nitekim, Gedik Ahmed Paşa kumandasındaki Osmanlı donanması, 1480'de İtalya'nın Otranto limanı ve çevresini fethetmiştir. Gedik Ahmed Paşa, Fatih'in ölümü üzerine geri çağırılmış; bunun üzerine bir seneden fazla Osmanlı idaresinde kalan Otranto, yeniden Napoli Krallığı'nın eline geçmiştir.

✓ İtalya seferinin devam edememesinde Cem Sultan Ayaklanması'nın olumsuz etkisi büyük olmuştur.

Osmanlı donanmasının İtalya seferine çıktığı 1480 senesi ve takip eden yıllarda Osmanlı donanmasının Akdeniz'deki etkinliği gittikçe artmıştır. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin bir deniz imparatorluğu olma yolunda ilerlediğini göstermektedir.

II. Bayezid devri Osmanlı denizciliği, Fatih Devri'nde geliştirilen Osmanlı deniz politikalarının devamı niteliğindedir. 1484'te Karadeniz'in en önemli ticaret limanlarından olan Kili ve Akkirman'ın alınması üzerine güney-kuzey ticaretinin bütün çıkış noktaları Osmanlı hakimiyeti altına girmiş oldu. Bu sayede Karadeniz'in ünlü ticaret limanları, İstanbul ile Doğu Avrupa arasındaki ticaretin önemli merkezleri haline gelmişlerdir.

Karadeniz'de hakimiyet sağlandıktan sonra yeniden Akdeniz'e dönen Osmanlı deniz politikası, bir taraftan tersanelerini geliştirirken diğer taraftan hummalı şekilde gemi inşa etmektedir. Bunun sonucu olarak giderek denizlerde güçlenen Osmanlılar, 1499'da İnebahtı, 1500'de Modon, Koron ve Navarin'i aldılar. Böylece Akdeniz'deki Osmanlı varlığı giderek kökleşmeye ve Osmanlı denizcileri daha iyi tanımaya başladıkları bu denizde tecrübelerini arttırmaya başladılar.

Osmanlı donanması, II. Bayezid devrinde sayıca Akdeniz'in en kuvvetli donanmasına sahip olan Venedik donanmasını geçmiş olsa bile henüz yeterince üstün ve tecrübeli denizcilere sahip değildi. Özellikle Venedik ve müttefikleriyle yapılan ve uzun süren deniz savaşlarından sonra Osmanlı gemi inşa teknolojisinde değişiklikler oldu. Uzun süredir Venedik, Ceneviz ve İspanyol gemilerini yakından inceleyen Osmanlı denizcileri, Venedik gemileri tarzında çektiri ve kalyon, İspanyol gemileri tarzında göke inşa ettiler.

✓ XV. yüzyılın sonlarında Osmanlıların takip ettikleri deniz politikalarının sonuçları olarak şunları söylemek mümkündür: Fatih ve II. Bayezid devri donanmaları, Ceneviz'in Karadeniz'deki kolonilerini bölgeden uzaklaştırmışlardır. Yine Doğu Akdeniz ve Ege'deki Venedik ve Ceneviz gücüne de büyük darbe indirmişlerdir. Bu savaşlar sonunda Osmanlı donanması, Akdeniz'deki geleneksel deniz teknolojisi-

ni önceki sahiplerinden kendi dünyalarına aktarmayı başarmışlar ve Akdeniz'deki hakimiyet mücadelesinde varlıklarını göstermeye başlamışlardır. Böylece uzun yıllar boyu Venedik ve Cenevizlilerin Akdeniz'de kurdukları düzen bozulmuştur.

Denizlerde Yeni Hedefler

XV. yüzyılın ikinci yarısında Akdeniz'de iki yeni gücün ortaya çıktığına şahit olunmaktadır. Bunlardan biri İstanbul'u fethederek Bizans'a son veren Osmanlı Devleti; diğeri ise Endülüs İslam Devleti'ni tarih sahnesinden uzaklaştıran İspanya. Bu dönemde İspanya'nın Akdeniz'e girmesi üzerine Osmanlılar Adriyatik ve Kuzey Afrika'ya yöneldiler.

II. Bayezid döneminde denizlerde mücadele başlatılan iki önemli alan karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan biri İspanya'da, katliama maruz kalan Endülüs Müslümanlarının yardım taleplerine cevap vermek üzere İspanya'ya karşı yapılmıştır. Diğeri ise Hint Denizlerine ulaşan Portekizlilerin tehdit ettiği Kızıldeniz sahillerindeki Müslüman beldelerin, özellikle Mekke ve Medine gibi kutsal toprakların korunması için Portekizlilere karşı yapılmıştır. Böylece Osmanlılar, Akdeniz ve Kızıldeniz gibi iki önemli denizde iki büyük deniz imparatorluğuna karşı hakimiyet mücadelesine başlamış oldu.

Akdeniz ve Kızıldeniz'de başlayan bu uzun mücadelenin sonucu olarak XV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren devamlı gelişen Osmanlı donanması bir imparatorluk donanması haline gelmeye başladı.

Osmanlı Denizcilik Tarihi'nde Barbaros Hayreddin Paşa'nın Osmanlı donanması hizmetine girmesi ve denizcilikle ilgili bir eyaletin teşkili ile onun beylerbeyliğine ve donanma komutanlığına getirilmesi bir dönüm noktası olmuştu. Cezayir sultanı olarak meşhur olan Hayreddin Reis, Kanuni'nin kendisini daveti üzerine 1533'te İstanbul'a gelmiş ve bizzat padişah tarafından kabul edilmiştir. Onun Osmanlı hizmetine girdiği ve Osmanlı donanmasının kaptanıderyalığına getirildiği haberleri Avrupa devletleri üzerinde büyük bir yankı uyandırmıştı. Yabancı gözlemcilerin ifadesiyle, Fransa ve İspanya kralları onu kendi taraflarına çekebilmek için teşebbüslerde bulunmuşlar, O ise Osmanlı hizmetine girmeyi tercih etmişti.

Barbaros Hayreddin Paşa'nın Akdeniz'deki hakimiyet mücadelesinde en önemli başarısı Osmanlı denizciliği için bir dönüm noktası olan Preveze Deniz Savaşı'dır (1538). Bu savaşın kazanılmasında Barbaros'un taktik dehâsının yanında donanmadaki gemi türlerinin de etkisi olmuştur. Preveze Zaferi ile Hristiyan dünyası Akdeniz'deki hâkimiyetini kesin olarak kaybetmiştir. O zamana kadar bir kara imparatorluğu görünümünde olan Osmanlı İmparatorluğu'nun artık bir deniz imparatorluğuna dönüştüğü görülmektedir.

Kanuni devrinde Osmanlı deniz gücünün ikinci mücadele bölgesi Hint denizleri olmuştur. Mısır'ı fethederek Kızıldeniz'e ulaşan Osmanlılar, Bağdat ve Basra'nın fethi ile de Basra Körfezi'ne ulaşmak suretiyle Portekiz'e karşı mücadelesini iki cephede sürdürmüştür. Osmanlı Devleti, Hint Deniz Seferleri sonucunda, Portekizlere karşı kesin bir zafer kazanamadıysa da bölgedeki egemenliğini güçlendirmişir.

Osmanlı Devleti'nin açık denizlere yönelmesi ve ticaret yollarını kontrolü altına alması Avrupalıları Coğrafi Keşiflere yöneltmiştir. Osmanlı Devleti Coğrafi Keşiflerle güçlenen Avrupalılar karşısında denizcilikte yeni atılımlar yapmak zorunda kalmıştır. Bu zorunluluğun bir sonucu olarak 17. yüzyılda kürekli gemilerden (kadırgalar) yelkenli gemilere (kalyonlar) geçmeye başlayacaktır.

BİLGİ

"Dünya Gücü Osmanlı"dan "Dünya Gücü Avrupa"ya

Coğrafi Keşifler sonucu Osmanlılar "Dünya Gücü" olma yeteneğini Avrupalılara kaptırmaya başlamıştır. Bu yönüyle Osmanlıların gerilemesi, Avrupa'nın ise yükselişe geçmesi noktasında Coğrafi Keşifler bir milattır.

COĞRAFİ KEŞİFLER

NEDENLERİ

Temel Nedenleri:

- İpek Yolu ve Baharat Yolu'nun Türklerin eline geçmesi sonucu ekonomik çıkarları zedelenen Avrupalıların yeni ticaret yolları bulmaya çalışması
- Avrupalıların, doğunun zenginliklerini ele geçirmek istemesi

! Haçlı Seferleri ile ortak nedendir.

- Kilise'nin (Papa'nın) Hristiyanlığı yeni yerlere yayma düşüncesi
- Marco Polo'nun; 1271-1295 yılları arasında yaptığı ve içinde Kubilay Hanlığı'nın da olduğu Asya seyahatine dair anılarının (Geziler Kitabı), birçok kâşife ilham kaynağı olması
- Avrupa'da yaşanan değerli maden kıtlığının, Avrupalıları bu madenlerin bol bulunduğu yerleri aramaya yöneltmesi

Kolaylaştırıcı Nedenler:

- Pusulanın geliştirilmesi
- Coğrafya bilgisinin artması (hem neden hem sonuç)
- Okyanuslara dayanıklı gemilerin yapılması
- Cesur gemicilerin yetişmesi

KÂŞİFLERİ

Portekizli Kâşifler

- Bartelmi Diyaz: Afrika'nın güneyini dolaşarak Ümit Burnu (Fırtınalar Burnu)'na ulaştı (1486).
- Vasco da Gama: Hint Okyanusu'nu geçerek Hindistan'ın batısındaki Kalikut limanına ulaştı (1497).
- Portekizlilerin deniz yoluyla Hindistan'a ulaşmaları üzerine Baharat Yolu'nun kontrolü Osmanlı Devleti'nin elinden çıktı. Osmanlı Devleti, Baharat Yolu üzerinde tekrar denetim kurabilmek için Hint Deniz Seferlerini başlattıysa da başarılı olamadı.
- Macellan: Portekizli gemici Macellan, Büyük Okyanus üzerinden Çin ve Hindistan'a ulaşabilmek için Alman İmparatoru Şarlken'in desteği ile 1519'da denize açıldı. Güney Amerika kıyılarını izleyen Macellan, kendi adıyla anılacak olan Macellan Boğazı'nı aştı. Büyük Okyanus'u geçerek Filipinler'e ulaştı. Burada yerlilerle yaptığı savaşta öldü.
- Del Kano: Macellan'ın başlattığı sefer (onun ölümü üzerine yerine geçen) Del Kano tarafından başarıyla tamamlandı. Del Kano 1522'de İspanya'ya döndü.
- Böylece, Dünyanın yuvarlak olduğu ispatlanmış oldu.

! Bu durum, "Dünya düzdür" tezini savunan Kilise'ye karşı güveni önemli ölçüde sarstı.

- Ayrıca Avrupalıların aradığı batıdan doğuya giden en kısa yol da bulundu.

İspanyol Kâşifler

- Kristof Kolomb: Sürekli batıya gidilirse Hindistan'a varacağını düşünen İtalyan denizci Kristof Kolomb, İspanya Kralı'nın sağladığı yardımla Atlas Okyanusu'na açıldı. İki buçuk aylık bir yolculuk sonunda San Salvador, Küba ve Haiti'yi keşfetti (1492). Bu yerleri Hindistan'ın batısındaki adalar zannetti ve bunlara Hint adaları adını verdi. Orta ve Güney Amerika'yı keşfeden Kolomb, buraların yeni bir kıta olduğunu öğrenemeden öldü.
- Amerigo Vespuci: Kristof Kolomb'un izinden giden Amerigo Vespuci, Kristof Kolomb'un bulduğu yerlerin yeni bir kıta olduğunu anladı. Bu yüzden de bulunan bu kıtaya onun adı verildi.
- Fernando Kortez: İspanya adına Meksika'yı ele geçirdi.
- Almagro ve Pizzaro: İspanya adına Peru ve Kolombiya'yı ele geçirdiler.

! İspanyollar, Güney Amerika'da ele geçirdikleri bölgelerin yerli halklarını (Maya, İnka, Aztek) yok ettiler. Sömürgeleştirdikleri bu bölgeden bol miktarda altın ve gümüş elde ettiler. İspanyollar tarafından Avrupa'ya taşınan yüklü miktardaki altın ve gümüş yüzünden fiyatlar hızlı bir şekilde arttı. Bu durumdan Osmanlı Devleti de etkilendi.

- Osmanlı parasının değeri düştü, enflasyon arttı, işsizlik yaygınlaştı.

İngiliz ve Fransız Kâşifler

- John Cabot: İngilizler Kanada kıyılarını keşfetti (1497).
- Jacques Cartier: Fransızlar Labrador ve Büyük Göller bölgesini keşfetti (1535).
- Bu keşifler sonucunda;
  - Fransızlar → Kuzey Amerika'nın kuzeyine
  - İngilizler → Kuzey Amerika'nın doğusuna
  - İspanyollar → Güney Amerika'ya
  - Portekizler → Hindistan'a yerleşerek buralarda sömürgeler kurdular.

SONUÇLARI

- Yeni ülkeler keşfedildi.
- Yeni keşfedilen ülkelerden Avrupa'ya yeni bitkiler (tütün, kakao, vanilya, patates, domates gibi), hayvanlar ve değerli madenler (altın ve gümüş) getirildi.
- Sömürge imparatorlukları kuruldu.
- Köle olarak çalıştırılmak üzere Afrikalı zenciler sömürge alanlarına taşındı.
- Ticaret yolları değişti. Akdeniz ticareti önemini kaybetti. Baharat Yolu ve İpek Yolu kullanılmaz oldu. Bu yollar üzerindeki Osmanlı ticaret merkezleri sönükleşirken Atlas Okyanusu kıyılarında Lizbon, Londra, Rotterdam ve Amsterdam gibi yeni merkezler ortaya çıktı.
- Ticaretle uğraşan burjuva sınıfı zenginleşti. Bunlar soyluların topraklarını satın alarak büyük güç kazandılar. Soylular eski imtiyazlarını kaybettiler.
- Keşfedilen yerlere Avrupa'dan göçler oldu. Avrupa kültür ve uygarlığı geniş alanlara yayıldı.
- İspanyolca, Portekizce, İngilizce ve Fransızca'nın kullanım alanı genişledi.
- Hristiyanlık yeni ülkelere yayıldı.
- Dünya'nın düz değil yuvarlak olduğu ispatlandı.

! Kiliseye güven azaldı.

- Coğrafya bilgisi arttı. İnsanlar üzerinde merak, araştırma ve yeni şeyler bulma arzusu uyandı.

! Rönesans'ın başlamasına ortam hazırladı.

- Avrupa devletleri hızla zenginleşirken Osmanlı Devleti'nde ekonomik çöküş başladı.

Coğrafi Keşifler Sonucu Değer Kaybedenler		Coğrafi Keşifler Sonucu Değer Kazananlar
ORTA ÇAĞ'DA		**YENİ ÇAĞ'DA**
İpek ve Baharat Yolu	← Ticaret yolları →	Hint Deniz Ticaret Yolu (Ümit Burnu Yolu)
Akdeniz	← Denizler →	Atlas Okyanusu
Osmanlı Devleti, Venedik, Ceneviz	← Devletler →	İspanya, Portekiz
Papalık, Derebeyler (Feodal Beyler)	← Siyasi güçler →	Krallar
Derebeylik (Feodalite)	← Siyasi yapılar →	Sömürgecilik
Soylular	← Toplumsal güçler →	Burjuvalar
Toprak	← Zenginlik ölçütleri →	Altın ve gümüş
Tarım	← Ekonomik uğraşlar →	Ticaret

- Kolomb'un Seyahati (1492)
- Kolomb'un 2. Seyahati (1504)
- Vespuçi'nin Seyahati (1499)
- Vasco dö Gama'nın Seyahati (1498)
- Bartelmi Diaz'ın Seyahati (1519-1522)
- Macellan'ın Seyahati (1519-1522)
- Cabot'un Seyahati (1497)
- Cartier'in Seyahati (1534-1536)

AKTİF ÖĞRENME

1 Aşağıdaki boşlukları, kutucuk içinde verilen kavramları kullanarak doldurunuz.

I. Selim
kutsal emanetler
I. Süleyman
İnebahtı
Cem Sultan
Macaristan
Amasya Antlaşması
Otlukbeli
İstanbul'un fethi
Ridaniye
halifelik
Sokollu Mehmet Paşa
Şahkulu
Mercidabık
Turnadağ
Kapitülasyon
Kanunname-i Ali Osman

1. Osmanlı Devleti'nin Yükselme Dönemi .... ile başlamıştır.
2. II. Bayezid döneminde yaşanan .... Olayı, Batı yönündeki fetihleri durma noktasına getirmiştir.
3. Anadolu Türk siyasi birliği .... döneminde kesin olarak sağlanmıştır.
4. ...., Osmanlı Devleti ile İran arasında imzalanan ilk yazılı antlaşmadır.
5. I. Selim'in Mısır Seferi sonucunda .... ve .... Osmanlılara geçmiştir.
6. .... döneminde Fransa'ya ilk kapitülasyonlar verilmiştir.
7. Osmanlı Devleti'nin Yükselme Dönemi .... 'nın ölümü ile sona ermiştir.
8. II. Bayezid döneminde çıkan .... İsyanı, dini nitelikli bir isyandır.
9. 1571 yılında Kıbrıs'ın fethedilmesi, ... Deniz Savaşı'na neden olmuştur.
10. Dulkadiroğulları Beyliği, ... Savaşı ile yıkılmıştır.
11. I. Süleyman döneminde yapılan Mohaç Meydan Savaşı ile .... Osmanlı egemenliğine alınmıştır.
12. II.Mehmet döneminde hazırlanan .... ile "Kardeş Katli" yasallaştırılmıştır.
13. 1453 yılında yapılan .... Savaşı ile II. Mehmet, Akkoyunlu Devleti'ni yıkılış sürecine sokmuştur.
14. ...., siyasi ve ekonomik yönden verilen ayrıcalıklardır.
15. Yavuz Sultan Selim döneminde Memlüklerle .... ve............. Savaşları yapılmıştır.

2 Aşağıda verilen eşleştirmeleri yapınız.

1.	Fatih Sultan Mehmed'in Akkoyunlu Devleti ile yaptığı savaş	....
2.	Akdeniz'in Türk gölü haline gelmesini sağlayan savaş	....
3.	Osmanlı donanmasının Haçlı donanması tarafından yakıldığı savaş	....
4.	Mısır'ın Osmanlı topraklarına katıldığı savaş	....
5.	II. Mehmet'in İtalya'da fethettiği yer	....
6.	Avusturya'ya siyasi üstünlüğün kabul ettirildiği antlaşma	....
7.	Martin Luther'in kurduğu mezhep	....
8.	II. Mehmet'in "Fatih" unvanını aldığı savaş	....
9.	Devletlere tanınan ticari imtiyazlara verilen ad	....
10.	Kırım'ı Osmanlı topraklarına katan padişah	....
11.	Osmanlı Devleti'nin ilk halifesi	....
12.	Örfi hukukun yazılı hale getirildiği kanunlar	....
13.	Karamanoğlu Beyliği'ni Osmanlı topraklarına katan padişah	....
14.	Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u alarak yıktığı devlet	....
15.	Fatih Sultan Mehmed'in Trabzon'da yıktığı devlet	....

A.	Protestanlık
B.	Kapitülasyon
C.	İnebahtı Deniz Savaşı
D.	II. Bayezid
E.	İstanbul'un Fethi
F.	Fatih Sultan Mehmet
G.	Otlukbeli
H.	Kanunname-i Ali Osman
İ.	Otranto
J.	Bizans
K.	Ridaniye
L.	Trabzon Rum İmparatorluğu
M.	Preveze Deniz Savaşı
N.	I. Selim
O.	İstanbul Antlaşması

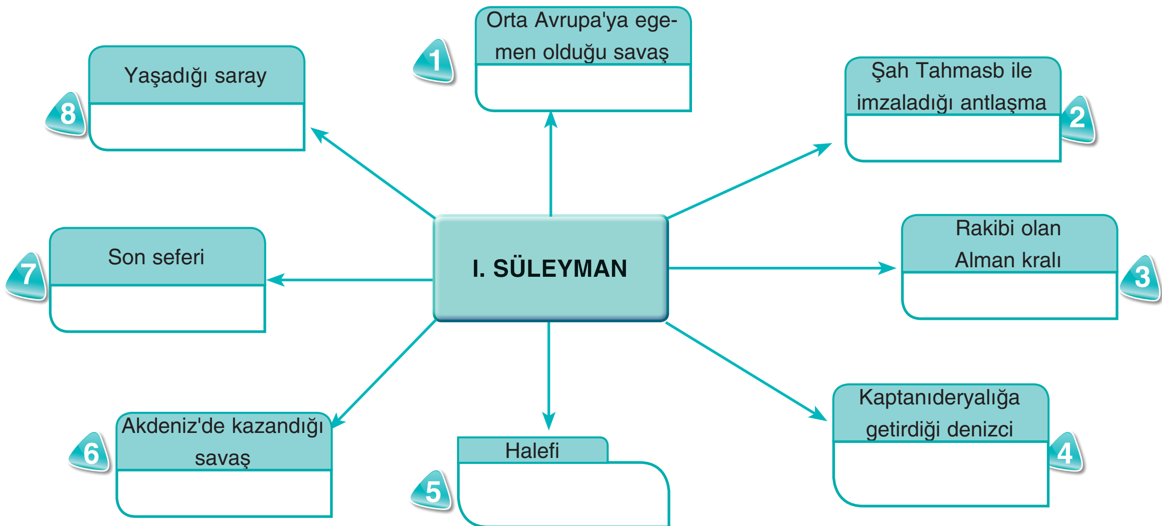
UYGULAMA ALANI

1 **Aşağıdaki ifadeleri Doğru – Yanlış şeklinde eşleştiriniz.**

		D	Y
1.	İstanbul'un fethinde kullanılan toplar, Avrupa'da feodal rejimlerin yıkılıp merkezi krallıkların güçlenmesini hızlandırmıştır.		
2.	Çaldıran Savaşı, 1514'te Safevi Devleti ile Osmanlı Devleti arasında yapılmıştır.		
3.	II. Mehmet döneminde Akdeniz Türk Gölü haline getirilmiştir.		
4.	Fas'ın Osmanlı himayesine alınması ile Osmanlı sınırları, Atlas Okyanusu'na kadar uzamıştır.		
5.	Karamanoğulları Beyliği'ne I. Selim döneminde son verilmiştir.		
6.	I. Süleyman döneminden itibaren Divan'ın başkanlığını sadrazamlar yapmaya başlamıştır.		
7.	Coğrafi Keşiflerin olumsuzluğunu gidermek ve Akdeniz limanlarını yeniden canlandırmak için Sokollu Mehmet Paşa tarafından Süveyş Kanal Projesi gündeme getirilmiştir.		
8.	II. Mehmet'in hazırlattığı Fatih Kanunnamesi ile örfi hukuk ilk kez yazıya geçirilmiştir.		
9.	1533 yılında Avusturya ile yapılan İstanbul Antlaşması'yla Avusturya Osmanlı Devleti'nin siyasi üstünlüğünü kabul etmiştir.		
10.	Trabzon-Rum Devleti'nin yıkılması ve topraklarının Osmanlı egemenliğine geçmesi ile Karadeniz Türk gölü haline gelmiştir.		
11.	Osmanlı Devleti Balkanlarda yaptığı fetihleri kalıcı hale getirmek için bölgede iskan politikası uygulamıştır.		
12.	Osmanlı Devleti'nin İpek ve Baharat Yolları üzerinde denetim kurması üzerine, Avrupalıların yeni ticaret yolları arayışına girmesi, Coğrafi Keşifleri başlatmıştır.		
13.	I. Bayezid döneminden itibaren şehzadelerin sancağa çıkması zorunlu hale getirilmiştir.		
14.	I. Süleyman son seferini Zigetvar Kalesi üzerine düzenlemiştir.		
15.	Barbaros Hayrettin Paşa, Osmanlı Devleti'nin Divan'a üye olan ilk kaptanıderyasıdır.		

2 **Aşağıdaki kavramların içinden, uygun olanları seçerek ilgiliyi kutucuğa yazınız.**

Preveze, Çaldıran, Ridaniye, Irakeyn, Zigetvar, Barbaros Hayrettin Paşa, Kıbrıs, Topkapı, Mohaç, İnebahtı, Şarlken, I. Selim, Amasya, Otlukbeli, II. Selim

PISA

1		Fatih döneminde İstanbul'da kurulan medrese
2		Fatih'in kullandığı ve Doğu Roma'nın varisi olduğunu gösteren unvan
3		Fatih'in oluşturduğu kanunlara verilen ad
4		II. Bayezid döneminde fetihlerin durma noktasına gelmesine sebep olan olay
5		II. Bayezid döneminde çıkan dini nitelikli isyan
6		I. Selim döneminde Safevi Devleti ile yapılan savaş
7		Halifeliğin Osmanlı Devleti'ne geçtiği dönem padişahı
8		Dulkadiroğullarına son verilen savaş
9		Safevi Devleti'nin kurucusu
10		Suriye'nin Memlûk Devletin'den alındığı savaş
11		Protestanlık mezhebinin kurucusu
12		Macar Krallığı'na son veren savaş
13		Alman Seferi sonucunda yapılan antlaşma
14		Kanuni Sultan Süleyman'ın vefat ettiği sefer
15		Kanuni Sultan Süleyman'ın kapitülasyon verdiği Avrupa devleti
16		Kanuni'nin "Hoca Çelebi" olarak hitap ettiği şeyhülislam
17		"Büyük Türk" denilen Osmanlı padişahı
18		Preveze Deniz Savaşı'nda Haçlı donanmasının komutanı
19		Kıbrıs'ı fetheden padişah
20		Avrupalıların yeni ticaret yolları bulmak için yaptıkları keşiflere verilen ad

Aşağıdaki kavramlar arasından uygun olanları seçerek yukarıdaki boşluklara yazıp doğru eşleştirmeyi yapınız.

Coğrafi Keşifler, Mercidabık, II. Selim, Şah İsmail, Andrea Doria, Turnadağ, Kanuni Sultan Süleyman, Yavuz Sultan Selim, Ebussuud Efendi, Çaldıran, Fransa, Şahkulu, Zigetvar, Cem Sultan, İstanbul Antlaşması, Kanunname-i Ali Osman, Mohaç, Kayser-i Rum, Sahn-ı Seman, Martin Luther, Feth-i Mübin, Kemalpaşazade, I. Viyana Kuşatması

1 PEKİŞTİRME TESTİ

1. **Aşağıdakilerden hangisi Fatih Sultan Mehmet döneminde fethedilen yerlerden biri değildir?**

A) Belgrad B) Bosna C) Trabzon
D) Arnavutluk E) Amasra

2. **Aşağıdakilerden hangisi, Fatih Sultan Mehmet döneminde Kırım'ın alınmasının Osmanlı Devleti'ne sağladığı yararlar arasında gösterilemez?**

A) Karadeniz'in bir Türk gölü hâline gelmesi
B) Kırım'da Türk-İslam kültürünün güçlenmesi
C) Rusya'nın güçlenmesinin ve güneye inmesinin önlenmesi
D) İpek Yolu'nun önemli güzergâhlarının Türklerin eline geçmesi
E) İstanbul'un fethinin kolaylaşması

3. **Osmanlı Devleti'nin Akdeniz hakimiyetinin güçlenmesinde aşağıdakilerden hangisinin bir katkısı yoktur?**

A) Kıbrıs'ın fethedilmesinin
B) Preveze Deniz Savaşı'nın kazanılmasının
C) Memlük topraklarının Osmanlı egemenliğine girmesinin
D) Haçlı birliklerine karşı İnebahtı Deniz Savaşı'nın yapılmasının
E) Barbaros Hayrettin Paşa'nın kaptanıderya görevine getirilmesinin

4. **Kanuni Sultan Süleyman döneminde Hint Deniz Seferlerinin düzenlenmesinde,**

I. Portekiz'in Hint Denizi'ndeki üstünlüğüne son verme,
II. Coğrafi Keşiflerin olumsuz etkilerini ortadan kaldırma,
III. Uzak Doğu Müslümanlarına yardım gönderme

amaçlarından hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

5. **Aşağıdaki padişahlardan hangisinin döneminde, iç sorunlardan dolayı Osmanlı fetihleri durma noktasına gelmiştir?**

A) II. Mehmet B) II. Bayezid C) I. Selim
D) I. Süleyman E) II.Selim

6. **Afrika kıtasında Osmanlı egemenliğini başlatan padişah aşağıdakilerden hangisidir?**

A) II. Mehmet B) II. Bayezid C) I. Selim
D) II. Selim E) I. Süleyman

7. I. Kanuni Sultan Süleyman
II. Yavuz Sultan Selim
III. Fatih Sultan Mehmet

Yukarıdaki padişahlardan hangileri halife unvanı kullanmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

8. **Aşağıdakilerden hangisi, Kanuni Sultan Süleyman döneminde gerçekleştirilen olaylardan biri değildir?**

A) Mohaç Meydan Savaşı'nın kazanılması
B) Viyana'nın kuşatılması
C) Otranto'nun kuşatılması
D) Rodos ve Belgrad'ın fethedilmesi
E) Irakeyn Seferlerinin düzenlenmesi

9. **Aşağıdakilerden hangisi Çaldıran Savaşı'nın sonuçları arasında gösterilemez?**

A) Anadolu'ya yönelik Şii propagandasının önlenmesi
B) Osmanlı Devleti'nin Anadolu'daki otoritesinin güçlenmesi
C) Doğu Anadolu topraklarının Osmanlı egemenliğine girmesi
D) Osmanlı Devleti'nin İslam dünyasındaki etkisinin artması
E) Safevi Devleti'nin yıkılması

10. **XV. yüzyılda Akkoyunlu Devleti'nin önce zayıflaması daha sonra da yıkılması üzerine İran'da kurulan devlet aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Çağatay Devleti
B) Safevi Devleti
C) Karakoyunlu Devleti
D) İlhanlı Devleti
E) Altınorda Devleti

11. **Kanuni Sultan Süleyman döneminde kaptanıderyalığa getirilen Barbaros Hayrettin Paşa'nın Osmanlı Devleti'ne yaptığı katkılar arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?**

A) Akdeniz'de Osmanlı egemenliğinin güçlenmesi
B) Cezayir'in Osmanlı yönetimine geçmesi
C) Preveze Deniz Zaferi'nin kazanılması
D) Girit'in fethedilmesi
E) Osmanlı donanmasının tarihinin en güçlü dönemini yaşaması

12. **Osmanlı Devleti,**

I. Mısır,
II. İstanbul,
III. Trabzon,
IV. Kırım

topraklarından hangilerini fethederek İpek Yolu üzerinde denetim kurmuştur?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve IV
D) I, II ve IV E) II, III ve IV

2 PEKİŞTİRME TESTİ

1. Osmanlı Yükselme Dönemi'nde meydana gelen aşağıdaki gelişmelerin hangisinde neden-sonuç ilişkisi yanlış verilmiştir?

A) Kıbrıs'ın fethedilmesi - İnebahtı Deniz Savaşı'nın yapılması

B) Otlukbeli Savaşı'nın yapılması - Akkoyunlu Devleti'nin yıkılış sürecine girmesi

C) Safevi Devleti'nin kurulması - Anadolu'ya yönelik Şii tehtidinin artması

D) Preveze Deniz Savaşı'nın yapılması - Akdeniz'deki Osmanlı egemenliğinin güçlenmesi

E) Hint Deniz Seferlerinin düzenlenmesi - Hint Denizi'nin Osmanlı egemenliğine girmesi

2. Osmanlı Devleti, XV. yüzyılda Akdeniz ve Karadeniz'de egemenlik kurmaya çalışırken aşağıdaki devletlerden hangilerinin direnişiyle karşılaşmıştır?

A) İngiltere ve Fransa

B) Portekiz ve İspanya

C) Venedik ve Ceneviz

D) Rusya ve İngiltere

E) Prusya ve Piyomente

3. Osmanlı Devleti'nin Kanuni Sultan Süleyman döneminde Avrupa'da en çok mücadele ettiği devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A) Fransa

B) Kutsal Roma - Germen İmparatorluğu

C) İngiltere

D) İspanya

E) Macaristan

4. Aşağıdakilerden hangisi Kanuni Sultan Süleyman döneminde fethedilen yerlerden biridir?

A) Bosna B) Trabzon C) Kırım

D) Mora E) Belgrad

5. Kanuni Sultan Süleyman döneminde,

I. Viyana kuşatması,

II. Irakeyn Seferleri,

III. Hint Deniz Seferleri

gelişmelerinden hangilerinde kesin başarı sağlanamamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) II ve III

6. Aşağıdakilerden hangisi, Yavuz Sultan Selim döneminde görülen gelişmelerden biri değildir?

A) Anadolu Türk siyasi birliğinin sağlanması

B) Kutsal emanetlerin İstanbul'a getirilmesi

C) Hicaz'ın Osmanlı egemenliği altına alınması

D) İpek Yolu üzerinde denetim kurulması

E) Osmanlı hazinesinin en güçlü dönemine ulaşması

7. Aşağıdakilerden hangisi, Fatih Sultan Mehmet döneminde gerçekleştirilen olaylardan biri değildir?

A) Ali Kuşçu'nun Osmanlı hizmetine girmesi
B) Mimar Sinan'ın önemli eserler vermesi
C) Sahnıseman medresesinin yapılması
D) Bizanslı önemli sanatçıların İtalya'ya gitmesi
E) Topkapı Sarayı'nın inşa edilmesi

8. Aşağıdakilerden hangisi, Yükselme Dönemi'nde Osmanlı Devleti'yle ilgili gelişmelerden biri değildir?

A) İpek ve Baharat Yollarının önemli güzergâhlarının denetim altına alınması
B) Anadolu'da Türk siyasi birliğinin sağlanması
C) Karadeniz ve Akdeniz hakimiyetinin ele geçirilmesi
D) Kıbrıs'ın fethedilmesi
E) Süveyş Kanalı'nın açılması

9. I. Fatih Sultan Mehmet
II. Yavuz Sultan Selim
III. Kanuni Sultan Süleyman

Yukarıdaki padişahlardan hangileri döneminde Safevi Devleti ile mücadele edilmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) II ve III E) I, II ve III

10. Sokollu Mehmet Paşa'nın Don-Volga Kanal projesini hazırlamasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenemez?

A) İpek Yolu ticaretini canlandırmak
B) Orta Asya'daki Türk topluluklarıyla bağlantı kurmak
C) Rusya'nın güneye inmesine engel olmak
D) İran ile yapılan savaşlarda donanma gücünden yararlanmak
E) Akdeniz ile Kızıldeniz'i birbirine bağlamak

11. Aşağıdaki savaşlardan hangisi, Osmanlı Yükselme Dönemi'nde yapılmamıştır?

A) Preveze Deniz Savaşı
B) İnebahtı Deniz Savaşı
C) Varna Savaşı
D) Mohaç Meydan Savaşı
E) Otlukbeli Savaşı

12. Osmanlı Devleti'nin İstanbul'u fethetmesiyle elde ettiği kazanımlar arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Anadolu ve Rumeli arasındaki toprak bütünlüğünün sağlanması
B) Ticari gelirinin artması
C) Hristiyan mezhep birliğinin bozulması
D) Boğazlar üzerinde tam egemenlik kurulması
E) Askeri ve siyasi gücünün artması

1. Fatih Sultan Mehmet döneminde kardeş katli yasal hâle getirilmiş, önemli askeri ve idari makamlara devşirme kökenliler getirilmiş, divan toplantılarına sadrazamların başkanlık etme usulü başlatılmıştır.

Bu uygulamalarla aşağıdakilerden hangisinin amaçlandığı söylenemez?

A) Türk siyasi birliğini sağlama

B) Taht kavgalarını önleme

C) Devletin sürekliliğini güvence altına alma

D) Devlet otoritesini güçlendirme

E) Padişahın mutlak gücünü artırma

2. Fatih Sultan Mehmet döneminde,

I. Kırım'ın alınması,

II. Pontus Rum Devleti'ne son verilmesi,

III. İstanbul'un fethedilmesi

gelişmelerinden hangileri, İpek Yolu denetiminin Osmanlı Devleti'ne geçmesinde etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I,II ve III

3. Kanuni Sultan Süleyman döneminde,

I. Coğrafi Keşifler sonrası önemi azalan Akdeniz limanlarını yeniden canlandırmak,

II. Fransa'nın askeri ve ekonomik desteğini almak,

III. Avrupa'da Kutsal Roma Germen İmparatorluğu'nun kurmaya çalıştığı Hristiyan birliğini engellemek

gelişmelerinden hangilerinin, Fransa'ya kapitülasyonlar verilmesinde etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) I, II ve III

4. I. Selim döneminde, Turnadağ Savaşı ile Dulkadiroğulları Beyliği'ne son verilerek Anadolu Türk siyasi birliği sağlanmıştır.

Bu durumun,

I. sınırların genişlemesi,

II. Memlük Devleti ile yaşanan gerginliğin artması,

III. Safevi Devleti'ne son verilmesi

gelişmelerinden hangileri üzerinde etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II

D) I ve III E) II ve III

5. Osmanlı maliyesinin ilk kez Kanuni Sultan Süleyman döneminin sonlarına doğru açık vermeye başlamasında,

I. Coğrafi Keşifler sonucunda Osmanlı ticaret hacminin daralması,

II. kapitülasyonlar sonucunda ithalatın artması,

III. Celali isyanlarının yaygınlaşması

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) II ve III

6. Aşağıdakilerden hangisi Fatih Sultan Mehmet'in uyguladığı politikalardan biri değildir?

A) İstanbul'un ticari ve kültürel kimliğini güçlendirmek

B) Bizans'ın yeniden kurulmasını engellemeye çalışmak

C) Güçlü Türkmen ailelerinin siyasi gücüne son vermek

D) Halifelik makamını ele geçirmek

E) Avrupa Hristiyan birliğinin kurulmasını engellemek

7. Aşağıdakilerden hangisi, İstanbul'un fethinin nedenlerinden biri değildir?

A) Bizans'ın, Anadolu ve Rumeli toprak bütünlüğünü bozması

B) Bizans'ın, Türkmen beyliklerini Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırtması

C) Rusya'nın sıcak denizlere inmeye çalışması

D) İstanbul'un askeri, siyasi ve ticari bakımdan stratejik bir konumda bulunması

E) Bizans'ın, Hristiyan dünyasını Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırtması

8. I. Preveze Deniz Savaşı

II. Hint Deniz Seferleri

III. Cerbe Savaşı

IV. İnebahtı Deniz Savaşı

Yukarıdakilerden hangileri, Osmanlı Devleti'nin Yükselme Dönemi'nde denizlerde kazandığı başarılar arasında gösterilemez?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

9. Fatih Sultan Mehmet, Osmanlı hanedanının gücünü koruyabilmek ve ülke yönetiminde mutlak hakimiyet kurabilmek için öncelikli olarak aşağıdakilerden hangisine başvurmuştur?

A) Fetihleri hızlandırmaya

B) Sancağa çıkma usulünü zorunlu hale getirmeye

C) Culüs bahşişi dağıtmaya

D) Devlet yönetiminde devşirmeleri etkin hale getirmeye

E) Sahn-ı Seman Medresesi'ni açmaya

10. Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'nin Yükselme Dönemi'nde izlediği politikalar arasında yer almaz?

A) Avrupa Hristiyan birliğini engellemek

B) Orta Asya Türk birliğini sağlamak

C) Akdeniz ve Karadeniz'e egemen olmak

D) Anadolu Türk birliğini sağlamak

E) Önemli ticaret yolları üzerinde denetim kurmak

4 PEKİŞTİRME TESTİ

1. I. “Ülke hükümdarın malıdır.” anlayışının yerleştirilmesi
II. Devşirme Sistemi’nin daha etkili hale getirilmesi
III. Kanunname-i Alî Osman’ın hazırlanması
IV. Avrupalı devletlere ticari ayrıcalıklar verilmesi

Yukarıda verilenlerden hangileri Osmanlı Devleti’nde merkezi otoriteyi güçlendirmek için alınan tedbirler arasında yer alır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I, II ve III E) I, II, III ve IV

2. – II. Mehmet, İstanbul’un fethinden sonra Ortodoks Kilisesi’nin çalışmalarını sürdürmesine ve halkın ibadetlerini özgürce yapmasına izin vermiştir.
– I. Süleyman, Fransa’ya kapitülasyonlar vermiştir.

Yukarıdaki uygulamaların <u>ortak</u> amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Haçlı birliğini bozmak
B) Ülke içinde barışı sağlamak
C) Ticareti canlandırmak
D) Halifeliği ele geçirmek
E) Hoşgörülü bir yönetim uygulamak

3. Osmanlı Devleti’nin Balkanlar ve Anadolu’da sürekli toprak kazanmasına bağlı olarak,
I. asker sayısı,
II. idari yapısı,
III. yönetim şekli,
IV. etnik çeşitliliği

unsurlarından hangilerinde bir değişmenin olması beklenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız IV C) I ve II
D) I, II ve III E) I, II ve IV

4. Kanuni Sultan Süleyman, Fransa’ya verdiği kapitülasyonlarla,
I. Avrupa Hristiyan Birliği’ni parçalamak,
II. Akdeniz ticaretini canlandırmak,
III. Osmanlı parasının değerini korumak

amaçlarından hangilerine ulaşmak istemiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

5. Fatih Sultan Mehmet’in Ortodoksları himaye etmesi,
I. Katoliklere karşı güç kazanmak,
II. gayrimüslim tebaa üzerinde Osmanlı egemenliğini güçlendirmek,
III. toplumsal huzur ve barışı sağlamak

amaçlarından hangilerine yöneliktir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

6. **Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi'nden sonra halife unvanını kullanmasına dayanılarak,**

I. Osmanlı Devleti'nin İslam dünyasındaki etkinliği artmıştır.

II. Devletin teokratik yapısı güçlenmiştir.

III. İslam dünyasında siyasi ve dini ayrılıklar sona ermiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

7. **Sadrazamın divan toplantılarına başkanlık etmesi aşağıdaki padişahlardan hangisi döneminde başlamıştır?**

A) Yavuz Sultan Selim

B) Fatih Sultan Mehmet

C) Kanuni Sultan Süleyman

D) II. Bayezid

E) Orhan Bey

8. XVI. yüzyıla "Türklüğün büyük yüzyılı" denilmektedir.

Osmanlı Devleti'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisinin, bu nitelendirmeye katkısı olduğu savunulamaz?

A) İmparatorluk dönemi içinde olması

B) Yeni fetihlerle Türk egemenliğini genişletmesi

C) Kanun yapma işlerine önem vermesi

D) Mimarlık alanında ölmez eserler ortaya koyması

E) Osmanlı Devleti'nin bir Avrupa devleti sayılması

9. **Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'ndeki** "Ülke hükümdar ve oğullarının malıdır." **anlayışı sonucu ortaya çıkmış bir gelişmedir?**

A) Cem Sultan Ayaklanması

B) Şeyh Bedrettin Ayaklanması

C) Baba Zünnun Ayaklanması

D) Kalenderoğu Ayaklanması

E) Vezir Ahmet Paşa Ayaklanması

10. Sadrazam Sokollu Mehmet Paşa, Kızıldeniz ile Akdeniz'i birleştirmek amacıyla Süveyş Kanalı Projesi'ni hazırlamıştır.

Aşağıdakilerden hangisi, Sokollu Mehmet Paşa'nın bu proje ile ulaşmak istediği amaçlardan biri değildir?

A) Baharat Yolu ticaretini yeniden canlandırmak

B) Coğrafi Keşifleri etkisiz hale getirmek

C) Osmanlı ticaret gelirlerini artırmak

D) Mısır'ı Osmanlı topraklarına katmak

E) Bazı Müslüman ülkelerle bağlantı kurmak

11. **Osmanlı Devleti'nde şehzadelerin sancağa çıkması aşağıdaki padişahlardan hangisi döneminde zorunlu hale getirilmiştir?**

A) I. Mehmet B) I. Murat C) II. Mehmet

D) II. Murat E) I. Bayezid

5 PEKİŞTİRME TESTİ

1. Osmanlı Devleti'nde Divan-ı Hümayun, devlet işleyişiyle ilgili kararların alınmasından ve uygulanmasından sorumlu olduğu kadar, aynı zamanda üst mahkeme görevi de görmekteydi.

Buna göre Divan-ı Hümayun'un,

I. yasama,

II. yürütme,

III. yargı

yetkilerinden hangilerine sahip olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

2. Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'nin batıya yönelik izlediği fetih politikası doğrultusunda yaptığı savaşlardan biridir?

A) Mohaç Meydan Savaşı

B) Otlukbeli Savaşı

C) Çaldıran Savaşı

D) Turnadağ Savaşı

E) Mercidabık Savaşı

3. Aşağıdaki Osmanlı hükümdarlarından hangisi Anadolu beylikleri ile mücadele <u>etmemiştir</u>?

A) Kanuni Sultan Süleyman

B) II. Beyazıt

C) Fatih Sultan Mehmet

D) Murat Hüdavendigâr

E) Yavuz Sultan Selim

4. Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren başlatılan merkezi otoriteyi güçlendirme çalışmaları, Yükselme Dönemi'nde de devam etmiştir.

Aşağıdakilerden hangisinin bu amaca yönelik çalışmalardan biri olduğu <u>savunulamaz</u>?

A) Miri arazi uygulamasının yaygınlaştırılması

B) Devlet adamı yetiştirmek için Enderun mektebinin açılması

C) Yabancılara ayrıcalıklar tanınması

D) Müsadere sisteminin yaygınlaştırılması

E) Ele geçirilen yerlere merkezden valilerin atanması

5. Aşağıdakilerden hangisi İstanbul'un fethinin sonuçlarından biri <u>değildir</u>?

A) Orta Çağ'ın kapanıp, Yeni Çağ'ın başlaması

B) Doğu Roma İmparatorluğu'nun yıkılması

C) Ortodoksların Osmanlı Devleti'nin himayesine girmesi

D) İstanbul'dan kaçan pek çok sanatçının İtalya'da Rönesans Hareketlerinin başlamasına katkıda bulunması

E) Anadolu'nun Türk yurdu olduğunun kesinleşmesi

6. Osmanlı Devleti, aşağıdaki savaşlardan hangisini Avrupa'daki egemenliğini güçlendirmek için yapmıştır?

A) Çaldıran B) Ridaniye

C) Mercidabık D) Mohaç

E) Otlukbeli

7. Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'nin Anadolu egemenliği için girdiği mücadelelerden biri değildir?

A) Turnadağ Savaşı'nın yapılması

B) Mercidabık Savaşı'nın kazanılması

C) Otlukbeli Savaşı sonucu Akkoyunlu topraklarının ele geçirilmesi

D) Karesioğulları Beyliği'ne son verilmesi

E) Pontus Rum Devleti'nin yıkılması

8. I. Memlük

II. Bizans

III. Venedik

IV. Rusya

Yukarıdaki devletlerden hangileri ile Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Döneminde siyasî ve askerî sorunu olmamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I ve IV

9. Aşağıdakilerden hangisi, Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi'nin sonuçları arasında yer almaz?

A) Kuzey Afrika'nın fetih sürecinin başlaması

B) Halifeliğin Osmanlı padişahlarına geçmesi

C) Baharat Yolu'nun denetim altına alınması

D) Doğuda en geniş sınırlara ulaşılması

E) Kıbrıs için Venediklilerin, Osmanlı Devleti'ne vergi ödemeye başlaması

10. Etkileşimli tahtada Osmanlı Safevi ilişkileri hakkında arkadaşlarına bilgi aktarımında bulunan Aybike, Safevilerin düşmanca tavırlarını sunusuna eklememiştir.

Bu konuda arkadaşlarının ikazıyla;

I. Osmanlı şehzadelerini kışkırtması, ,

II. Osmanlı Devleti aleyhine ittifaklara girmesi

III. Şiilik propagandası yapması,

bilgilerinden hangilerini sunusuna yerleştirirse bilgi aktarımı tam ve doğru olur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) II ve III E) I, II ve III

11. Yavuz Sultan Selim'in doğuya yönelik izlediği politikaların aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenemez?

A) Sınır güvenliğinin sağlanmasına

B) Kanuni Sultan Süleyman'ın batı seferlerine ağırlık vermesine

C) Memlûk Devleti'nin siyasi varlığının sona ermesine

D) Safevi Devleti'nin Osmanlı topraklarına yönelik tehdidinin azalmasına

E) Mezhep ayrılıklarının son bulmasına

ÇAP

6

PEKİŞTİRME TESTİ

1. **Osmanlı Devleti'nin Yükselme Döneminde askerî ve diplomatik mücadele verdiği devletler arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?**

A) Portekiz Devleti

B) Kutsal - Roma Germen İmparatorluğu

C) İlhanlı Devleti

D) Memlûk Devleti

E) Safevi Devleti

2. **Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Yükselme Dönemine ait özellikler arasında gösterilemez?**

A) En geniş sınırlara ulaşılmıştır.

B) Baharat Yolu denetim altına alınmıştır.

C) Hristiyan siyasi birliği parçalanmaya çalışılmıştır.

D) Karadeniz bir Türk gölü haline getirilmiştir.

E) İdari birim sayısında artış yaşanmıştır.

3.
– Dulkadiroğulları
– Memlûklüler
– Karamanoğulları

Yukarıdaki devletlerin ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Anadolu'da kurulmuşlardır.

B) Moğol baskısına uğramışlardır.

C) Osmanlılar tarafından yıkılmışlardır.

D) Selçuklu egemenliğine girmişlerdir.

E) Denizcilikle uğraşmışlardır.

4. Fatih Sultan Mehmet, devleti imparatorluk hâline getirebilmek için merkezî yapıyı güçlendirme gereği duymuş ve bu amaç doğrultusunda bir dizi önlem almıştır.

Aşağıdakilerden hangisinin bu önlemlerden biri olduğu söylenemez?

A) Devşirmelerin yönetimdeki etkinliğinin artırılması

B) Donanmanın güçlendirilmesi

C) Kanunname-i Ali Osman'ın hazırlanması

D) Devletin önemli makamlarına Enderun'da yetişen devlet adamlarının yerleştirilmesi

E) Divan toplantılarında alınan kararlarda padişahın onayının zorunlu kılınması

5. **Papa İstanbul'un fethinden sonra** "Asıl fetih şimdi gerçekleşti." **sözünü aşağıdaki gelişmelerden hangisi için söylemiş olabilir?**

A) Trabzon Pontus Rum İmparatorluğunun fethedilmesi

B) Ortodoks Patrikhanesi'nin devamına ve dini özgürlüğüne izin verilmesi

C) İstanbul'un Türklerce ele geçirilmesi

D) İstanbul'a iskân politikasıyla Türklerin yerleştirilmesi

E) Ayasofya'nın camiye çevrilmesi

6. **Osmanlı tarihinde, Mekke ve Medine'nin koruyucusu (Hâdimü'l-Haremeyn) unvanıyla anılan ilk Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) II.Mehmet B) II.Bayezıd C) I.Selim
D) I.Süleyman E) II.Selim

7. Aşağıdakilerden hangisi, Kanuni Sultan Süleyman Döneminde yaşanan gelişmelerden biri değildir?

A) Mohaç Meydan Savaşı'nın yapılması

B) Hicaz bölgesinin Osmanlı egemenliğine girmesi

C) Mimar Sinan'ın önemli eserler yapması

D) İran ile Amasya Antlaşması'nın imzalanması

E) Hint Deniz Seferlerinin düzenlenmesi

8. Aşağıdaki devletlerden hangisinin, Anadolu toprakları üzerinde hâkimiyet kurmaya çalıştığı söylenemez?

A) Safevi Devleti

B) Akkoyunlu Devleti

C) Memlük Devleti

D) İlhanlı Devleti

E) Gazne Devleti

9. **Sokollu Mehmet Paşa, Venedik elçisi Barbaro'ya;** "Sizden bir krallık almakla bir kolunuzu kestik. Siz ise donanmamızı mağlup etmekle sakalımızı tıraş ettiniz. Kesilmiş bir kol yerine gelmez ama tıraş edilmiş bir sakal daha gür yerine gelir." **diyerek aşağıdakilerden hangisinin stratejik önemini vurgulamış olabilir?**

A) İnebahtı Savaşı

B) Rodos'un Fethi

C) Kıbrıs'ın Fethi

D) Girit'in Fethi

E) Mohaç Savaşı

10. "Yelkenler biçilecek, yelkenler dikilecek;
Dağlardan çektiriler, kalyonlar çekilecek;
Kerpetenlerle surun dişleri sökülecek…"

Arif Nihat Asya'ya ait olan bu mısralar aşağıdaki tarihi olaylardan hangisini anlatmaktadır?

A) Preveze Deniz Zaferi

B) Kırım'ın Fethi

C) İstanbul'un Fethi

D) Rodos'un Fethi

E) Mohaç Meydan Savaşı

11. Fatih Sultan Mehmet döneminde,

I. Trabzon,

II. Sinop,

III. Konya ve Karaman

bölgelerinden hangilerinin alınması Anadolu Türk siyasi birliğinin sağlanması amacına yöneliktir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) II ve III

E) I, II ve III

12. I. Gaza

II. Kayı Boyu

III. Rum Kayseri

Yukarıdakilerden hangileri II. Mehmet'in cihan hâkimiyeti idealini destekleyen değerlerdir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

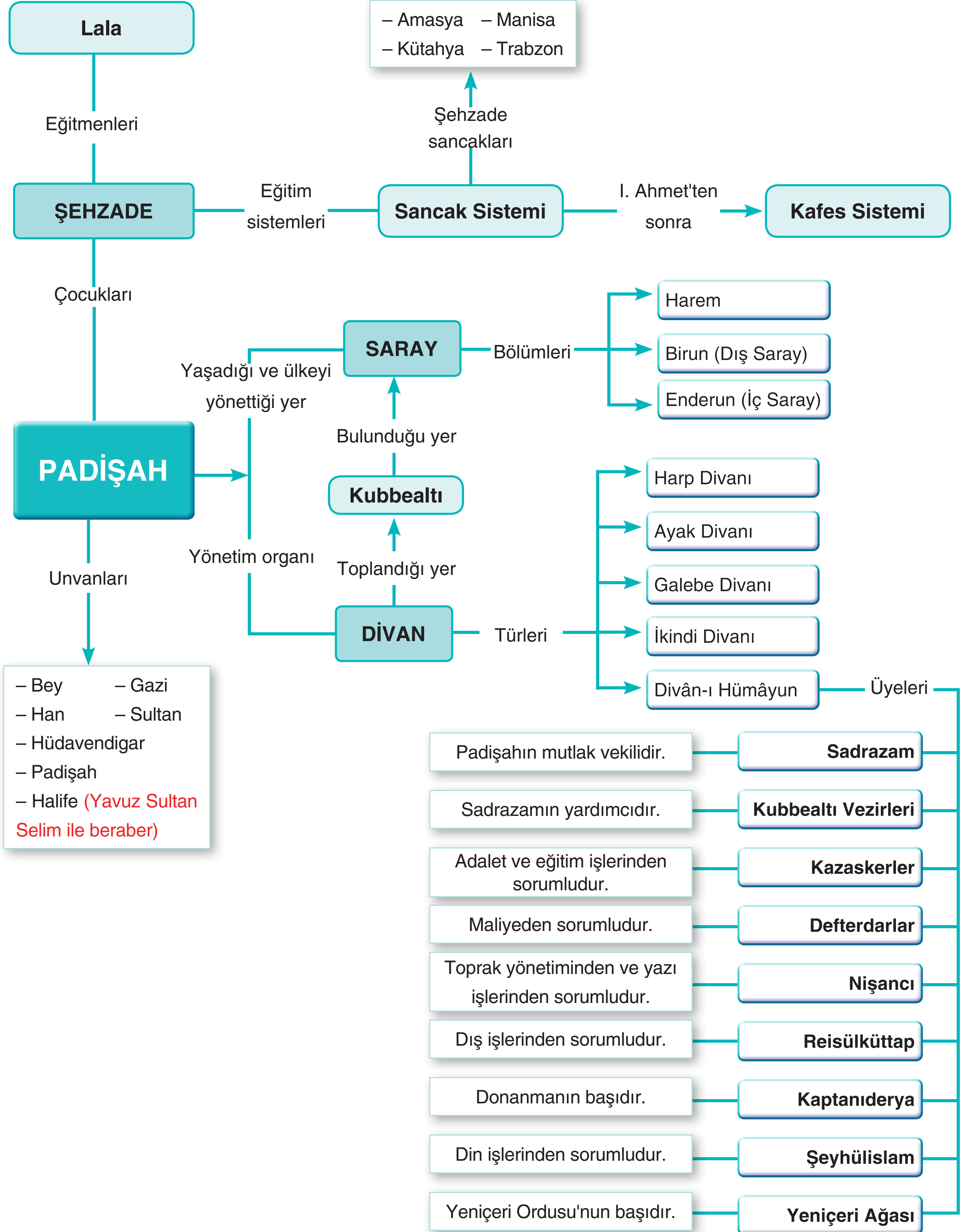
D) I ve III

E) I, II ve III

ÇAP

6. BÖLÜM

SULTAN VE OSMANLI MERKEZ TEŞKİLATI

KAZANIMLAR

Kazanım 1. : • Topkapı Sarayı'nın devlet idaresinin yanı sıra devlet adamı yetiştirilmesinde ve şehir kültürünün gelişmesindeki rollerini analiz eder.

a) Padişahın ikametgâhı olan sarayın aynı zamanda devlet idaresinin ve devlet adamı yetiştirilmesinin de merkezi olduğu açıklanır.

b) Sarayın bölümleri, saray halkı ve Divân-ı Hümâyuna değinilerek Osmanlı merkezî idaresinde padişah dışındaki aktörler üzerinde durulur.

c) Tarihî olayların, bugünün bakış açısı ve değer yargılarıyla ele alınmasının tarihî gerçeklerin yorumlanmasına etkileri örnek olay ve metinler üzerinden ele alınır.

Kazanım 2. : • Osmanlı Devleti'nde merkezi otoriteyi güçlendirmeye yönelik düzenlemeleri analiz eder.

a) "Devletin toprakları padişahındır." anlayışı, Fatih Kanunnâmesi ile devletin bekası için padişaha kendi öz kardeşlerini bile öldürme izninin verilmesi, padişahın Divân-ı Hümâyun'un başkanlığını vezîriâzama devretmesi, haremden evlenme usulünün ve müsadere sisteminin getirilmesi konularına değinilir.

b) Osmanlı nasihatnâme ve siyasetnâme geleneğine ait örneklerden hareketle devlet idarecisinin sahip olması gereken vasıflara değinilir.

c) Başlangıçtan on yedinci yüzyıla kadar şehzadelerin yetiştirilme usulü ve bunun Osmanlı yönetimine etkisi vurgulanır.

Bilgi ve İletişim Teknolojisi Kullanımı

Bilgisayar, tablet, cep telefonu vb. cihazlarınızdan

www.eba.gov.tr.
www. kultur. gov.tr.
www. ttk.gov.tr
www.atam.gov.tr

sitelerinden herhangi birine girerek, tarih konularıyla ilgili daha detaylı ve görsel bilgilere ulaşabilirsiniz.

OSMANLI DEVLET YÖNETİMİNE AİT TEMEL ÖZELLİKLER

Osmanlı devlet yönetimine ait temel özelliklerin oluşmasında;

- Eski Türk devlet gelenekleri,
- İslam devlet anlayışı,
- Fethedilen yerlerdeki daha önceki uygulamalar etkili olmuştur.

SALTANATLIK

– Hükümdarların belli bir aileye (hanedan ailesine) ait olduğu yönetim şekline saltanatlık denir.

– Osmanlı Devleti'nde hükümdarlık yetkisi, Osmanoğulları ailesine ait olup, bu düşünce Osmanlı Devleti'nin siyasi varlığını yitirdiği ana kadar devam etmiştir.

✓ Osmanlı Devleti'nin siyasi varlığı 1 Kasım 1922'de saltanatın kaldırılmasıyla sona ermiştir.

✓ Memlûk Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti dışında tüm Türk devletlerinde saltanat anlayışı vardır.

– Saltanatlık anlayışı, taht kavgalarına yol açmıştır.

İMPARATORLUK

– Geniş sınırlara sahip, çok uluslu devletlere imparatorluk denir.

– Osmanlı Devleti, Fatih Sultan Mehmet döneminde yapılan fetihlerle imparatorluk niteliği kazanmıştır.

– Osmanlı Devleti, bu çok uluslu yapıyı adaletli yönetim ve hoşgörü politikasıyla uzun yıllar bir arada tutmayı başarmıştır.

– 1789 Fransız Devrimi'nden sonra yaygınlaşan milliyetçilik düşüncesi, Osmanlı Devleti'nin çok uluslu (imparatorluk) yapısının bozulmasına yol açmıştır.

SOSYAL DEVLET

– Halkın temel ihtiyaçlarını karşılamayı görev sayan, toplumdaki alt gelir gruplarına yönelik çalışmalarda bulunan devletlere "sosyal devlet" denir.

✓ Türk tarihinde, tüm Türk devletleri sosyal devlettir.

– Osmanlı Devleti de dahil olmak üzere Türk-İslam devletlerinde halkın temel ihtiyaçları vakıflar tarafından karşılanmıştır.

MONARŞİK DEVLET

– Ülkenin tek kişi tarafından yönetilme şekline monarşi denir.

Mutlak Monarşi = Mutlakiyet

✓ Türkiye Cumhuriyeti dışındaki tüm Türk devletlerinde bu yönetim şekli uygulanmıştır.

– Osmanlı Devleti, XIX. yüzyılda yaptığı siyasi ve hukuki düzenlemelerle (Sened-i İttifak, Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı, Kanuniesasi) monarşik devlet yapısında değişikliğe gitmiştir.

– 1876'da Kanuniesasi'nin yürürlüğe girmesiyle mutlak monarşiden, meşruti monarşiye geçmiş, böylelikle padişahın yanında halk da yönetimde söz sahibi olmuştur.

TEOKRATİK DEVLET

– Ülke yönetiminde dini esasların egemen olduğu yönetim şekline teokratik devlet denir.

– Osmanlı devlet yönetiminde ve hukuk anlayışında şer'i (dini) kurallar etkili olmuş, bu kuralların uygulanıp uygulanmadığı Şeyhülislam (müftü) tarafından denetlenmiştir.

– Yavuz Sultan Selim döneminde, halifelik makamının Osmanlı Devleti'ne geçmesi, devletin teokratik niteliğini daha da güçlendirmiştir.

✓ Osmanlı Devleti de dahil olmak üzere tüm Türk-İslam devletlerinde teokratik devlet anlayışı vardır.

MERKEZİYETÇİ DEVLET

– Egemenliğin tek merkezde toplandığı ve ülkenin tek merkezden yönetildiği devletlere "merkeziyetçi devlet" denir.

– Osmanlı Devleti'nde egemenlik hakkı padişaha ait olup, padişah ülkeyi merkezden atadığı, kendine bağlı yöneticiler aracılığıyla yönetmiştir.

– Osmanlı Devleti'nin;

❖ Padişah dışındaki diğer hanedan üyelerinin yönetimindeki etkinliğine son vermesi

❖ Güçlü aileleri yönetimden uzaklaştırarak yerlerine kapıkullarını (devşirmeleri) yerleştirmesi

❖ Başkentte çıkartılan kanunların ülkenin her yerinde, başkentten atanan yöneticiler tarafından uygulanması merkeziyetçi devlet anlayışının gereğidir.

OSMANLI'NIN KALBİ: TOPKAPI

Topkapı Sarayı

OSMANLI MERKEZ TEŞKİLATI

SARAY

- Padişahın ailesiyle beraber yaşadığı ve ülkeyi yönettiği yerdir.
- Birun ve Enderun olmak üzere iki bölümden oluşur.
- Başkentte bulunur.
- Osmanlı sarayları şunlardır: Bursa Sarayı, Edirne Sarayı, Topkapı Sarayı, Dolmabahçe Sarayı, Çırağan Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Yıldız Sarayı.

Sarayın Bölümleri

BİRUN

- Sarayın dış kısmıdır.
- Birun'da görev yapan saray görevlileri şunlardır:

  Yeniçeriler, Altı Bölük Halkı, Topçular, Cebeciler, Mehterler, Müteferrikalar, Hekimbaşı, Çaşnigirler, Çavuşlar, Rikâbdarlar, Seyisler, Çakırcılar, Okçular, Terziler, Kürkçüler ve Bostancılar

ENDERUN

- Sarayın iç kısmıdır.
- Babüssade adı verilen kapı ile Birun'dan ayrılır.
- Padişahın ülkeyi yönettiği yerdir.
- Saray Okulu, Arz Odası, Kubbealtı ve Harem'den oluşur.
- Harem, padişahın ailesiyle beraber gündelik yaşamını sürdürdüğü yerdir.
- Ayrıca Enderun'da padişahın hizmetinde çalışanların eğitildiği ve padişaha hizmet verildiği odalar da vardır. Bu odalar şunlardır: Büyük Oda, Küçük Oda, Has Oda, Hazine Odası, Kiler Odası, Doğancılar Odası ve Seferli Odası.

Topkapı Sarayı'nda mukaddes emanetlerin bir kısmının sergilendiği şadırvanlı sofa

Osmanlı Devleti'nin Merkez Teşkilatında,

- Padişah
- Divan üyeleri ve görevlileri
- Saray görevlileri
- Kapıkulu askerleri
- Taht kadıları (İstanbul'un adalet işlerinden sorumludur.)
- Şehremini (İstanbul'un belediye işlerinden sorumludur.)
- Muhtesip (Çarşı pazar işlerinden sorumludur.)
- Mimarbaşı (İstanbul'un imar işlerinden sorumludur.)

yer almaktadır.

TOPLANIŞ AMACINA GÖRE DİVAN ÇEŞİTLERİ

Divân–ı Hümâyun : Devlet işlerini görüşmek üzere Kubbealtı denen yerde haftanın belirli günlerinde toplanırdı.

Galebe Divanı : Dışarıdan gelen elçilerin karşılanması ve ulufelerin dağıtımı sırasında toplanırdı.

Ayak Divanı : Saray kapısı önünde halk ya da padişahın isteğiyle toplanırdı.

Harp Divanı : Savaşlardan önce toplanırdı.

İkindi Divanı : Osmanlı Devletinde Divan-ı Hümayun'un düzenli toplantılarının dışında sadrazamın başkanlığında kurulan divandır. Sadrazamlar burada bitirilemeyen veya padişaha arza lüzum görülmeyen işleri kendi konaklarında divan toplamak suretiyle hâllederlerdi.

DİVÂN-I HÜMÂYUN'UN ÖZELLİKLERİ

- En üst düzeyde yönetim örgütüdür.
- En üst düzeyde mahkemedir.
- Günümüzdeki bakanlar kurulunun işlevlerine sahiptir.
- Padişahlara ülke yönetiminde yardımcı olan bir danışma meclisidir.
- Üyelerini padişah atar.
- Sarayda, Kubbealtı denilen yerde toplanırdı.
- Başkanı Fatih'e kadar padişah, Fatih'ten sonra sadrazamdır.
- Padişahlar, sadrazamın başkanlığındaki Divan toplantılarını Kasr-ı Adl olarak adlandırılan bölümden takip ederdi.
- Divan kararları, padişaha Arz Odası'nda sunulurdu.
- Divan kararları, Mühimme Defteri'ne yazılırdı.

✓ Divan teşkilatı Sasanilerle başladı. Divan, İslamiyet öncesindeki Kurultaya benzer. Selçuklular zamanında Divan–ı Adl ve Divan–ı Mezalim olarak isimlendirildi. Osmanlı Devleti'nde ilk Divan, Orhan Bey zamanında oluşturuldu. II. Mahmut döneminde Divan kaldırılarak bakanlıklar (nazırlıklar) kuruldu.

DİVÂN-I HÜMÂYUN'UN ÜYELERİ VE GÖREVLERİ

PADİŞAH

- Ülkenin ve Divan'ın sahibidir.
- Padişah olma hakkı Osmanoğulları ailesinin erkek üyelerine aittir.
- "Şehzade" veya "Çelebi" unvanı verilen padişah çocukları, "Lala" denilen deneyimli hocaların gözetiminde sancaklara yönetici olarak atanır; bu sancaklarda hem teorik hem de uygulamalı eğitim alarak yetiştirilirdi. Sancak Sistemi adı verilen bu sistemde her şehzade, padişah olma motivasyonu ile yetiştirildiği için sık sık taht kavgaları çıkardı. Fatih Sultan Mehmet "Kardeş Katli Yasası" ile bu taht kavgalarını engellemeye çalıştı. I. Ahmet döneminde hem taht kavgalarına hem de Kardeş Katli uygulamalarına son vermek için "Ekber ve Erşed" kuralı ile hanedanın en yaşlı üyesinin padişah olması kuralı getirildi ve bu kişinin sarayda eğitilmesi usulü (Kafes Usulü) benimsendi.
- Padişah olan şehzade, Eyüp Sultan Camii'nde kılıç kuşanır (Kılıç Alayı) ve Kapıkulu askerlerine bahşiş dağıtırdı (Cülus Bahşişi). Devlet adamları da padişaha bağlılık bildirirdi (Biat).
- Yasama, yürütme ve yargı yetkileri padişaha aittir. Padişaha bu yetkileri kullanmasında Divan yardımcı olurdu.
- Padişah yasama yetkisini; Ferman, Kanunname, Adaletname ve Berat yayımlayarak kullanırdı. Yargı yetkisini; Müsadere (devlet görevlilerinin mallarına el koyma) ve Kulluk Hakkı (devlet görevlilerini öldürebilme hakkı) yoluyla kullanırdı. Yürütme yetkisini ise kendisine bağlı devlet ricali (adamları) aracılığıyla kullanırdı. Bu konularda Divan, padişaha danışmanlık yapar ve yardımcı olurdu.
- Her devlet görevlisi bulunduğu yerde padişahı temsilen görev yapar ve onun emirlerini uygulardı.

Topkapı Sarayı'nda Adalet Kulesi ve Dîvân-ı Hümâyun

İran elçisi Tokmak Han'ın Dîvân-ı Hümâyun'a gelip huzura kabulü ve şahın gönderdiği hediyeleri takdimi

VEZÎRİÂZAM (SADRAZAM)

- Padişahın I. derecede vekili olup bugünkü başbakanlık görevini yürütürdü.
- Fatih'ten itibaren divan başkanı oldu. Padişah adına tüm atama ve azillerden sorumluydu.
- Padişahın mührünü taşırdı.
- Fatih'e kadar Türkler, sonrasında ise genellikle devşirmeler arasından seçilirdi.
- Alınan divan kararlarını Arz Odası'nda padişaha sunardı.
- Gerektiğinde Serdar–ı Ekrem unvanı ile başkomutanlık yapardı.
- Seyfiye (Ehl–i Örf) sınıfına mensup en yüksek derecede memur olup padişahın yürütme gücünü temsil ederdi.
- Duraklamadan itibaren güçleri arttı. XIX. ve XX. yüzyıllarda ise yönetim büyük ölçüde vezîriâzamların eline geçti.

KUBBEALTI VEZİRLERİ

- Seyfiye sınıfına mensup olan vezirlerin sayıları zamanla artarak yediye çıktı.
- Bugünün bakanları olarak görev yaparlardı.

KAZASKER

- İlmiye sınıfına mensup olan bu görevli, I. Murat'tan itibaren divana girdi.
- Adalet bakanı olarak görev yaptı; Fatih döneminde sayıları ikiye çıkarıldı.
- Adalet ve eğitimin sağlıklı yürütülmesinden sorumlu olup kadı ve müderrislerin tayin ve azillerini yapardı.
- Önemli davalara Kazasker bakardı.

DEFTERDAR

- Kalemiye sınıfına mensup olup, maliyeden sorumlu en üst derecede memurdu.
- Fatih döneminde sayıları ikiye çıkarıldı.
- Gelir ve giderleri tespit eder; bütçeyi hazırlardı.

NİŞANCI (Tevkiî)

- Kalemiye sınıfına mensup olup Divan'dan çıkan belgelerin üstüne padişah tuğrasını çekerdi.
- Merkezi bürokrasinin her tür işlerini Reisülküttap'ın başkanı olduğu çeşitli kalemler aracılığı ile yürütürdü.
- Tımar sisteminin yürütülmesinden sorumluydu.
- Fethedilen arazileri kaydeder ve örfi hukukla ilgili düzenlemeler yapardı.

REİSÜLKÜTTAP

- Başlangıçta Nişancı'ya bağlı olarak çalışan ve merkezi bürokrasiyi idare eden memurluktu.
- Dış politikanın önem kazanmasıyla birlikte Divan'ın asil üyesi oldu ve zamanla dışişleri bakanı haline geldi.

ŞEYHÜLİSLAM (Müftü)

- Divan'ın asli üyesi olmayıp görüşlerine başvurmak için Divan'da bulunurdu.
- İstanbul müftüsü olup Kanuni'den sonra yönetimdeki etkisi arttı.
- İlmiye sınıfına mensup olan bu görevli, yapılan uygulamaların şeriata uygunluğunu denetlerdi.
- Kanun ve kararların şeriata uygunluğuna dair fetva hazırlardı.
- Tanzimat'la birlikte gücü azalsa da tamamen kaldırılamadı.

KAPTANIDERYA (Kaptan Paşa)

- Seyfiye sınıfına mensup ve donanmanın başı olan bu üye, Kanuni'den sonra vezir yetkisi verilerek Divan'ın üyesi haline getirildi.
- Bu unvanı alan ilk üye Barbaros Hayrettin Paşa oldu.

YENİÇERİ AĞASI

- Seyfiye sınıfına mensup olup vezir rütbesi taşıyorsa Divan'a katılırdı.
- İstanbul'un asayişinden sorumluydu.

Divan'da bulunan sınıflar ve etkin oldukları alanlar

• Klasik Dönem

Seyfiye (Ehl–i örf): Yürütme, Ordu (Vezîriâzam, Vezir, Kaptanıderya, Yeniçeri Ağası)

Kalemiye (Ehl–i Kalem): Bürokrasi (Nişancı, Defterdar, Reissülküttap)

İlmiye (Ehl–i şer): Eğitim, Yargı, Din (Şeyhülislam, Kazasker)

• XVIII. Yüzyıldan Sonra :

Seyfiye : Yürütmede etkinliği azaldı.

Kalemiye : Yürütmede güçleri arttı.

İlmiye : Alanlarında etkinlikleri sürdü.

SARAY EĞİTİMİ

1. ENDERUN

– Temelleri II. Murat döneminde atılan Enderun'un tam olarak kurulması Fatih döneminde gerçekleşti.

– Sarayın içinde olan Enderun'un amacı güvenilir ve yetenekli devlet adamı yetiştirmekti.

– Zeki ve yetenekli devşirme çocukların alındığı Enderun'da koğuş denilen odalarda eğitim yapılırdı.

– Enderun'da askeri eğitimin yanında güzel sanatlar ve musiki eğitimi de verilirdi.

– 6 odanın bulunduğu Enderun'da eğitimini tamamlayanlar, sarayda iç oğlan olarak eğitimini sürdürürdü.

– Saraydaki eğitimini tamamlayanlar, çıkma usulü denilen yöntemle Birun'da veya taşrada yönetici olarak görevlendirilirdi.

– Enderun, II. Mahmut döneminde kaldırıldı.

2. HAREM

– Harem, padişahın ve eşlerinin yaşadığı bir yer olduğu gibi aynı zamanda bir okul niteliğindeydi.

– Hareme alınan cariyeler, kalfaların sıkı eğitiminden geçirilerek eğitilirlerdi.

– Haremde padişahın yaşadığı yere “Hünkâr Dairesi” denirdi.

3. ŞEHZADEGAN

– Padişahın erkek çocukları olan şehzadeler ilk eğitimlerini saray içerisinde açılmış olan “şehzadegan” mektebinde alırlardı.

– Bu mektebi bitiren şehzadeler deneyimli hocalar olan lalaların nezaretinde sancaklara yönetici olarak gönderilirdi.

– I. Ahmet döneminden itibaren şehzadelerin sancaklara gönderilmesi usulüne son verilerek şehzadeler eğitimlerini sarayda kafes veya şimşirlik denilen dairelerde sürdürmeye başladılar.

ASKERİ EĞİTİM

• Osmanlı kara ordusunun en önemli bölümünü Kapıkulu Ocakları ile Tımarlı Sipahiler oluşturmaktaydı.

• Kapıkulu Ocaklarına devşirme usulü ile alınan genç erkekler, Acemi Oğlanlar Ocağı denilen kışlalarda eğitilirlerdi. Acemi Oğlanlar Ocağı, askeri bir eğitim ocağı olmakla beraber, kısmen bir sanat okulu niteliği de taşımaktaydı. Acemi Oğlanlar Ocağı’nda eğitim alanlardan zeki ve yetenekli olanlar Enderun Mektebi’ne gönderilir, geri kalanlar ise Yeniçeri Ocağı’na gönderilirdi.

Acemi Oğlanlar Ocağı’nda askerlik ve sanat eğitimi verilen okullar şunlardır:

- Mehterhane: Askeri mızıka eğitimi
- Tophane: Top döküm ve yapımı
- Humbarahane: Havan topu dökümü ve el bombası yapımı
- Tüfekhane: Tüfek yapımı
- Kılıçhane: Kılıç ve kesici silah yapımı

• Tımarlı Sipahiler, gelirlerine göre belli sayıda “cebelü” denilen atlı askerleri toplar ve bunlara gerekli eğitimi verirdi.

• Deniz Kuvvetleri (Donanma) askerlerine “levent” denirdi. Leventler, Batı Anadolu’daki Türk gençlerinden seçilir; gemilerde ve tersanelerde eğitilirlerdi.

• XVIII. yüzyıldan itibaren askeri eğitimde köklü değişiklikler başladı. Batı tarzı bir ordu oluşturmak için yeni eğitim kurumları açıldı.

OSMANLI HUKUK SİSTEMİ

OSMANLI KLASİK DÖNEM HUKUKU

ÖRFİ HUKUK

- Kaynağı Türk gelenekleridir.
- Türk gelenekleri ve padişah buyruklarından oluşur.
- Kalemiye sınıfınca korunur.

ŞERİ HUKUK

- Kaynağı Kuran–ı Kerim ve Hz. Muhammed'in sünnetidir.
- Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed'in sünneti ve İslam alimlerinin içtihatlarından (İcma ve Kıyas) oluşur.
- İlmiye sınıfınca korunur.

OSMANLI DEVLETİ'NDEKİ MAHKEMELER

ŞERİ

- Müslümanlar arasındaki bütün davalara, gayrimüslimlerin sadece kamu hukuku alanındaki anlaşmazlıklarına, Osmanlı tebaası ile yabancı devletlerin tebaası arasındaki davalara bakardı.
- Bu mahkemelerdeki davalar kadılar tarafından karara bağlanırdı.

CEMAAT

- Gayrimüslimlerin davalarına, kendi dinlerinin hukuk kurallarına göre bakardı.
- Bu mahkemelerdeki davalar, o dinin cemaat teşkilatı tarafından karara bağlanırdı.

KONSOLOSLUK

- Kapitülasyonlardan yararlanan yabancı devletlerin, kendi vatandaşları arasında çıkan anlaşmazlıkları çözmekle görevliydi.
- Bu mahkemeler, Kanuni'nin Fransa'ya verdiği ticari imtiyazlarla birlikte kuruldu.

OSMANLI HUKUK SİSTEMİNE AİT ÖNEMLİ ÖZELLİKLER

– Osmanlı hukuk sistemi, şeri ve örfi hukukun birleşimden oluşurdu.

– Şeri hukuka ve örfi hukuka kadılar bakardı. "Taht kadısı" adı verilen başkent kadıları, rütbe bakımından diğer kadılardan üstündü (Taht kadılarının ataması, sadrazam tarafından yapılırdı).

– Kadıların başı kazaskerdi.

– En üst yargı organı Divân–ı Hümâyun'du. Kadıların kararlarını uygun bulmayanlar, yöneticilerin uygulamalarından şikayetçi olanlar doğrudan Divân–ı Hümâyun'a müracaat edebilirlerdi. Divân–ı Hümâyun, şikayetleri inceler ve karara bağlardı. Divân–ı Hümâyun'un vereceği karar herkesi bağlardı.

– Osmanlı hukuku, çok hukuklu bir niteliğe sahip olup laik değildi. Bu hukuki sistem, Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar devam etti.

Kanunların Amaçları

– Devlet otoritesini güçlü tutmak

– Ülke yönetimini kolaylaştırmak

– Halkın mutluluğunu sağlamak

– Yöneticilerin keyfi davranışlarını önlemek

– Cumhuriyet Döneminde hukuk alanında yapılan inkılaplarla çok hukukluluktan, tek hukukluğa; şer'i hukuktan laik hukuka geçildi (1926 Türk Medeni Kanunu ile beraber).

OSMANLI ÖRFÎ HUKUKUNU OLUŞTURAN KANUN TÜRLERİ

KANUNNAMELER (Kanunname-i Âli Osmani)

– Ceza, tımar sistemi, sipahi, reaya, vergiler vb. konulara ait hükümleri içermektedirler. Fatih döneminde başlayan bu kanunnameler, Tanzimat Dönemine kadar yürürlükte kalmıştır.

– Osmanlı tarihinde en kapsamlı kanunnameleri hazırlayan padişahlar, Fatih Sultan Mehmet ile Kanuni Sultan Süleyman'dır.

FERMANLAR (Buyruklar)

– Padişahın herhangi bir konuda tuğra, mühür veya nişanını taşıyan yazılı emirleridir.

– Hatt–ı Hümâyun adıyla da anılır.

BERATLAR

– Bir göreve atanan, aylık bağlanan; san, nişan veya ayrıcalık verilen kimseler için çıkarılan padişah buyruklarıdır.

YASAKNAMELER

– İdari, askeri ve mali konularla ilgili kuralların çiğnenmesi halinde uygulanacak cezaları içeren yazılı belgelerdir.

– Yasaknameler; madenler ve tuzlaların işletilmeleri, para dolaşımı, gümrüklerin düzeniyle de ilgilidir.

ADALETNAMELER

– Devlet memurlarının görevlerini kötüye kullanmaları ve kanunlara aykırı hareket etmeleri durumunda, halkı zulme karşı korumak amacıyla yayımlanan belgelerdir. Kadı, beylerbeyi ve sancak beylerine hitaben yazılan adaletnamelerin halka duyurulması şarttır.

MİRÎ ARAZİ VE TIMAR KANUNLARI

– Devlet hazinesine ait arazinin kullanımı ve niteliğiyle ilgili bütün hükümler bu kanunlarla düzenlenirdi.

Örfi hukuk, Kalemiye Sınıfı'na mensup Kalemler tarafından ilgili belgelere ve defterlere yazılarak korunur.

Kanunların Hazırlanış Şekli

Divan'da görüşülür ve hazırlanır.

Nişancı tarafından kaleme alınır.

Sadrazam tarafından padişaha arz edilir.

Padişah tarafından onaylanır.

Nişancı tarafından Mühimme Defterine

kaydedilir.

Nişancı tarafından üzerine padişahın tuğrası çekilirek resmiyet kazanır.

Uygulanması için beylerbeyi, sancakbeyi veya kadılara gönderilir.

✓ Osmanlı Devleti'nde örfi hukuku oluşturan kanunlar şeri hukuka aykırı olamaz. Bu yüzden çıkarılacak kanunlar Şeyhülislamın fetvasına dayandırılır.

BİLGİ

AKTİF ÖĞRENME

1 Aşağıdaki boşlukları, kutucuk içinde verilen kavramları kullanarak doldurunuz.

1. Osmanlı Devleti'nde bilinen ilk sarayı.................. Bursa'da yaptırmıştır.
2. Topkapı Sarayı'nın iç kısmı .... ve .... olmak üzere iki bölüme ayrılmıştır.
3. .... Ayasofya tarafından saraya açılan ilk kapı olarak adlandırılmıştır.
4. Sarayın ihtiyaçlarına, kamu binalarının tamirat ve bakım işlerine bakan kişilere ....denmiştir.
5. Sofra hizmetlerini gören kişilere .... denmiştir.
6. Gelecekle ilgili tahminlerde bulunan kişilere .... denmiştir.
7. Haremde padişahın yaşadığı yere .... denir.
8. İlk defterdar ataması .... döneminde yapılmıştır.
9. Padişah'ın tuğrasını çeken Divan-ı Hümayun üyesine .... denmiştir.
10. Sancağa çıkan şehzadelerin yanında .... denilen tecrübeli devlet adamı bulunurdu.
11. Padişahın Divan toplantılarını izlediği pencereye .... denir.

Orten Gazi

- Orhan Gazi
- birun
- endurun
- adaletname
- Harem
- Kaptanıderya
- Bab-ı Hümayun
- Şehzadegan
- şehremini
- mühimme
- müsadere
- Reisülküttap
- çaşnigir başı
- Kasr-ı adl
- müneccimbaşı
- lala
- şimşirlik
- I. Murat
- nişancı
- berat
- Hünkâr Dairesi

12. Mülk ve servetin veraset yoluyla tek elde toplanmasını engelleyen sisteme .... sistemi denmiştir.
13. Saray geleneğine göre dört yaşına gelen şehzade ilk eğitimine .... mektebinde başlardı.
14. XVI. yüzyıldan itibaren divana katılan donanma komutanına .... denmiştir.
15. Topkapı sarayının dış kısmına .... denmiştir.
16. Devlet memurlarının görevlerini kötüye kullanmaları durumunda halkı zulme karşı korumak amacıyla yayımlanan belgeye .... denir.
17. ...., padişahın bir kimseyi göreve ataması yada görevden alması yazısıdır.
18. Şehzadeler XVII. yüzyıldan itibaren sarayda bulunan............ adlı odada eğitim almışlardır.
19. Divan'da alınan kararlar .... adı verilen deftere yazılırdı.
20. XVIII. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nde hariciye işlerini .... yürütürdü.

UYGULAMA ALANI

1 **Aşağıdaki ifadeleri Doğru – Yanlış şeklinde eşleştiriniz.**

	D	Y
1. Padişahın huzuruna açılan kapı Babüssaade kapısıdır.		
2. Üst düzey devlet yöneticileri enderun mektebinde yetiştirilirdi.		
3. Hazine odası Birun bölümünde bulunurdu.		
4. Şehremini, sarayda bulunan hekimlerin başıdır.		
5. Padişahın evi olan Harem-i Hümayun bölümünün genel sorumlusu Darüssaade ağasıydı.		
6. Divân–ı Hümâyun; din ve millet ayrımı yapmaksızın, hangi meslek grubundan olursa olsun herkese açıktı.		
7. Yeniçeri ağası, Divân–ı Hümâyun toplantılarına katılmazdı.		
8. Kaptanıderyanın rütbesi Kanuni döneminde vezire eşit hale gelmiştir.		
9. Sancaklara vali olarak atanan şehzadelere "Çelebi Sultan" denilirdi.		
10. Sancağa çıkma usuluyle yetişen son padişah III. Selim'dir.		
11. Topkapı Sarayı, Kanuni Sultan Süleyman döneminde yaptırılmıştır.		
12. Nişancı, padişahın tuğrasını çekerdi.		
13. Enderun, Osmanlı Devleti'nin siyasi geleceğini hazırlayan en önemli müesseseydi.		
14. Defterdar, toprak sisteminin işleyişinden sorumluydu.		
15. Veziriazam, padişahın mutlak vekiliydi ve padişahın mührünü taşırdı.		
16. Taht kadısı, İstanbul'un hukuk işlerinden sorumluydu.		
17. Asesbaşı, İstanbul'un imar işlerinden sorumludur.		
18. Osmanlı Devleti'nin en uzun süre kullandığı saray Topkapı Sarayı'dır.		
19. Beylerbeyi Sarayı, XVI. yüzyılda inşa edilmiştir.		
20. Divân–ı Hümâyun üyeleri Topkapı Sarayı'nda ikamet ederdi.		

PISA

1		Sarayın dış bölümüne verilen ad
2		Merkez teşkilatının en önemli organı olup Orhan Bey zamanında kurulmuş olan kurum
3		Siyasi ve askeri konularda geniş yetkilere sahip olan ve padişahın mutlak vekilliğini yapan Divan-ı Hümayun üyesi
4		Kanuni sınırlamalarla kişisel mülk ve servetin veraset yoluyla ailelerin elinde toplanmasını engelleyen sistem
5		Anadolu ve Rumeli'de Osmanlı yargı ve eğitim teşkilatı ile taşra idaresinden sorumlu olan kişi
6		Şehzadelerin dört yaşına geldiğinde ilk eğitimlerini aldığı yer
7		Sancaklara vali olarak gönderilen şehzadelere verilen ad
8		Padişahın tuğrasını çeken, tımar ve zeametlerin kayıtlarını tutan, devletin iç ve dış yazışmalarını yapan kişi
9		II. Murad tarafından devlet adamı yetiştirmek için ilk defa Edirne Sarayı'nda kurulan saray bölümü
10		Sarayda, Kutsal Emanetlerin yer aldığı bölüm
11		Ehl-i örf olarak anılan sınıf
12		Padişahın haremini koruyan ve haremde bulunan görevlilerin terfi ve ceza işlemlerini padişaha arz etmekle görevli kişi
13		Sancaklarda şehzadelerin başkanlık yaptığı divan
14		Sancağa çıkma usulüyle yetişen son padişah
15		XVI. yy'dan itibaren divana katılan donanma komutanı
16		İlk kez adaletname çıkaran padişah
17		Cihan hakimiyetinin ve gücün sembolü kabul edilip, bugün Sarayburnu denilen mevkide inşa ettirilmiş olan saray
18		Sarayda padişahın özel hayatını sürdürdüğü bölüm
19		Saltanat sancaklarından sorumlu olan kişi
20		Vezir rütbesi almak şartıyla askerin başı olarak divan toplantılarına katılan kişi

Aşağıdaki kavramlar arasından <u>uygun olanları seçerek</u> yukarıdaki boşluklara yazıp doğru eşleştirmeyi yapınız.

Yeniçeri Ağası, Hırka-i Saadet Dairesi, Emir-i Alem, İkindi Divanı, Enderun, Harem, İptidai Mektep, Nişancı, Topkapı, Kanuni, Çelebi Sultan, Fatih, Şehzadegân Mektebi, Kaptanıderya, Kazasker, III. Mehmet, I. Ahmet, Müsadere, Şehzade Divanı, Veziriazam, Seyfiye, Ehl-i Kalem, Darüssade Ağası, Divan-ı Hümayun, Kapı Ağası, Ehl-i örf, Birun, Babüssaade

PEKİŞTİRME TESTİ 1

1. I. Divan üyelerini atama

II. Divan görüşmelerininin tutanağını yazma

III. Padişaha vekalet etme

Yukarıdakilerden hangileri veziriazamların görevleri arasındadır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

2. **Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Yükselme Dönemi'nde bir göreve atanan, aylık bağlanan; san, nişan veya ayrıcalık verilen kimseler için çıkarılan padişah buyruğudur?**

A) Ferman

B) Berat

C) Kanunname-i Âli Osman

D) Adaletname

E) Yasakname

3. I. Divan başkanlığının sadrazama bırakılması

II. Divan üyelerinin sayısının artırılması

III. Altın paranın bastırılması

Yukarıdakilerden hangileri ilk defa Fatih Sultan Mehmet döneminde gerçekleştirilmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

4. I. Süleyman tahtı ele geçirmek için mücadele eden oğlu Bayezid'a "Geleceğin için her şeyi Allah'a bırakmalısın. Çünkü hükümdarlıkları ve yönetimi düzenleyen, kişiler değil, Allah'ın takdiridir." diye nasihatte bulunmuştur.

Buna göre İslamiyet öncesi Türklerde görülen,

I. kızıl elma ülküsü,

II. ikili teşkilat,

III. kut anlayışı

uygulamalarından hangilerinin etkisinin devam ettiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) I, II ve III

5. Osmanlı Devleti'nde 1453-1566 yılları arasında görev yapan yirmi dört veziriazamdan ulema kökenli olan dördü hariç diğer yirmisi devşirmelerden yetişmişti.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) İlmiye sınıfından gelenler de veziriazam olabilmiştir.

B) Osmanlı yönetiminde devşirmeler etkindir.

C) Azınlıkların devlete bağlılığı artırılmaya çalışılmıştır.

D) Veziriazamlar çoğunlukla gayrimüslimdir.

E) Enderun'da yetişenlerin idarede etkinliği daha fazladır.

6. Fatih Sultan Mehmet, sınırsız güç sahibi mutlak bir hükümdar olmanın yanı sıra dünya hâkimiyeti fikrini de benimsemişti.

Onun bu düşüncesinin kaynağı,

I. Türk-Moğol hakanlık,

II. İslâmî yönetim,

III. Roma imparatorluk

anlayışlarından hangilerine dayanmaktadır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

7. Kanuni Sultan Süleyman Dönemi Silistre Kanunnamesi der ki: "Kanunnamenin açık, yazılı bir buyruğunun olmadığı durumda, kadı durumu resmen başkente danışmalıdır. Gelen buyruğa göre hareket ederek karar vermelidir."

Buna göre, Osmanlı hukuk sistemiyle ilgili olarak,

I. Hukuki sorunların çözümünde uygulama birliği sağlanmak istenmiştir.

II. Hukuk sistemi merkezileştirilmek istenmiştir.

III. Bütün hukuki sorunlardan başkentin haberdar olması istenmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

8. **Klasik Dönem'de Osmanlı Devleti'nde, kişilerin devlet hizmetlerine alınmasının öncelikli şartı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Türk olmak

B) Okur yazar olmak

C) Devşirme olmak

D) Müslüman olmak

E) Reşit olmak

9. **Osmanlı devlet yönetiminde belli zamanlarda geçerli olmuş,**

I. Ülke hanedanın ortak malıdır.

II. Devlet yönetimi hükümdar ve oğullarına aittir.

III. Yönetim hanedanının en yaşlı üyesinin hakkıdır.

ilkelerinden hangileri Osmanlı Kuruluş Dönemi'nde uygulanmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

10. **Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'nde Divan örgütünün özelliklerinden biri değildir?**

A) Üyelerinin padişah tarafından atanması

B) İdari, askeri ve hukuki görevlerinin olması

C) Üyelerinin zaman içinde artması

D) Kararlarının şeyhülislamın onayından sonra kesinlik kazanması

E) Yükselme dönemine kadar padişahın başkanlığında toplanması

11. I. İdari davaları sonuçlandırmak

II. Arazi kayıtlarını tutmak

III. Eyaletlerin güvenliğini sağlamak

Osmanlı Devleti'nde yukarıda verilenlerden hangileri nişancının görevleri arasında yer alır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

PEKİŞTİRME TESTİ 2

1. **Fatih Sultan Mehmet ülke yönetiminde mutlak hakimiyet kurabilmek için öncelikli olarak aşağıdakilerden hangisine başvurmuştur?**

A) Fetihlerin yaygınlaştırılmasına

B) Medrese sayısının çoğaltılmasına

C) Sancağa çıkma usulünün kaldırılmasına

D) Devşirme kökenli devlet adamlarının yönetimdeki etkinliğinin artırılmasına

E) İdari birim sayısının azaltılmasına

2. Sadrazam, padişahın olmadığı zamanlarda orduya komutanlık eder ve padişahın mührünü taşırdı.

Buna göre sadrazamla ilgili olarak,

I. Devlet işlerinde yetki sahibidir.

II. Padişahın vekilidir.

III. Askeri sınıfa mensuptur.

yorumlarından hangileri yapılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

3. **Aşağıdakilerden hangisi kazaskerlerin görevlerinden değildir?**

A) Müderrislerin atamasını yapmak

B) Yargı işlerini yürütmek

C) Divan'da hukuki davalara bakmak

D) Divan kararlarını onaylamak

E) Kadıları tayin etmek

4. **Divan'ın asli üyelerinden olan kazaskerlerin,**

I. eğitim,

II. maliye,

III. adalet

alanlarından hangileriyle ilgili görevlerinin olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) I, II ve III

5. **Osmanlı Devleti'nde, sancak sisteminden beklenen yararlar arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?**

A) Şehzadelerin becerilerini geliştirmek

B) Ülkenin daha iyi yönetilmesini sağlamak

C) Lalaların siyasi nüfuzlarına son vermek

D) Şehzadelerin askeri ve siyasi kabiliyetlerini geliştirmek

E) Nitelikli devlet adamları yetiştirmek

6. **Osmanlı Devleti'nde padişahların kanun koyma yetkisini sınırlayan tek olgu aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Şer'i kurallar

B) Devletler arası antlaşmalar

C) Eski kanunnameler

D) Veraset uygulamaları

E) Divan'da alınan kararlar

7. **Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'nde hükümdarlığı mutlak güç haline getirmeye yönelik uygulamalar arasında gösterilemez?**

A) Kapıkullarının Enderun'da yetiştirilmesi

B) Saray dışı evliliklerin yasaklanması

C) Kardeş katlinin yasallaştırılması

D) Divan'ın danışma organı haline getirilmesi

E) Ulemanın medreselerde yetiştirilmesi

8. **Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren yönetici sayısının sürekli artması ve yeni yönetim birimlerine ihtiyaç duymasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Dış müdahalelerin yoğunlaşması

B) Padişah değişikliklerinin sıklaşması

C) Ordunun ihtiyaçlarının artması

D) Merkezi otoritenin zayıflaması

E) Ülke topraklarının genişlemesi

9. **Osmanlı Devleti'nde,**

- Vezir-i Azam'ın yetkilerinin artması,
- Kardeş katlinin yasallaşması,
- Divan görevlilerinin sayısının artması

gelişmelerine dayanarak,

I. Merkezi yönetim güçlendirilmek istenmiştir.

II. Artan ihtiyaçlar giderilmeye çalışılmıştır.

III. Türk kökenli devlet adamlarının etkinliği artırılmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

10. Osmanlı Devleti'ne kadar kurulan Türk devletleri "ülke hanedanın ortak malıdır" anlayışı ile yönetilmiştir.

Osmanlı Devleti'nin bu anlayışı uygulamaması,

I. merkezi otoriteyi güçlendirme,

II. taht kavgalarını önleme,

III. devlete teokratik nitelik kazandırma

amaçlarından hangilerine yöneliktir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

11. Osmanlı Devleti'nde sultan, dinin ilkeleriyle çelişmemek koşuluyla sınırsız kural koyma yetkisine sahipti.

Bu bilgilere dayanarak,

I. Padişahın mutlak yönetim hakkı korunmuştur.

II. İslamiyete uygun olmayan kurallar kabul edilemez sayılmıştır.

III. Taht kavgaları giderek artmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

12. Osmanlı Devleti'ne ait resmi yazışmalar incelendiğinde XV. yüzyıl sonlarından itibaren, Türk diline birçok Arapça ve Farsça kelimenin girmeye başladığı görülmüştür.

Yalnız bu bilgilere dayanarak,

I. Osmanlı kültürü yayıldığı coğrafyadan etkilenmiştir.

II. Türk dili üzerine çalışmalar yoğunlaşmıştır.

III. Toplumda Türkçenin kullanımı azalmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

PEKİŞTİRME TESTİ 3

1. Fatih döneminde defterdar sayısı ikiye çıkarılmış; defterdarların padişahın huzurunda yılda iki kere devletin gelir ve giderlerini okuması kararlaştırılmıştır.

Buna göre, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Ülke, şer'i hukuk kurallarına göre yönetilmiştir.

B) Padişah, mali işleyiş üzerinde denetleme gücüne sahip olmuştur.

C) Mali işlerde son söz hakkı defterdara verilmiştir.

D) Hazine giderleri azaltılmıştır.

E) Yeni gelir kalemleri oluşturulmuştur.

2. **Osmanlı Devleti'nde,**

- Şer'i hukukun temel alınması,
- Padişahların halife unvanını kullanması,
- Şeyhülislamın divan topantılarına katılması

uygulamalarına dayanarak,

I. Teokratik yönetim anlayışı görülmüştür.

II. Yönetimde din adamları etkili olmuştur.

III. Taht kavgaları sona ermiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

3. **Osmanlı Devleti'nde,**

- Divan örgütünün kurulması,
- Devşirme sisteminin başlatılması,
- Enderun okulunun açılması

çalışmalarının ortak amacı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Merkezi yönetimi güçlendirme

B) Eğitimi geliştirme

C) Devşirmeleri eğitme

D) Eyalet sistemi oluşturma

E) Veraset sistemini değiştirme

4. **Osmanlı Devleti'nde Divan'a yansıyan davalara bakan, kadı ve müderrislerin atama, tayin ve görevden alınmalarından sorumlu Divan üyesi kimdir?**

A) Sadrazam B) Kazasker C) Defterdar D) Nişancı E) Reisülküttap

5. XVI. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde vezir sayısı artmış ve Osmanlı bürokrasisi gelişmiştir.

Bu durumun oluşmasında,

I. yönetim biçiminin değişmesi,

II. sınırların genişlemesi,

III. devlet işleyişinin sağlıklı yürütülmek istenmesi

olgularından hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

6. **Osmanlı hükümdarlarının halife unvanını kullanmaya başlamasıyla devletin,**

I. merkeziyetçi,

II. teokratik,

III. laik

özelliklerinden hangileri güçlenmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) II ve III E) I, II ve III

7. **Osmanlı Devleti'nde padişah olabilmek için zorunlu olan,**

I. müslüman olmak,

II. hanedan üyesi olmak,

III. hanedanın en büyük üyesi olmak

koşullarından hangilerinin her dönemde geçerli olduğu söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

8. Osmanlı Devleti'nde divanda görüşülen konular padişahın onayına sunulur; padişahın onayından geçince karara bağlanırdı.

Bu durum,

I. Demokratik bir anlayış oluşmuştur.

II. Divan, danışma organı niteliği taşımıştır.

III. Padişahın otoritesi güçlenmiştir.

yargılarından hangilerine kanıt gösterilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

9. **XVII. yüzyılın başlarına kadar Nişancı'nın yanında bir memur iken daha sora divan teşkilatına girerek dışişleri bakanlığının temelini oluşturan divan görevlisi aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Tuğracı B) Subaşı

C) Reisülküttap D) Şeyhülislam

E) Mültezim

10. **Osmanlı Devleti'nde, 19. yüzyıla kadar, devlet ve ülke sorunlarının görüşülüp karara bağlandığı en üst yönetim ve en üst mahkeme organı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Dar-ı Şura-i Askeri B) Divân–ı Hümâyun

C) Divan-ı Adliye D) Şura-yı Devlet

E) Meclis-i Vala-i Ahkam-ı Adliye

11. Orhan Gazi Divan teşkilatını kurdu, I. Murat defterdar ve kazaskerlik makamlarını oluşturdu. Fatih, bu makamların sayılarını artırdı.

Osman Devleti'ndeki bu değişime aşağıdakilerden hangisinin neden olduğu söylenemez?

A) Ülke gelir ve giderlerinin artmasının

B) Haçlı saldırılarının durmasının

C) Sınırların genişlemesinin

D) Yönetimin kolaylaştırılmak istenmesinin

E) Adli işlerin daha rahat yürütülmek istenmesinin

PEKİŞTİRME TESTİ 4

1. Osmanlı Devleti'nde,

– II. Mehmet, hazırladığı kanunname ile padişahın otoritesini arttırmayı amaçlamış,

– I. Selim, Mısır seferi sonucu halifeliği ele geçirerek bütün Müslümanların lideri olmuştur.

Bu bilgilerden hareketle, Osmanlı Devleti'nde

I. Monarşi,

II. Demokrasi,

III. Oligarşi,

IV. Teokrasi

yönetim anlayışlarından hangilerinin güçlendiği söylenebilir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

2. Osmanlı Devleti'nin merkezi otoritesini korumaya çalıştığı,

I. ülkenin hanedan üyeleri arasında paylaştırılmaması,

II. devşirme kökenli devlet adamlarının devlet işlerinde kullanılması,

III. kalabalık ve güçlü Türk boylarının farklı bölgelere dağıtılması

durumlarından hangileri ile anlaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II

D) II ve III E) I, II ve III

3. I. Beylerbeyi

II. Dolmabahçe

III. Yıldız

IV. Topkapı

Yukarıdaki saraylardan hangileri Klasik Dönem'de Osmanlı Devleti'nin yönetildiği yerler arasındadır?

A) Yalnız I B) Yalnız IV C) I ve IV

D) I, II ve III E) II, III ve IV

4. XVIII. yüzyıla kadar nişancının emrinde çalışan reisülküttaplar, bu dönemden itibaren Osmanlı Devleti'nin bütün dış işlerinden sorumlu hale gelerek divanın en önemli üyeleri arasında bulunmuşlardır.

Reisülküttapların öneminin artmasında,

I. diplomatik çalışmaların hız kazanması,

II. devletlerarası ilişkilerin öneminin artması,

III. meşrutiyet rejime geçilmesi

durumlarından hangileri etkili <u>olmamıştır</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) II ve III

5. Osmanlı Devleti'nde görev alan aşağıdaki devlet adamlarından hangisi devşirme kökenli <u>olamaz</u>?

A) Defterdar B) Şeyhülislam

C) Nişancı D) Reisülküttap

E) Sadrazam

6. **Osmanlı Devleti'nde sadrazamın,**

– hükümdarın sefere çıkmadığı zamanlarda orduyu komuta etmesi,
– padişahın mührünü taşıyıp, gerektiğinde kullanması,
– büyük devlet memurlarının atama ve görevden alma işlemlerini yürütmesi,

görevlerine bakarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Seçimle göreve gelmişlerdir.
B) Boyları temsil etmişlerdir.
C) Yaptıklarından dolayı yargılanamamışlardır.
D) Görevlerinden alınamamışlardır.
E) Padişaha vekillik etmişlerdir.

7. **Divan üyesi nişancının görevleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?**

A) Fermanlara tuğra çekmek
B) Tapu işlerini takip etmek
C) Dirliklerin dağıtımını yapmak
D) Mali işleri denetlemek
E) Yeni toprakları defterlere kaydetmek

8. **Aşağıdakilerin hangisinde divan üyeleri ve görevleri doğru eşleştirilmemiştir?**

	Divan üyesi	Görevi
A)	Sadrazam	Padişahın vekilliğini yapar.
B)	Nişancı	Fermanlara tuğra çeker.
C)	Defterdar	Divan kararlarını deftere yazar.
D)	Kazasker	Adli işlerden sorumludur.
E)	Şeyhülislam	Kararları fetvalarla onaylar.

9. **Osmanlı Devleti'nde görülen,**

I. padişahların kanunnameler çıkarması,
II. divanda yeni kararlarının alınması,
III. kadıların yargı yetkisini kullanması

uygulamalardan hangileri örfî hukuk kuralları içinde yer almaktadır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

10. **Osmanlı Devleti'nde padişahların yerine oğlunun veya erkek kardeşinin tahta geçmesi aşağıdakilerden hangisinin bir göstergesidir?**

A) Bazı padişahların uzun süre tahtta kaldığının
B) Padişahlıkta deneyime önem verildiğinin
C) Egemenlik hakkının hanedanın erkek çocuklarına ait olduğunun
D) Padişah değişikliğinde dış güçlerin etkili olduğunun
E) Merkezi otoritenin zayıf olduğunun

PEKİŞTİRME TESTİ 5

1. **Osmanlı'da Divan üyesi olan defterdarların temel görevi aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Tımar kayıtlarını tutmak

B) Gelir ve giderleri kontrol etmek

C) İmar faaliyetlerini yürütmek

D) Sosyal faaliyetlerin işleyişini denetlemek

E) Dirlik arazileri askerlere dağıtmak

2. **Aşağıdakilerden hangisi Kalemiye sınıfına mensuptur?**

A) Kazasker
B) Şeyhülislam
C) Veziriazam
D) Yeniçeri Ağası
E) Vakanüvis

3. **Fatih Kanunnamesi'nde yer alan** "Başa geçen kişi, devletin geleceği için kardeşini öldürebilir." **hükmü aşağıdaki alanların hangisinde yeni bir anlayış kazandırılmak istendiğini gösterir?**

A) Egemenlik
B) İltizam
C) Eğitim
D) Askerlik
E) Tımar

4. XVII. yüzyılın başlarında şehzadelerin sancaklarda görevlendirilmesi uygulamasına son verilerek, hanedanın en yaşlı üyesinin başa geçmesi yasallaştırıldı.

Aşağıdakilerden hangisi, bu değişikliğin sonuçlarından biri olarak gösterilemez?

A) Şehzadelerin yönetim tecrübesi kazanamaması

B) Şehzade isyanlarının artması

C) Şehzadelerin halk tarafından yeterince tanınamaması

D) Devlet idaresinde bozulmanın giderek artması

E) Padişahların çoğunun devlet işlerinde yetersiz kalması

5. **Osmanlı Devleti'nde görülen,**

I. fetva,
II. ferman,
III. berat

belgelerinden hangileri padişah tarafından yayınlanmaktadır?

A) Yalnız II
B) Yalnız III
C) I ve II
D) II ve III
E) I, II ve III

ÇAP

6. **Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı padişahlarının kullandığı unvanlardan biri değildir?**

A) Sultan

B) Han

C) Gazi

D) Keykubad

E) Bey

7. Divân–ı Hümâyun Osmanlı merkez teşkilatının en önemli kurumudur. Divanda her türlü devlet işleri görüşülür, şikâyetler dinlenir; ancak son sözü padişah söylerdi.

Buna göre, Divân–ı Hümâyun hakkında,

I. Danışma Meclisidir.

II. Mahkeme özelliği taşır.

III. Önemli konuların görüşüldüğü yerdir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) II ve III E) I, II ve III

8. Fatih Dönemi'nden itibaren padişahlar divan üyelerinin görüşlerini daha rahat söyleyebilmeleri için divan toplantılarına katılmamışlardır.

Bu durum aşağıdaki makamlardan hangisinin önem kazanmasını sağlamıştır?

A) Kazaskerlik

B) Defterdarlık

C) Sadrazamlık

D) Nişancılık

E) Reisülküttaplık

9. XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde padişahlar sadrazamlık görevine daha çok devletlerarası ilişkilerde uzman olan kişileri getirmişlerdir.

Buna göre, Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisinin önem kazandığı söylenebilir?

A) Bürokrasi B) Askeriye C) Hukuk

D) Diplomasi E) Ticaret

10. **Fatih'ten itibaren divana Osmanlı padişahlarının yerine sadrazamların başkanlık yapmalarının aşağıdakilerden hangisine neden olduğu savunulabilir?**

A) Sadrazamların etkinliğinin artmasına

B) Padişahların yönetimde etkisinin sona ermesine

C) Devletin dağılmasına

D) Azınlıkların ayaklanmasına

E) Askeri ıslahatların başlamasına

11. **Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı devlet yönetiminin teokratik yapısını vurgulamaktadır?**

A) Azınlıklara hoşgörülü davranılması

B) Devletteki mutlak gücün padişahın elinde olması

C) Devletin çok uluslu olması

D) Divana sadrazamların başkanlık etmesi

E) Kararların şeyhülislamdan alınan fetva ile uygulanabilmesi

12. Aşağıdakilerin hangisi, Fatih'in Kanunnamesinde yer alan konulardan biri değildir?

A) Kardeş katli uygulaması

B) Şehzadeleri sancakbeyi olarak görevlendirme usulünü kaldırma

C) Suç işleyenlere verilecek cezalar

D) Büyük devlet memurlarının rütbeleri

E) Büyük devlet memurlarının protokoldeki yerleri

13. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin niteliklerinden biri değildir?

A) Sosyal devlet

B) Merkeziyetçi devlet

C) Çok uluslu devlet

D) Federatif devlet

E) Monarşik devlet

14. Osmanlı Devleti'nde, aşağıdakilerden hangisi Divan-ı Hümayun'un görevlerinden biridir?

A) Fetva verme ve fetvaların uygulanmasını sağlama

B) Halktan gelen şikayetleri dinleme ve karara bağlama

C) Sadrazam atama ve hakkında soruşturma açma

D) Diplomatik ilişkiler kurma veya sonlandırma

E) Padişahın yaptıklarını denetleme

15. Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisi, yürütmede Padişahı doğrudan temsil etmez?

A) Lala
B) Kadı
C) Beylerbeyi
D) Sadrazam
E) Sancakbeyi

16. Osmanlı Devleti'nde örfî hukukun oluşturulmasında ve uygulanmasında aşağıdakilerden hangisi doğrudan yetkilidir?

A) Padişah
B) Şeyhülislam
C) Divan-ı Hümayun
D) Nişancı
E) Kazasker

17. Osmanlı Devleti'nde sadrazamın görevi,

I. devlet memurlarını atama ve görevden alma,

II. seferde orduya komuta etme,

III. fetva verme,

IV. bütçe yapma

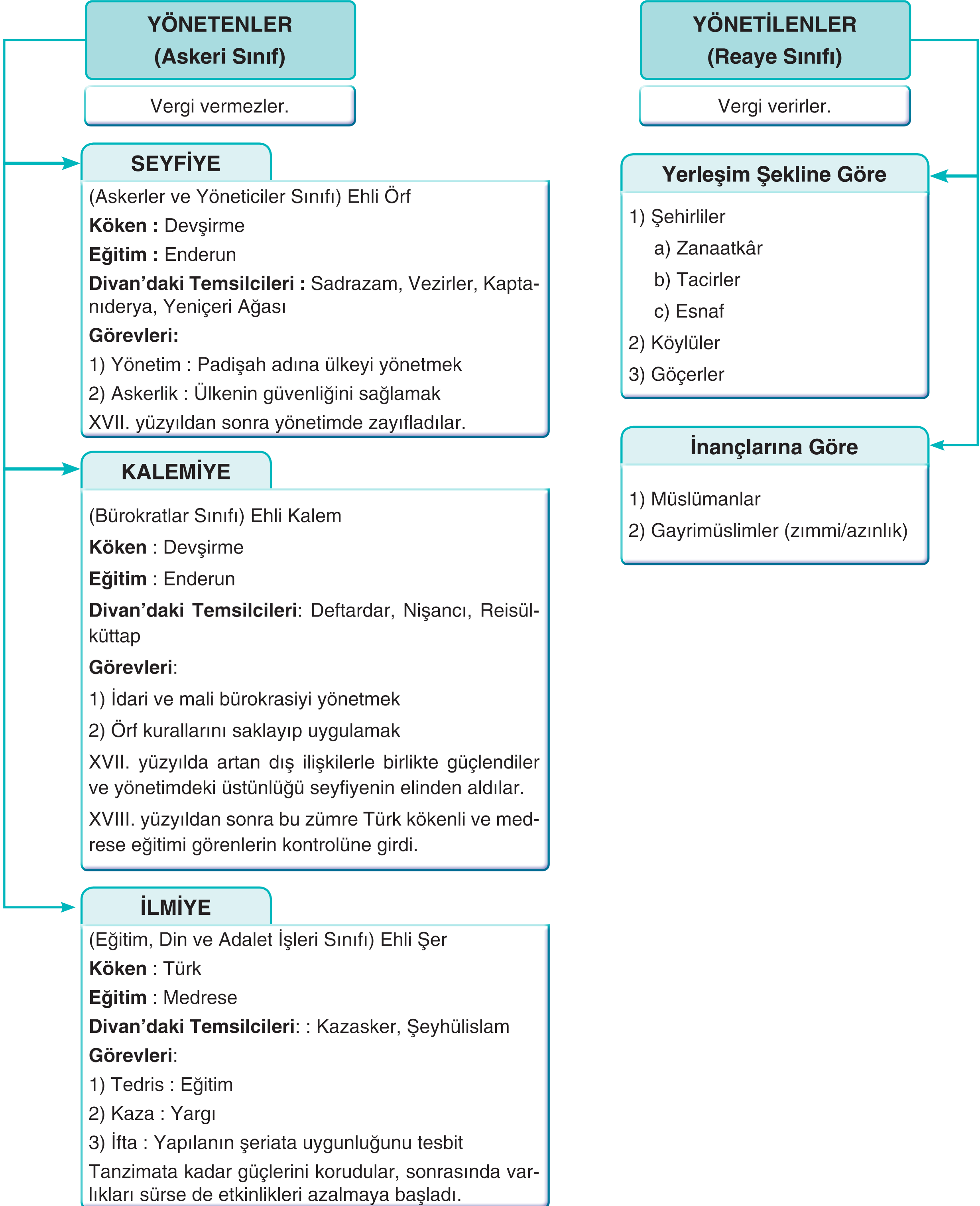
işlerinden hangilerini kapsar?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve IV

ÇAP

7. BÖLÜM

KLASİK ÇAĞDA OSMANLI TOPLUM DÜZENİ

KAZANIMLAR

Kazanım 1. : • Osmanlı Devleti'nde millet sisteminin yapısını analiz eder.

a) İslam ve Osmanlı düşünce geleneklerinde ümmet ve millet kavramlarına yüklenen anlamlara değinilir.

b) Farklı dinî ve kültürel kimliklere sahip toplum kesimlerini idare etmenin millet sistemi sayesinde mümkün olduğu vurgulanır.

Kazanım 2. : • Osmanlı Devleti'nin fethettiği yerleşim yerlerinin İslam kültürünün etkisiyle geçirdiği dönüşümü analiz eder.

a) Fethedilen bölgelerdeki gayrimüslimlerin yaşadıkları toplumsal değişimler üzerinde durulur.

b) Osmanlı şehir ve mahallelerindeki çok kültürlü sosyal hayat (panayır ve şenlikler, dinî törenlerin günlük hayata yansımaları, yemek kültüründeki çeşitlilik, kıraathane / kahvehane ve bozahane kültürü, kıyafetlerdeki çeşitlilik) üzerinde durulur.

Kazanım 3. : • Osmanlı ekonomik sistemi içerisinde tarımsal üretimin önemini fark eder.

• Osmanlı Devleti'nde devletin toprak üzerindeki mülkiyeti ve çifthane sisteminin, zirai üretimin sürdürülmesindeki rolüne değinilir.

Kazanım 4. : • Lonca Teşkilatının Osmanlı ekonomik sistemi ve toplum yapısındaki yerini analiz eder.

a) Üretimde ziraat ve el emeğini esas alan Osmanlı ekonomik sisteminde Lonca Teşkilatının ve narh uygulamasının rolüne kısaca değinilir.

b) Loncaların toplumsal hayat ve mesleki eğitimdeki yerine değinilerek Osmanlı şehirlerindeki başlıca meslek grupları ele alınır.

c) Osmanlı ekonomik sistemi içerisinde başlıca ticaret mekânları (liman, kervansaray, pazar yeri, bedesten ve kapan) açıklanır.

Kazanım 5. : • Osmanlı Devleti'nde vakıfların sosyal hayattaki yerini ve önemini kavrar.

a) Vakıfların sosyal hayatta üstlendiği rollere (imar faaliyetleri, dinî ve sosyo-ekonomik hizmetler) değinilir.

b) Sosyal hayatta vakıfların faaliyet alanlarının çeşitliliği farklı vakfiye örnekleri üzerinden ele alınır.

Bilgi ve İletişim Teknolojisi Kullanımı

Bilgisayar, tablet, cep telefonu vb. cihazlarınızdan

www.eba.gov.tr.
www. kultur. gov.tr.
www. ttk.gov.tr
www.atam.gov.tr

sitelerinden herhangi birine girerek, tarih konularıyla ilgili daha detaylı ve görsel bilgilere ulaşabilirsiniz.

OSMANLI DEVLET VE TOPLUM YAPISINI OLUŞTURAN ÖNEMLİ SİSTEMLER

MİLLET SİSTEMİ

İslâmî literatürde din ile eş anlamlı olması yanında belli bir dinin mensuplarını ifade eden millet kelimesi, Osmanlı Devleti'nde klasik dönemden itibaren dinî grupları ifade etmek için kullanılmıştır. XIX. yüzyıldan önce millet sözü, dinî bir topluluk için kullanılmış, hatta sadece Osmanlı Devleti içindekiler değil, diğer toplumlara da bu şekilde hitap edilmiştir.

Millet sistemi, bir bölgenin İslam devletine katılmasından sonra buradaki gayrimüslimlerin bir belge (ahidnâme) veya himaye edici bir ahidle (sözleşme) İslâm devletinin idaresi altına girmesinden doğan bir teşkilât, bir hukukî sistemdir.

Osmanlı Devleti, yaptığı fetihlerden sonra köylü, şehirli, din adamları ve toprak sahiplerine geniş imtiyazlar verilmiştir. Bu politikaya ve sisteme "istimâlet" denmiştir. Fetihten sonra da anormal bir durum olmadıkça bu statü devam etmiştir. Fetihlerden sonra, Balkanlar'da Osmanlı yönetimiyle uzlaşmayan eski feodal zümrenin zamanla ya Müslüman cemiyeti içinde eridiği veya sahneden çekildiği görülür. Fakat Osmanlı toplum düzeni bu farklı dinlerin millet sistemi içinde varlığını sürdürmesi şeklinde oluşmuştur.

Millet sistemi, etnik aidiyete değil din ve mezhep esasına dayanır. Örneğin, Ermenilerin hepsi tek bir Ermeni milleti olarak görülmez. Bunlar Gregoryen (Ermeni ismiyle), Ermeni-Katolik Ermeni (Katolik ismiyle) şeklinde iki millet halinde teşkilâtlanmıştır.

İslâm ülkesi içinde gayrimüslim zümrelerin zimmî (azınlık) statüsünde hakları ve yükümlülükleri vardır. İslâm devletinde gayrimüslimler himaye altındaydı. Buna karşılık bazı farklı vergiler (tarımda haraç) ve baş vergisi (cizye) öderlerdi.

Değişik din mensuplarının ayrı kıyafet giyme mükellefiyeti de bu gibi düzenlemelerdendir. Ancak kılık kıyafet ayrımı ve farklı mahallelerde oturma gibi zorunlulukları gayrimüslim gruplar da benimsemiştir. Gayrimüslim için de Müslümanlarla karışmama, dinini ve geleneğini bu yolla devam ettirme gibi bir tercih söz konusuydu.

Millet sisteminde her dinî zümre kendi bölümünde yaşar; kendi hukuki sorunlarını kendileri çözer; kendi ihtiyaçlarını kendileri gidereridi.

Millet sistemi, bir sosyal sınıflama esasına dayanmaz. Her millet grubu içinde Osmanlı toplumunun imtiyazlıları bulunabilir. Genellikle "askerî" tabiri altında sınıflandırılan ve hizmet karşılığında belirli veya hemen bütün vergilerden muaf zümre her millet grubunda vardır. Askerî sınıfın dışında reâyâ denilen, vergi veren, angarya yükümlüsü ve silâh taşıyamayan geniş zümreye Müslüman, Hristiyan, Yahudi herkes dahildir. Bunların yükümlülüklerinde ancak malî bir uygulama farkı olur (Örneğin, Müslümanların cizye vermemesi gibi).

İSTİMALET POLİTİKASI

Osmanlıların uyguladığı hoşgörülü ve uzlaştırıcı fetih siyaseti için kullanılan bir tabirdir. Osmanlı kroniklerinde "halkı ve özellikle gayrimüslim tebaayı gözetme, onlara karşı hoşgörülü davranma mânasında kullanılmıştır. Fethedilen yerlerin halkına iyi davranma, onları himaye etme, dış düşmanlara karşı can ve mal güvenliğini sağ-

LEVANTEN

XIX. yüzyılda İstanbul, İzmir, Selânik, Beyrut ve İskenderiye gibi Osmanlı Devleti'nin işlek liman şehirlerinde doğan ve yaşayan; İtalyan, Fransız ve İngilizlerden oluşan, ortak dilleri Fransızca olup biraz Türkçe ve Arapça bilen kendilerine özgü bir kültürü olan zümredir.

lama, dinî konularda özgürlük verme, vergi hususunda kolaylık gösterme Osmanlı istimâletinin başlıca unsurlarıdır.

İstimâlet siyaseti Osmanlı fetihlerini kolaylaştıran önemli bir ilke olarak benimsenmiştir. Osmanlı Beyliği'nin Selçuklulardan devraldığı bu siyaset Bizans tekfurlarıyla iyi geçinme, yerli halkın kalbini kazanma şeklinde daha kuruluş yıllarında uygulanmıştır.

Osmanlı istimâlet siyasetinin asıl dikkat çekici neticeleri Balkan fetihlerinde ortaya çıkmıştır. Edirne'nin alınmasından sonra gelişen Balkan fetihlerinin sadece kılıçla değil yerli Hristiyan halkın himayesi, haklarının iadesi, kendilerine dinî serbestiyet verilmesi, vergi muafiyeti tanınması gibi ısındırıcı bir politika sonucunda gerçekleştiği bilinmektedir.

Osmanlıların asırlarca Balkanlar'da ve Orta Avrupa'da tutunabilme sebeplerinden biri de bu uygulamadır. Özellikle eski feodal rejimin baskısından ve ağır yüklerinden kurtulan Balkan köylüleri, Osmanlıları kurtarıcı gibi görmüşlerdir. Balkanlar'da İslâmiyet'in yayılmasında da bu siyasetin önemli bir rolü olmuştur. Ayrıca öteden beri Hristiyan gençlerin Osmanlı ordusunda görev alması, gayrimüslim tebaanın Osmanlı idaresine katılmasına ve onun bir parçası olmasına yol açmıştır.

PENÇİK SİSTEMİ

– Savaşta esir alınan Hristiyan çocuklarının beşte birinin devlet hizmetine alınması sistemidir.

✓ Savaşlarda, esirler de dahil olmak üzere ele geçirilen her şeye ganimet denir. İslam savaş hukukuna göre, savaşta ele geçirilen ganimetlerin beşte biri devlete kalır, beşte dördü savaşanlar arasında dağıtılırdı. İşte, savaşlarla elde edilen esir çocukların beşte birine "pençik oğlanı" bunların devlete kazandırılmasına da "pençik sistemi" denir.

✓ Bu sistem I. Murat döneminde başlatıldı. Mehmet Çelebi döneminde, Devşirme sistemi adını alarak yeniden düzenlendi.

DEVŞİRME SİSTEMİ

– Devletin asker ve devlet adamı ihtiyacını karşılamak amacıyla uygulanan sistemdir.

– Balkanlardaki Hristiyan ailelerden belli şartlarda alınan çocuklarla savaşta ele geçirilen çocuklar (pençik oğlanları) Türk-İslam kültürünü öğrenmeleri için önce Türk ailelerinin yanlarına gönderilirdi. Ortalama iki yıl bu ailelerin yanlarında kalan çocuklar, Türkçeyi ve İslami kuralları öğrendikten (devşirildikten) sonra Acemioğlanlar Ocaklarına gönderilirdi.

– Acemioğlanlar Ocaklarında temel eğitimlerini alan çocuklardan zeki olanları devlet adamı olarak yetiştirilmek üzere Enderun'a gönderilir, geri kalanları ise asker olarak kullanılmak üzere Kapıkulu Ordusu'na katılırdı.

TIMAR (DİRLİK) SİSTEMİ

– Merkeze yakın Anadolu ve Rumeli eyaletlerinde uygulanan bir toprak işletim sistemidir.

– Anadolu ve Rumeli eyaletlerindeki topraklar gelirlerine göre bölümlere ayrılır ve devlete yararlılık göstermiş kişilerin veya devlet görevlilerinin yönetimine verilirdi. Bu topraklardan toplanan vergiler devlet hazinesine gelmez, tımar (dirlik) sahibi denilen devlet görevlilerine bırakılırdı.

- Bu vergilerin bir kısmını tımar sahibi (devlet görevlisi) maaş olarak alır; diğer kısmını ise atlı asker (cebelü) yetiştirmek için kullanırdı. Bu atlı askerlere tımarlı sipahi, bu askerlerden oluşan orduya ise Eyalet Ordusu denirdi.
- Tımarlı sipahiler, bulundukları bölgenin güvenliğini ve üretimin sürekliliğini de sağlamakla görevliydi.
- XVII. yüzyıldan itibaren Tımar sisteminin uygulama alanı daralmış, İltizam Sistemi yaygınlaşmıştır.

✓ Bu duruma, devletin nakit paraya ihtiyacının artmasına neden olmuştur.

İLTİZAM SİSTEMİ

- Anadolu ve Rumeli dışındaki bazı merkezden uzak eyaletlerde (Saliyaneli Eyaletler) uygulanan bir toprak işletim sistemidir.

✓ Saliyaneli eyaletlerdeki topraklar, mukataa toprak statüsündedir.

- Bu sistemin uygulandığı eyalet toprakları, açık artırma yoluyla belirlenen ve vergisini peşin ödeyen mültezim adındaki kişilerin yönetimine verilirdi.
- Mültezimler yıl boyunca eyaletlerinde topladıkları vergiyi yıl sonunda devlete teslim ederdi. Devlet de bu paranın bir bölümünü, o eyaletteki devlet görevlilerine yıllık maaş olarak verirdi. Bu yıllık maaşlara saliyane dendiği için bu sistemin uygulandığı eyaletlere de "Saliyaneli Eyaletler" denmiştir.
- İltizam Sistemi, Osmanlı Devleti'nde peşin paraya ihtiyaç duyulduğu dönemlerde yaygınlaşmıştır. XVII. yüzyılda bazı dirlik topraklarının iltizam toprağı haline getirilmesi, tımarlı sipahi sayısının azalmasına ve iç güvenlik sorunlarının artmasına neden olmuştur.
- XVII. yüzyılın sonlarına doğru İltizam Sistemi'nden vazgeçilerek Malikane Sistemi'ne geçildi.
- Malikane Sistemi'nde, topraklar mültezimlere üç yıldan üç yıla yapılan açık artırma yoluyla değil, ömür boyu verilmeye başlandı.
- Malikane Sistemi'nde toprakların, üstün hizmet gösteren bazı devlet görevlilerine miras yoluyla çocuklarına geçecek şekilde verildiği durumlar da olmuştur.
- XVIII. yüzyılda Malikane Sistemi'yle iyice güçlenen mültezimler (âyanlar), mütesellimlik, voyvodalık, muhassıllık gibi resmi görevlere getirilerek Osmanlı Devleti'nin merkez, taşra ve ordu sisteminde etkili duruma geldiler.
- XIX. yüzyılda, II. Mahmut ve Tanzimat Dönemlerinde merkez ve taşra örgütlenmesinde yapılan düzenlemelerle etkinlikleri azaltıldı.

LONCA SİSTEMİ

- Abbasilerdeki Fütüvvet Teşkilatı, Anadolu Selçuklu Devleti'nde Ahîlik adıyla yeni bir yapıya kavuşmuştur.
- Anadolu Selçuklu Devleti'nde belirli bir alanda faaliyet gösteren esnafın kendi aralarında birleşerek kurdukları dini ve ekonomik bir teşkilat olan ahilik, Osmanlı Devleti'nde Lonca Teşkilatı adıyla devam etmiştir.

Abbasilerde → Fütüvvet

Selçuklularda → Ahîlik

Osmanlılarda → Lonca

– Loncaların görevleri şunlardır:

- Üretilen malların fiyatlarını belirleyip kalitelerini kontrol etme
- Devlet ile üyeleri arasındaki ilişkileri düzenleme
- Mesleki eğitim verme
- Üyeleri arasında sosyal yardımlaşmayı sağlama

– Her esnaf dalının bir loncası vardı. (Kunduracılar Loncası, Kuyumcular Loncası vb.)

– Esnaf olmak isteyen bir kişi mesleğe çırak olarak girer, çıraklıktan kalfalığa, kalfalıktan ustalığa yükselirdi.

– Usta olanın dükkan açma hakkına “gedik” denirdi.

– Her loncanın bir yönetim kurulu vardı. Yönetim kurulu başkanına “Şeyh” Şeyhin yardımcısına “kethüda” denirdi.

– Esnafların kâr oranlarını devlet ve lonca birlikte tespit ederdi. Buna “narh vermek” denirdi.

– Esnafları “muhtesip” adı verilen devlet görevlileri denetlerdi.

– Loncaları oluşturan meslek erbabına “hirfet” denirdi.

VAKIF SİSTEMİ

– İslami bir uygulama olan vakıf sistemi, sosyal ihtiyaçların karşılanması amacıyla oluşturulmuştur.

– Devlet tarafından veya hayır sahibi zenginler tarafından vakıflar kurulmuş; bu vakıflar aracılığıyla halkın ihtiyaçları ücret alınmadan karşılanmıştır.

– Vakıflara sürekli gelir oluşturması için devlet veya hayır sahipleri tarafından gayrimenkuller bağışlanmıştır. Vakıf adı verilen bu gayrimenkuller; alınamaz, satılamaz ve miras bırakılamazdı.

– Vakıfların kuruluş amacını gösteren tüzüğüne vakfiye, yönetim kuruluna mütevvelli denilirdi.

– Vakıfların kuruluş amacına uygun çalışıp çalışmadığı kadılar tarafından denetlenirdi.

– Medreselerin, darüşşifaların, imarethanelerin, camilerin, çeşmelerin, tekke ve zaviyelerin yapımı ve bakımı vakıflar tarafından karşılanırdı.

– Vakıflar aracılığıyla yoksullarının ihtiyacı karşılanır, bu yolla toplumsal denge korunmaya çalışılırdı.

– Vakıflar fethedilen yerlere Türkleri yerleştirirerek ve buraları Türk-İslam eserleriyle donatarak Türk - İslam kültürünün yaygınlaşmasına katkıda bulunmuştur.

SANCAK SİSTEMİ

– Şehzadelerin iyi yetiştirilmesi ve deneyimli devlet adamları olarak tahta hazırlanması sistemine “Sancak Sistemi” denir.

– Osmanlı Devleti’nde hükümdar çocuklarına “şehzade”, şehzadelerin eğitiminden sorumlu hocalarına “lala” denirdi.

– Şehzadeler, bir taraftan teorik eğitimlerini alırken, diğer taraftan da devlet tecrübesi kazanması için lalaların nezaretinde sancaklara yönetici olarak gönderilirdi.

– Osmanlıardan önceki Türk-İslam devletlerinde de görülen bu sistem, II. Mehmet döneminden itibaren zorunlu hâle getirildi.

– Osmanlı Devleti'nde şehzadelerin gönderildiği sancaklar şunlardır: Manisa, Amasya, Trabzon, Kütahya, Aydın, Konya, Çankırı, Kastamonu, Teke ve Kefe. Bunlardan Kefe, Kırım'ın güneyinde bulunan bir şehir olup, Anadolu dışındaki tek şehzade sancağıdır.

– I. Ahmet döneminde kabul edilen “Ekber ve Erşed” yasasıyla hanedanın en yaşlı ve akli dengesi yerinde olan üyesinin padişah olmasının yasallaşmasıyla Sancak Sistemi’nden vazgeçilerek, şehzadeler sarayda eğitim görmeye başlamıştır. Bu yeni uygulamaya ise “Kafes Usulü” denir.

VERASET SİSTEMİ

– Osmanlı Devleti kurulduğu dönemde, eski Türk devletlerindeki yönetim anlayışına dayalı olarak, ülke hanedanın ortak malı sayılıyordu. Dolayısıyla tahta kimin çıkacağı konusunda (veraset sisteminde) belirsizlik vardı. Bu belirsizlik, I. Ahmet dönemine kadar yapılan düzenlemelerle giderildi.

– Osmanlı Devleti’nde kuruluşundan yıkılışına kadar, tahta geçişte (veraset sisteminde) şu kurallar uygulanmıştır;

- Osman ve Orhan Bey dönemlerinde ülke hanedanın tüm erkek üyelerinindir.
- I. Murat döneminden itibaren ülke hükümdar ve oğullarınındır (Amaç, taht kavgalarını azaltmak).
- II. Mehmet döneminden itibaren ülke hükümdarındı (Kardeş katli uygulaması yasallaştırılarak taht kavgaları önlenmek istenmiştir).
- I. Ahmet döneminden itibaren ülke hanedanının en yaşlı ve akli dengesi yerinde olan üyesinindir (Ekber ve Erşed yasasıyla taht kavgaları ve kardeş katli önlenmiştir.)

MÜSADERE SİSTEMİ

– Devletin, kişilerin mallarına el koyması uygulamasına müsadere denir.

– Osmanlı Devleti de dahil olmak üzere tüm Türk devletlerinde ülke hükümdarın malı sayılmıştır. Bu anlayış doğrultusunda, hükümdar istediği kişiye istediği kadar mülk vermiş; fakat istediği zaman bu mülklere el koymuştur (müsadere etmiştir).

– II. Mahmut’a kadar uygulanan bu sistemle merkezi otoriteyi bozacak aşırı zenginleşmelere engel olunmuştur.

– II. Mahmut döneminde bu uygulamaya son verilerek özel mülkiyet anlayışının gelişmesi sağlanmıştır.

OSMANLI YÖNETİCİ (ASKERÎ) SINIF

SINIFIN ADI	EĞİTİMİ	GÖREV ALANI	TEMSİLCİLERİ	
			DİVAN'DAKİ	TAŞRADAKİ
KALEMİYE	Medrese – Enderun	Bürokrasi (İdare, maliye, dış işleri)	Defterdar Nişancı Reisülküttap	Defterdarlar Defter Emirleri Muhtesipler Katipler
İLMİYE	Mederese	Din, eğitim, hukuk	Kazasker Şeyhülislam	Kadılar Müderrisler
SEYFİYE	Enderun	Ordu, yönetim	Veziriazam Vezirler Yeniçeri Ağası Kaptanıderya	Beylerbeyleri Sancakbeyleri Subaşılar

OSMANLI HALK (REAYA) SINIFI

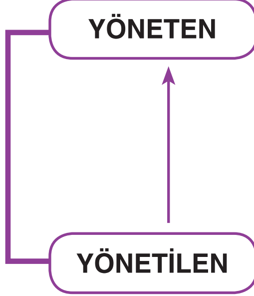
	SINIFIN ADI	GÖREV VE SORUMLULUKLARI
DİNLERİNE GÖRE	**MÜSLÜMANLAR**	– Devlete vergi vermek – Kanun ve nizamlara uymak – Askere gitmek
DİNLERİNE GÖRE	**GAYRIMÜSLİMLER**	– Devlete vergi vermek – Kanun ve nizamlara uymak
YAŞAM ŞEKİLLERİNE GÖRE	**YERLEŞİKLER**	– Devlete vergi vermek – Kanun ve nizamlara uymak – Askere gitmek
YAŞAM ŞEKİLLERİNE GÖRE	**GÖÇEBELER**	– Devlete vergi vermek – Kanun ve nizamlara uymak – Askere gitmek

OSMANLI TOPLUMUNDA SOSYAL HAREKETLİLİK

DİKEY HAREKETLİLİK

– Bir ülkede yönetilen sınıfındaki kişinin, yöneten sınıfına yükselebilmesi olarak tanımlanır.

– Aynı dönem diğer toplumlarda yokken, Osmanlı'da görülen bu hareket XVIII. yüzyılda daha da hızlandı.

Osmanlı Devleti'nde Yönetenler Sınıfına Girebilmenin Şartları

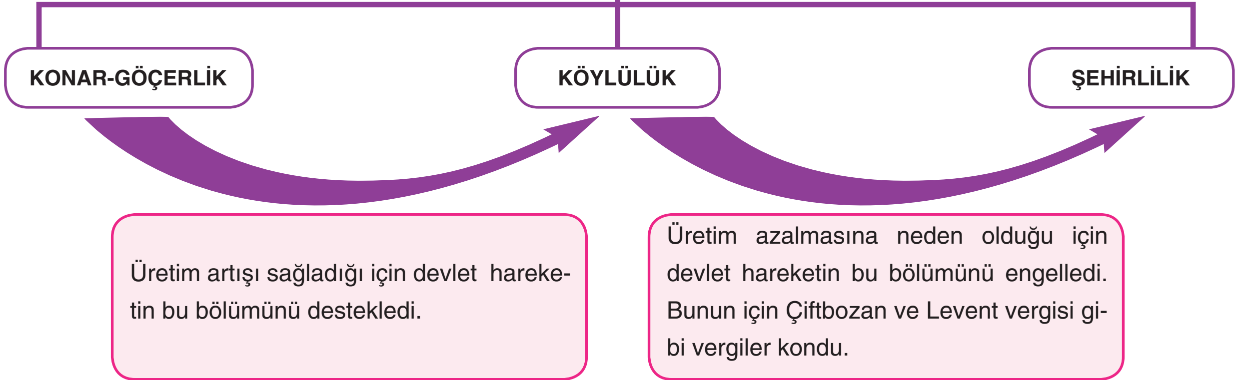
1) Müslüman olmak (Islahat fermanıyla kalktı)
2) Türkçe bilmek
3) Eğitim görmek
4) Tecrübe sahibi olmak
5) Sıra beklemek

✓ XVII. yüzyıldan sonra devlete girebilmek ve yükselebilmek için rüşvet ve iltimas yaygınlaştı.

✓ XIX. yüzyılda devlete girebilmek için Müslüman olma şartı kaldırıldı.

YATAY HAREKETLİLİK

Bir ülkede insanların yerleşim birimleri arasında yer değiştirmeleridir.

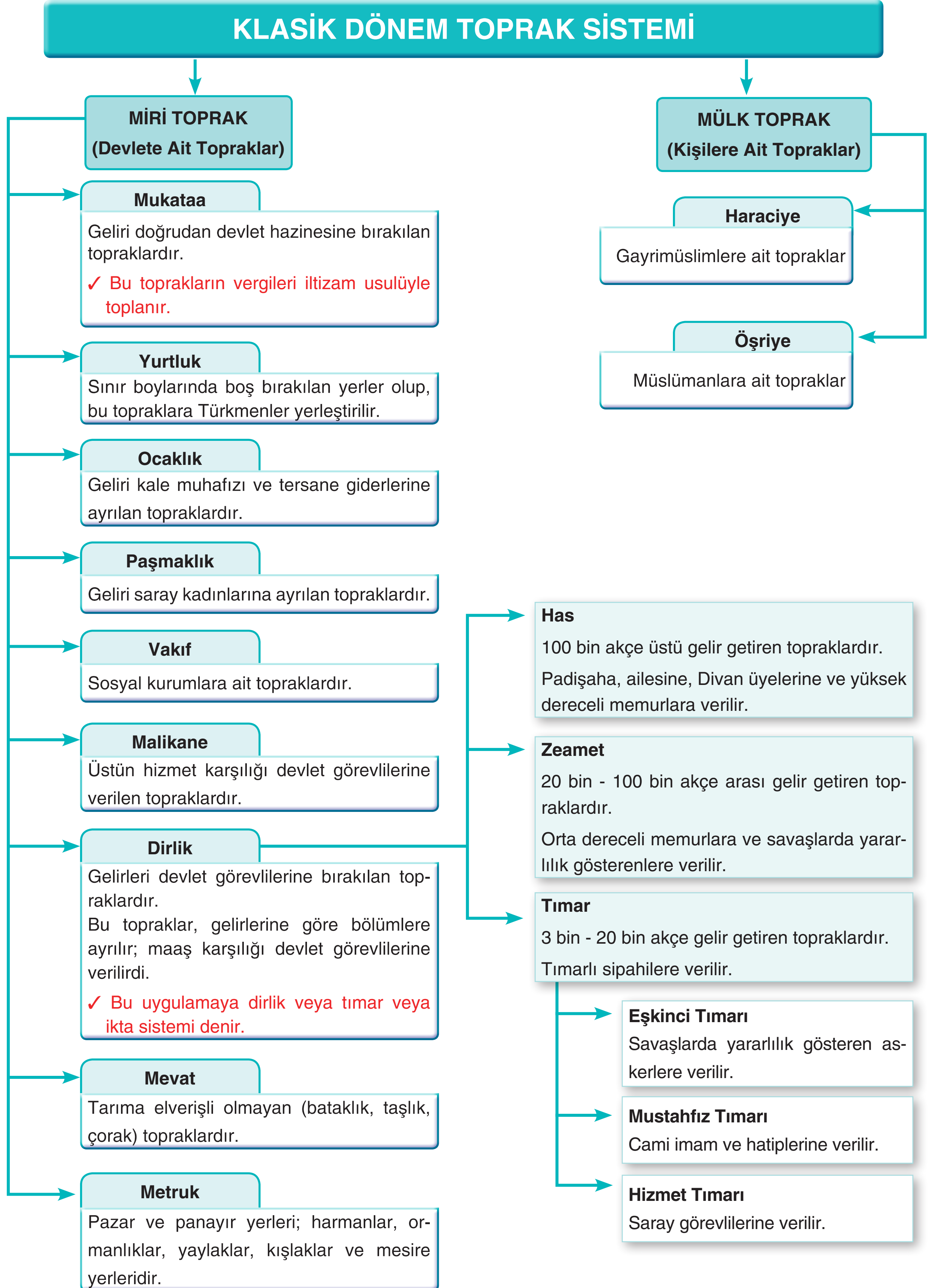
Üretim artışı sağladığı için devlet hareketin bu bölümünü destekledi.

Üretim azalmasına neden olduğu için devlet hareketin bu bölümünü engelledi. Bunun için Çiftbozan ve Levent vergisi gibi vergiler kondu.

AYANLIK

Osmanlı Devleti'nde şehirler ve taşrada yaşayan itibarlı zümreye âyan veya eşraf denirdi. Âyanlar vergilerin belirlenmesi ve toplanmasında devlete yardımcı olurdu. XVIII. yüzyılda güçlenen âyanlar, savaşlarda devlete para ve asker yardımında bulunarak siyasi alanda da güç kazandı. Başlangıçta âyan olarak tanınan bu kişiler zaman içinde muteberan ve ağa unvanıyla tanındı. II. Mahmut 1808 yılında yaptığı Sened-i İttifak'la âyanların varlığını resmen tanımak zorunda kaldı.

OSMANLI'DA TOPRAK MÜLKİYETİ

TIMAR SİSTEMİ

TIMAR SİSTEMİNİN YARARLARI	TIMAR SİSTEMİNİN BOZULMA SEBEPLERİ	TIMAR SİSTEMİNİN BOZULMASININ SONUÇLARI
• Büyük bir ordunun beslenmesi • Güvenliğin sağlanması • Vergilerin sağlıklı toplanması • Kapıkulu Ordusu'nun dengede tutulması • Üretimde sürekliliğinin sağlanması • Devletin her bölgede hakimiyetinin sağlanması • Hazine giderlerinin azaltılması	• Nakit paraya ihtiyaç duyan devletin tımarı bırakıp iltizama geçmesi • Tımarların rüşvet ve iltimasla dağıtılması • Devlet otoritesinin zayıflaması • Tarım gelirlerinin azalması • Avrupa'daki savaş teknolojisinin gelişmesi	• Askeri masraflar arttı. • Vergi kayıpları çoğaldı. • Güvenlik bozuldu. • İltizama geçiş, köylü üzerindeki vergiyi artırdı. • Devlet otoritesi zayıfladı. • Köyden kente göç arttı. • Celali ayaklanmaları yaygınlaştı. • Üretim azaldı.

TIMAR SAHİBİNİN GÖREVLERİ VE HAKLARI

- Tımarını aldığı sancakta oturmak zorundadır.
- Gelirinin 3 bin akçeye kadar olan kısmını (Kılıç) kendine ayırır, geriye kalan gelirin her 3 bin akçesi için bir atlı asker (Tımarlı Sipahi) yetiştirir; savaş zamanı bu askerler orduya katılır.
- Barış zamanı bulunduğu bölgenin güvenliğini sağlar.
- Tarımın yapılmasında köylüye yardım eder ve üretimin düşmesini engeller.
- Köylünün vergisini kolay ödemesi için ortam hazırlar.
- Tımar sahibinin kendine ayrılan topraklarda tasarruf hakkı yoktur, sadece devlet adına vergi toplar ve bunun karşılığında hizmet verir.
- Yargı gücü yoktur.
- Ölümünden sonra istenirse görev ailesine verilebilir.

TIMARA AYRILAN TOPRAĞI İŞLEYEN KÖYLÜNÜN GÖREVLERİ VE HAKLARI

- Sebepsiz yere toprağını bırakamaz, bıraktıktan sonra yakalanırsa geri getirilir.
- Toprağı üç yıl üst üste boş bırakamaz, bırakırsa sipahi toprağı başkasına verebilir.
- Ürettiği ürün karşılığında, salariye ve riayet vergisi öder.
- Köylünün işlediği toprağın mülkiyeti devlete, tasarrufu kendine, neması (vergisi) ise tımarın sahibi olan sipahiye aittir.

- Tımar (Dirlik) sahibine, sipahi
- Toprağı ekip biçenlere, reaya
- Sipahinin beslediği askere, cebelü
- Toprağın geri alınmasına, müsadere
- Toprağın boş bırakılması halinde alınan vergiye çiftbozan denir.

TAHRİR

Osmanlı malî teşkilâtında vergi tesbiti amacıyla yapılan sayımlara "Tahrir"denir. Sözlükte "yazma, kaydetme, deftere geçirme" anlamına gelen tahrîr kelimesi terim olarak, Osmanlı maliye teşkilâtında vergilerin ve bu vergileri verenlerin ismen tesbiti için değişik dönemlerde farklı şehirlerde gerçekleştirilen sayımları ve bu sayımların kaydedildiği defterleri ifade eder.

Osmanlılar, bir yörede ilki fethin hemen ardından olmak üzere çeşitli vesilelerle tahrir (sayım/kayıt) yaparlardı. Genel olarak bu tahrirler otuz yılda bir tekrarlanırdı. Bununla birlikte fetih sonrası gerçek tahririn ardından yeni bir padişahın tahta geçmesi durumunda da genel tahrirler yapılabilirdi.

Osmanlı belgelerinde tahririn amacı ülkedeki reâyânın oturduğu yerleri ve işlerinin bütün özelliklerini, mallarının ve ürünlerinin kaynaklarını, tımar sahiplerinin gelirlerini, reâyâ ile tımar sahipleri arasındaki uzlaşmazlıkları hükümdarın (devlet) bilmesi olarak belirtilir.

✓ Osmanlı Devleti'nde bu sistemin işleyişinden Nişancı sorumludur.

OSMANLI'DA VERGİ SİSTEMİ

VERGİ VE İDARİ TAKSİMATA GÖRE EYALET ÇEŞİTLERİ

MERKEZE BAĞLI EYALETLER / SALYANESİZ (YILLIKSIZ) EYALETLER

Vergilendirme şekli: Tımar Sistemi

- Anadolu Beylerbeyliği'nin merkezi: Kütahya
- Rumeli Beylerbeyliği'nin merkezi: Manastır
- Bu Beylerbeyliklerine bağlı eyaletler şunlardır: Anadolu, Rumeli, Budin, Karaman, Dulkadir, Sivas, Diyarbakır, Erzurum, Halep, Şam, Trablus–Şam

SALYANELİ (YILLIKLI) EYALETLER

Vergilendirme şekli: İltizam Sistemi

Saliyaneli eyaletler şunlardır: Mısır, Habeş, Bağdat, Basra, Yemen, Cezayir-i Bahr-i Seyf (Cezayir, Tunus, Trablusgarp)

Bu eyaletler merkezden uzak, kontrolü zor eyaletlerdir.

BAĞLI DEVLET VE BEYLİKLER

Vergilendirme şekli: Yıllık vergi

Bağlı devlet ve beylikler şulardır: Kırım Hanlığı, Eflak Beyliği, Boğdan Beyliği, Erdel Beyliği, Hicaz Emirliği, Ruga ve Sakız Cumhuriyeti

Bu eyaletler iç işlerinde serbest, dış işlerinde Osmanlı Devleti'ne bağlıydı.

Bu eyaletler yıllık vergi verir ve savaşlarda asker gönderirdi (Hicaz Emirliği hariç).

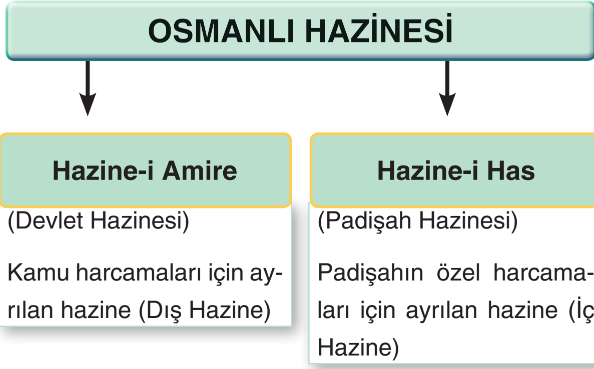
KLASİK DÖNEM VERGİ SİSTEMLERİ

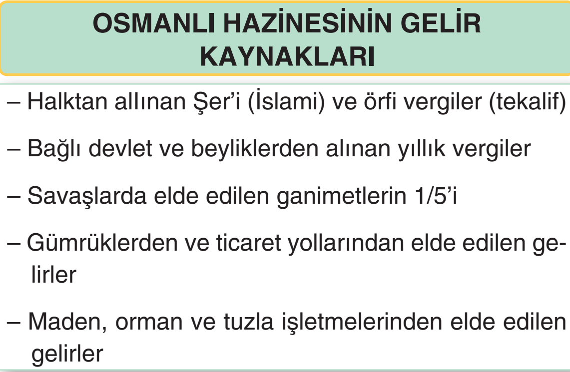
Tımar Sistemi

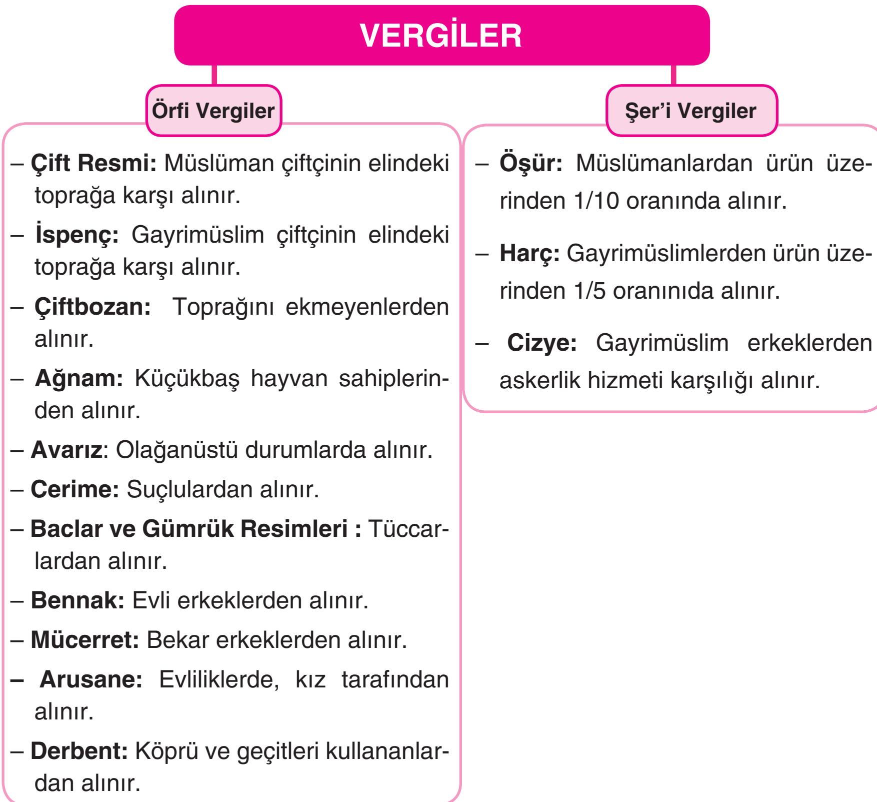
Devlete ait toprakların bir bölümünün gelirlerine göre bölümlere ayrılıp, maaş karşılığı devlet görevlilerine dağıtılması usulüdür.

İltizam Sistemi

Devlete ait toprakların bir bölümünün vergilerinin mültezimler aracılığı ile toplanması usulüdür. Hazineye nakit bulmak amacıyla son dönemde yaygınlaştı. Mültezimler, önceden vergiyi hazineye yatırır, vergi zamanı gelince bunu belirli bir kazançla toplardı. Bu sistemin yaygınlaşması ve denetimin azalması halkın üzerindeki vergi yükünü artırdı.

OSMANLI HAZİNESİ
Hazine-i Amire
(Devlet Hazinesi)
Kamu harcamaları için ayrılan hazine (Dış Hazine)
Hazine-i Has
(Padişah Hazinesi)
Padişahın özel harcamaları için ayrılan hazine (İç Hazine)

OSMANLI HAZİNESİNİN GELİR KAYNAKLARI
– Halktan allınan Şer'i (İslami) ve örfi vergiler (tekalif)
– Bağlı devlet ve beyliklerden alınan yıllık vergiler
– Savaşlarda elde edilen ganimetlerin 1/5'i
– Gümrüklerden ve ticaret yollarından elde edilen gelirler
– Maden, orman ve tuzla işletmelerinden elde edilen gelirler

VERGİLER
Örfi Vergiler
– Çift Resmi: Müslüman çiftçinin elindeki toprağa karşı alınır.
– İspenç: Gayrimüslim çiftçinin elindeki toprağa karşı alınır.
– Çiftbozan: Toprağını ekmeyenlerden alınır.
– Ağnam: Küçükbaş hayvan sahiplerinden alınır.
– Avarız: Olağanüstü durumlarda alınır.
– Cerime: Suçlulardan alınır.
– Baclar ve Gümrük Resimleri : Tüccarlardan alınır.
– Bennak: Evli erkeklerden alınır.
– Mücerret: Bekar erkeklerden alınır.
– Arusane: Evliliklerde, kız tarafından alınır.
– Derbent: Köprü ve geçitleri kullananlardan alınır.
Şer'i Vergiler
– Öşür: Müslümanlardan ürün üzerinden 1/10 oranında alınır.
– Harç: Gayrimüslimlerden ürün üzerinden 1/5 oranınıda alınır.
– Cizye: Gayrimüslim erkeklerden askerlik hizmeti karşılığı alınır.

OSMANLI DEVLETİ'NDE EKONOMİK YAŞAM

TARIM

- Osmanlı Devleti'nde halkın büyük bölümü kırsal alanlarda yaşadığından, ekonomik faaliyetler büyük ölçüde tarıma dayalıydı. Halkın büyük bölümü tarımla uğraştığından tarımsal gelirler, hazinenin de önemli gelir kaynaklarından biriydi. Bu nedenle devlet, toprağın boş kalmamasına ve işletilmesine önem verirdi. Tımar (dirlik) sistemi sayesinde toprakların boş kalmaması ve üretimin sürekliliği sağlanırdı.
- Bu sistemde devlet tarafından ekilip biçilmesi için toprak verilen köylü, kullanım hakkına sahip olduğu bu toprakları ekip biçerek geçimini sağlar, vergisini tımar sahibine verirdi. Öldüğünde toprakların kullanım hakkı çocuklarına geçerdi. Köylü, toprağı satamaz, devredemez ve vakfedemezdi.
- Devlet, tarımla uğraşanlardan öşür vergisi, toprağını boş bırakanlardan ise çiftbozan vergisi alırdı. Tarımla uğraşan gayrimüslimlerden ise haraç vergisi alırdı.

HAYVANCILIK

- Osmanlı Devleti'nde halkın önemli bir bölümü de (özellikle konar-göçerler) hayvancılıkla uğraşırdı.
- Osmanlı Devleti'nde et ve süt gibi temel maddelerin karşılanmasının yanında ulaşım, taşımacılık ve dokumacılık sektöründe de hayvancılıktan yararlanılırdı.
- Devlet, hayvancılıkla uğraşanlardan ağnam vergisi alırdı.

SANAYİ

- Osmanlı Devleti'nde sanayi üretimi küçük el tezgahları ve atölyelerde yapılırdı.
- Savaş aletleri yapımı, gemi yapımı, dericilik, dokumacılık ve madencilik en çok gelişen sanayi dallarıdır.
- El tezgahları ve atölyelerde üretim yapanlar, loncalara bağlı faaliyette bulunurdu.
- El tezgahları ve atölyelerde yapılan lonca tarzı üretim XIX. yüzyıla kadar devam etti. XIX. yüzyılda Sanayi Devrimi'nin ve kapitülasyonların olumsuz etkileri karşısında tutunamayan bu atölyeler ve el tezgahları kapandı.

TİCARET

- Osmanlı Devleti'nde, XV. yüzyıldan itibaren sınırların genişlemesiyle tarım ve hayvancılık yanında ticaret de önemli geçim kaynaklarından biri oldu.
- Anadolu Selçuklu Devleti'nin ticareti geliştirmek için yaptıklarından yararlanan Osmanlı yöneticileri, iç ve dış ticareti geliştirmek için şu çalışmaları yapmıştır:
  - ❖ Yapılan fetihlerle İpek Yolu ve Baharat Yolu'nun önemli güzergâhları ele geçirilmiştir.
  - ❖ Yerli ve yabancı tüccarlardan düşük vergi alınmıştır.
  - ❖ Bazı devletlere kapitülasyonlar verilmiştir.
  - ❖ Ana yolların ve geçitlerin denetimi ve güvenliği için "derbentçi" denilen görevliler oluşturulmuştur.
  - ❖ Ticaret yolları üzerinde taşımacılığın en hızlı şekilde yapılmasını sağlamak ve yollardaki haberleşme faaliyetlerini yürütmek için Menzil Teşkilatı oluşturulmuştur.
  - ❖ Ticaret yolları üzerindeki taşımacılığı sağlamaları için Mekkâri taifeleri oluşturulmuştur.
  - ❖ Ticaret yolları üzerinde hanlar, kervansaraylar, imarethaneler (aş evleri), çeşmeler, mescidler, hamamlar ve köprüler kurularak tüccarların ihtiyaçları giderilmeye çalışılmıştır.
  - ❖ Güvenlik eksikliği nedeniyle zarara uğrayan tüccarların zararları devlet tarafından karşılanmıştır.
  - ❖ Şehirlere gelen malların düzenli bir şekilde satışı için bedestenler (kapalı çarşı / arasta), kapan hanları kurulmuştur.

! Ürünlerin perakende satıldığı yerlere bedesten, toptan satıldığı yerlere kapan hanı denmiştir.

- Şehirlerde ticaretle uğraşanlar ve esnaflık yapanlar loncalara bağlıydı.
- Pazarlarda satılan malların kalitesi ve fiyatı muhtesip ve emin adı verilen görevliler tarafından denetlenirdi.

AKTİF ÖĞRENME

1 Aşağıdaki boşlukları, kutucuk içinde verilen kavramları kullanarak doldurunuz.

mülk
miri
gedik
imar
millet sistemi
çift resmi
yurtluk
narh
hane
mülk
vakıf
istimalet
kethüda
mevkuf
neccar
iskan
cizye
çiftlik
mevat
ümmet
öşri
vakıf
levanten
haraci
zımmi

1. Osmanlı millet sistemindeki gayrimüslimlere ………. denir.
2. Osmanlılar fethettiği bölgelerde ……… ve ……… politikalarını uygulamıştır.
3. ……… adı verilen gayrimenküller satılamaz ve miras bırakılamazdı.
4. ………, Osmanlılarda esnafın bir mesleği yapabilme yetkisidir.
5. …………, peygamberin tebliğ ettiği dine inananların meydana getirdiği topluluktur.
6. Osmanlı Devleti'nde, farklı etnik ve dini grupların barış ve huzur içinde yaşamalarında ……………… etkili olmuştur.
7. …………. politikası farklı etnik unsurların bir arada yaşamalarını kolaylaştırmıştır.
8. Osmanlı'da bir çift öküzün işleyebileceği araziye ……… köylü ailesine ise……… denilmiştir.
9. Tahrir defteriyle kayıt altına alınan arazilerden…………. adı altında vergi alınmıştır.
10. Osmanlı'da marangozluk işi yapanlara ……….. denmiştir.
11. ……… uygulamasında, esnaf belirlenen fiyatın üstünde veya altında satış yapamazdı.
12. Osmanlı'da vakfedilen mallara ……….. denilmiştir.
13. …….. arazilerin mülkiyeti devlete aittir.
14. Osmanlı toprak sistemi miri, ……… ve ……… olarak üçe ayrılmıştır.
15. Mülk topraklar …….. ve ……….. olmak üzere ikiye ayrılmıştır.
16. Loncalardaki şeyhin yardımcısına………….. denirdi.
17. ………. arazi, tarıma elverişli olmayan topraklardır.
18. Türkmenlerin yerleşik yaşama geçmesinde ……….. araziler etkili olmuştur.
19. Osmanlı ülkesinin liman kentlerinde doğan ve yaşayan ortak dili Fransızca olan ………….. adlı zümre ticaretle uğraşmıştır.
20. Askere gitmeyen gayrimüslim erkekler, devlete her yıl ……… vergisi öderdi.

UYGULAMA ALANI

1 Aşağıdaki ifadeleri Doğru – Yanlış şeklinde eşleştiriniz.

	D	Y
1. Gayrimüslim, İslamiyet'i din olarak kabul edenler için kullanılır.		
2. Osmanlı Devleti yeni fethettiği yerlere vakıf eserler yapmıştır.		
3. Osmanlı Devleti toprak sistemini oluştururken kendinden önceki Türk İslam devletlerinin toprak sistemlerinden yararlanmıştır.		
4. Miri araziler, mülkiyeti kişilere ait topraklardır.		
5. Mülk topraklar, öşri ve haraci olmak üzere ikiye ayrılmıştır.		
6. Lonca teşkilatında her iş kolunun başında bir şeyh, bir kethüda ve bir yiğitbaşı bulunmuştur.		
7. Esnaf arasında en alt basamakta bulunanlara kalfa denilmiştir.		
8. Osmanlı'da, Bosna Müslümanları zımmi olarak değerlendirilir.		
9. Arapça olan "millet" sözcüğü cemaat anlamını taşımaktadır.		
10. Osmanlı Devleti gayrimüslimlere kendi mahkemelerini açma hakkı vermiştir.		
11. Vakıfların yönetim kuruluna mütevelli denir.		
12. Osmanlı'da kılık kıyafet kültürünün oluşmasında din faktörü etkili olmamıştır.		
13. Geliri doğrudan hazineye aktarılan topraklar, mukataa olarak adlandırılır.		
14. Osmanlı toprak sistemi genel olarak miri, mülk ve vakıf olarak üçe ayrılmıştır.		
15. Tahrir defteriyle kayıt altına alınan arazilerden "çift resmi" adı altında vergi alınmıştır.		
16. Osmanlıda dinsel inanca göre millet tanımı yapılmıştır.		
17. Osmanlıda tımar sisteminin bozulması iltizam sistemini yaygınlaştırmıştır.		
18. Tımar sahibi, köylüyü yargılama yetkisine sahiptir.		
19. Vakıflar devlete düzenli olarak vergi verir.		
20. Esnaf ve zanaatkarların çıraklarına şakird denir.		

PISA

1		Terk edilmiş boş arazi
2		İslam dinini kabul etmeyenler için kullanılan tabir
3		Osmanlı'da yaşayan toplulukları din ve mezhep esasına göre teşkilatlandıran sistem
4		Düğün, şenlik ve benzeri konularda yazılan eserlere verilen ad
5		Hac nedeniyle kutsal topraklara gönderilen hediyelerin bulunduğu alay
6		Mülkiyeti devlete ait olan topraklara verilen ad
7		Miri arazi içindeki en geniş topraklar
8		Mülkiyeti kişilere ait olan topraklara verilen ad
9		Saray kadınlarına verilen arazi
10		Müslüman halktan alınan toprak vergisine verilen ad
11		Köylü bir aileye bir çift öküzün işleyebileceği kadar verilen arazi
12		Araziyi üç yıl boş bırakan kimselerden alınan vergi
13		Temel tüketim maddelerine konulan azami satış fiyatı
14		Ürünlerin üretim miktarının ve fiyatların belirlenmesinde etkili olan teşkilat
15		İpek işleyen, ipek satan kişilere verilen ad
16		Kapalı mekanlarda dükkanların toplandığı yer
17		Kişilerin taşınır ya da taşınmaz mallarını toplum yararına bağışlamasına verilen isim
18		İltizam sisteminin uygulandığı miri araziye verilen ad
19		Mülkiyeti gayrimüslimlere ait topraklara verilen ad
20		Müslüman çiftçilerin mülkiyetindeki arazi

Aşağıdaki kavramlar arasından uygun olanları seçerek yukarıdaki boşluklara yazıp doğru eşleştirmeyi yapınız.

Öşri, Öşür, Haraci, Paşmaklık, Mukataa, İmarethane, Mülk Arazi, Vakıf, Dirlik, Bedesten, Ocaklık, Mücellit, Miri, Kazzaz, Surre alayı, Lonca, İspenç, Surname, Narh, Millet sistemi, Çiftbozan, Yurtluk, Gayrimüslim, Çift, Metruk

PEKİŞTİRME TESTİ 1

1. Kanuni döneminde İstanbul'da görev yapan Avusturya Elçisi Busbecq, Türkiye Mektupları adlı eserinde Osmanlı toplumu hakkında; "Herkes sahip olduğu mevkii kendi liyakatiyle almıştır. Hiç kimse filanın soyundan geldiği için yüksek mevkiye çıkamaz. En yüksek mevkilere çıkmış olanlar çoğunlukla çobanlıktan gelmiştir." demiştir.

Yalnız bu bilgiye göre Osmanlı toplumunda,

I. yatay hareketlilik,

II. dikey hareketlilik,

III. dinsel hoşgörü

gibi sosyolojik vakalardan hangileri görülmektedir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

2. Osmanlı Devleti'nde toplumsal hiyerarşinin oluşumunda aşağıdakilerden hangisi <u>en az</u> etkilidir?

A) Bireyin aldığı eğitim

B) Din ve mezhep

C) Türkçe bilmek

D) Sosyo-ekonomik faaliyetler

E) Etnik köken

3. Osmanlı Devleti'nde esnaf teşkilatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Lonca B) Timar

C) İltizam D) Ayan

E) Acemioğlanlar Ocağı

4. XVIII. yüzyıldan itibaren bölgelerinin yönetiminde söz sahibi olan âyanlar, XIX. yüzyılda resmi bir niteliğe kavuşmuşlardır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisine kanıt gösterilebilir?

A) Batı tarzı yeniliklerin yapıldığına

B) Ülke rejiminin değiştirildiğine

C) Halkın âyanlara destek verdiğine

D) Âyanların padişahtan üstün konuma geldiğine

E) Merkezi otoritenin zayıfladığına

5. Osmanlı Döneminde,

I. İznik,

II. Kütahya,

III. İzmir

şehirlerinden hangileri çini üretim merkezi olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) II ve III E) I, II ve III

6. Osmanlı Devleti'nde vergi yükümlüleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

A) Kadı B) Yeniçeri C) Köylü

D) Müderris E) Müftü

ÇAP

7. I. Kapitalizm
II. Gelenekçilik
III. Merkantilizm

Yukarıdakilerden hangileri, klasik dönem Osmanlı ekonomisinde etkili olan ana ilkeler arasında yer alır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) II ve III

8. **Osmanlı Devleti'nde,**
I. geliri doğrudan hazineye bırakılan,
II. geliri padişah ailesine bırakılan,
III. geliri sosyal kurumlara bırakılan topraklar

aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III
A) Dirlik	Paşmaklık	Vakıf
B) Paşmaklık	Malikane	Ocaklık
C) Mukataa	Paşmaklık	Yurtluk
D) Malikane	Mukataa	Yurtluk
E) Mukataa	Paşmaklık	Vakıf

9. **Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'nde alınan vergi türlerinden biri <u>değildir</u>?**

A) Öşür B) İspenç C) Cizye
D) İltizam E) Çiftresmi

10. Osmanlı Devleti'nde vergiler şer'i ve örfi olmak üzere ikiye ayrılırdı. ÇAP

Aşağıdakilerden hangisi örfi vergiler arasında <u>sayılamaz</u>?

A) Bac B) Haraç C) Çiftbozan
D) Avarız E) Ağnam

11. **Osmanlı Devleti'nde dini ve sosyal içerikli kurumların ihtiyaçlarının karşılanması ve bu tip kurumların yaygınlaştırılması amacıyla aşağıdakilerden hangisi oluşturulmuştur?**

A) Medreseler B) Hanlar C) Tekkeler
D) Bedestenler E) Vakıflar

12. I. Sosyal dayanışmayı güçlendirmişlerdir.
II. Toplumsal ihtiyaçları karşılamışlardır.
III. Devlete önemli gelir kaynakları oluşturmuşlardır.

Yukarıdakilerden hangileri, vakıfların özellikleri arasındadır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

13. **Osmanlı Devleti'nde,**
I. medreselerin sayısının artırılması,
II. İslam dünyasının çeşitli yerlerinden bilim adamlarının getirilmesi,
III. vakıfların yaygınlaştırılması

gelişmelerinden hangilerinin, Osmanlı bilim ve kültür hayatının gelişmesinde etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

PEKİŞTİRME TESTİ 2

1. **Osmanlı Devleti'nde, toprağını üç yıl işlemeyenlerden toprağın alınıp başkasına verilmesinin,**

I. üretimin devamlılığını sağlamak,
II. diğer devletlerden destek almak,
III. özel mülkiyeti yaygınlaştırmak

amaçlarından hangilerine yönelik olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

2. Osmanlı Devleti'nde müslüman ve gayrimüslimlerden oluşan halka "tebaa" denmiştir.

Yalnız bu bilgiye göre,

I. Tebaanın çoğunluğunu gayrimüslimler oluşturmuştur.
II. Osmanlı toplum yapısının oluşmasında inançlar belirleyici olmuştur.
III. Devlet, vatandaşlarını dini kimliğe göre sınıflandırmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

3. **Mülkiyeti devlete ait olup maaş karşılığı devlet memurlarına ve sipahilere verilen topraklar aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Öşriye B) Haraciye C) Mukataa
D) Dirlik E) Vakıf

4. I. Öşür
II. Cizye
III. Avarız

Yukarıda verilenlerden hangileri, Osmanlı Devleti'nde toplanan şer'i vergiler arasında gösterilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

5. Osmanlı Devletinde, mali bir gelir kaynağının iki ya da üç yıllığına mültezim adı verilen kişilere satılmasına İltizam sistemi denir. Mültezimler devlete ödedikleri paraları anlaştıkları süre içinde halktan vergi yoluyla alır.

Bu bilgilerden hareketle,

I. Devlet nakit para ihtiyacını İltizam sistemi ile karşılamak istemiştir.
II. İltizam sistemi ile büyük ve güçlü ordulara sahip olunmuştur.
III. Osmanlı Devleti'nde merkeziyetçi devlet anlayışı zayıflamıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

6. **Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı kültür hayatını şekillendiren ilmiye sınıfı mensupları arasında gösterilemez?**

A) Kazasker B) Şeyhülislam C) Kadılar
D) Müftüler E) Defterdar

7. **Osmanlı Devleti'nin şehir yerleşimi içerisinde, asayişin sağlanması ve adli davalarının takip edilmesinden sorumlu olan görevliler aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru verilmiştir?**

A) Subaşı ve Kadı
B) Defterdar ve Müftü
C) Şehzade ve Kadı
D) Subaşı ve Kazasker
E) Akıncılar ve Ahiler

8. **Osmanlı Devletinde önceleri Hristiyan tebanın yetenekli çocuklarının alındığı, daha sonraları Müslüman çocukların da alındığı okul hangisidir?**

A) Hendese Okulu
B) Mahalle Mektebi
C) Enderun
D) Medrese
E) Mülkiye

9. **Osmanlı Devleti'nde,**

I. yöneticiler,
II. hanedan üyeleri,
III. azınlıklar

gruplarından hangileri cizye vergisi ödemekle yükümlüydü?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

10. I. Türk töresi
II. Avrupa'daki teknolojik gelişim
III. İslam inancı
IV. Ahilik teşkilatı
V. Tasavvufi kurumlar

Yukarıdakilerden hangisinin Klasik Dönem Osmanlı toplum ve kültür hayatının şekillenmesinde herhangi bir etkisinin olduğu söylenemez?

A) V B) IV C) III D) II E) I

11. **Osmanlı Devleti'nin, farklı etnik grupların bir arada yaşamasıyla meydana gelmesinin,**

I. uluslararası ticaretin gelişmesi,
II. toprak bütünlüğünün korunması,
III. ortak bir kültürün oluşması

durumlarından hangilerini olumsuz yönde etkilediği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

12. **Osmanlılarda, idari kadroda görev alabilmenin ilk ve en önemli koşulunun "Müslüman olma" olarak belirlenmesi, Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğunun göstergesidir?**

A) Ulusçuluk düşüncesinin
B) Veraset sisteminin
C) Devşirme sisteminin
D) Teokratik yapının
E) Saltanat anlayışının

PEKİŞTİRME TESTİ 3

1. Osmanlı Devleti'nde yönetici olmanın şartı; Müslüman olmak, Türkçe bilmek ve Osmanlı kültürünü tanımaktır.

Buna göre Müslüman Osmanlı vatandaşlarının aşağıdaki makamlardan hangisine ulaşamayacağı söylenebilir?

A) Beylerbeylik
B) Şehzadelik
C) Tımarlı sipahilik
D) Defterdarlık
E) Subaşılık

2. **Osmanlı Devleti'nin fethettiği bölgelerin yürürlükte olan kanunlarını hemen kaldırmamış olması,**

I. bölge halkının asimile olmasını kolaylaştırmak,
II. İslam dinini fethedilen bölgelerde yaymak,
III. halkın Osmanlı yönetimine uyum sağlamasını kolaylaştırmak

amaçlarından hangilerine yönelik bir durumdur?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

3. **Osmanlı Devleti'nde çarşı pazar esnafının çalışmalarının kontrolünden sorumlu olan görevli aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Sancak beyi
B) Subaşı
C) Beytülmal Emini
D) Muhtesip
E) Gümrük ve Bac Eminleri

4. Osmanlı toprak sistemi incelendiğinde,

I. toprağın büyük bölümünün devlete ait olduğu,
II. vakıf arazilerin alınıp satılamadığı,
III. toprağı üç yıl üst üste ekmeyen köylülerin topraklarının elinden alındığı,
IV. sebepsiz olarak toprağı terk eden köylülerden çiftbozan vergisi alındığı görülmüştür.

Yukarıdakilerden hangileri Osmanlı Devleti'nde üretimin düzenli bir şekilde sürdürülmesinde daha etkili sonuçlar doğurmuştur?

A) I ve II
B) II ve III
C) II ve IV
D) III ve IV
E) I ve IV

5. Bir toplumda bireylerin sınıflarını değiştirmesine dikey hareketlilik denir.

Aşağıdakilerden hangisi dikey hareketliliğe örnek gösterilemez?

A) Savaşta yararlılığı görülen bir askere Tımar arazisi verilmesi
B) Gayrimüslim bir kişinin devşirme yoluyla yönetim birimine alınması
C) Bir çiftçinin okuyup müderris olması
D) Göçmen bir ailenin, Anadolu'dan Rumeli'ye taşınması
E) Kadıların atama yoluyla Sancak Beyi yapılması

6. I. Ümmetçi bir devlet anlayışının benimsenmesi
II. Halkın geleneklerine karışılmaması
III. Dini inanç ve uygulanmalara saygı gösterilmesi
IV. Padişahların, adaletnameler yayımlaması
V. İnsan haklarının yöneticiler tarafından korunması

Osmanlı Devleti'nin dili, inancı ve kültürü birbirinden farklı ulusları kolaylıkla bir arada tutmasında yukarıda verilenlerden hangisinin etkisi yoktur?

A I B) II C) III D) IV E) V

7. **Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin, halkın ihtiyaçlarını karşılamak için açtığı sosyo - kültürel yapılar arasında gösterilemez?**

A) Darüşşifalar B) İmarethaneler
C) Sur ve kaleler D) Medreseler
E) Han ve Hamamlar

8. **Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyılın sonlarına kadar,**
I. minyatür,
II. resim,
III. hat

sanatlarından hangilerinin gelişmediği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

9. Osmanlı Devleti'nde "ekonominin canlı tutulabilmesi, üretimin sürekli olmasına bağlıdır" düşüncesi hakimdi.

Buna göre,
I. toprağını ekmeyen çiftçiden çift bozan vergisinin alınması,
II. ele geçirilen topraklara Türkmenlerin yerleştirilmesi,
III. tarım alanında özel mülkiyete izin verilmesi

durumlarından öncelikle hangileri ile Osmanlı Devleti üretimde sürekliliği sağlamayı amaçlamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

10. Osmanlı Devleti'nde hattatlık, sadece bir sanat dalı değildir. Ayrıca ülkede yaygın ve önemli bir geçim kaynağı olmuştur.

Bu bilgilerden hareketle Osmanlı Devleti'nde aşağıdaki mesleklerden hangisinin gelişmesi engellenmiştir?

A) Ciltçilik B) Müderrislik
C) Zanaatkarlık D) Nakkaşlık
E) Matbaacılık

PEKİŞTİRME TESTİ 4

1. Aşağıdakilerden hangisi vakıfların faydaları arasında gösterilemez?

A) Yerleşim yerlerinin büyümesi
B) İhtiyaç sahibi insanları koruması
C) Ülkenin bayındır hale getirilmesi
D) Yöneticileri denetlemesi
E) Eğitim kurumlarının harcamalarının karşılanması

2. Paranın kullanımı ve bir yerden bir yere naklînin, günümüzdeki kadar gelişmediği düşünüldüğünde Osmanlılarda görülen aşağıdakilerden hangisi devletin temel gereksinimlerinin karşılanabilmesi için zorunlu ve yerinde bir uygulama olmuştur?

A) Medrese B) Lonca C) Tımar
D) Devşirme E) İaşecilik

3. Türk lonca teşkilatının giderek önemini yitirmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) El sanatı ürünlerinin sınırlı olması
B) El tezgâhlarının fabrikalarla rekabet edememesi
C) Osmanlı Devleti'nin sürekli savaşması
D) Esnaf teşkilatının geliştirilmesi
E) El sanatlarının babadan oğula geçmesi

4. Osmanlı Devleti'nde,

I. köylü,
II. zanaatkar,
III. tüccar,
IV. bilgin

gruplarından hangileri "reaya" **sayılmamıştır?**

A) Yalnız I B) Yalnız III C) Yalnız IV
D) I ve IV E) II ve III

5. Osmanlı Devleti'nde aşağıdakîlerden hangisi "esnafı" **denetleme yetkisine sahipti?**

A) Cizyedar B) Mültezim
C) Tımarlı sipahi D) Muhtesip
E) Vakıf yönetimi

6. Osmanlı Devleti'nde XVI. yüzyılda yapılan nüfus yazımında, aşağıdakilerden hangisinin saptanması amaçlanmıştır?

A) Kadın-erkek sayısı
B) Okur-yazar oranı
C) İşsizlik oranı
D) Nüfus artışı oranı
E) Vergi yükümlüleri

7. Osmanlılarda, toplumu oluşturan kesimlerin belirlenmesinde "Millet sistemi" uygulanmıştır.

Bu sistemde alınan temel ölçüt aşağıdakilerden hangisidir?

A) Meslek grubu
B) Dini inanç
C) Nüfus oranı
D) Kültürel düzey
E) Ekonomik durum

8. **Osmanlılarda en gelişmiş ve kapsamlı sanat dalı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Resim B) Müzik C) Mimari
D) Kakmacılık E) Kuyumculuk

9. **Osmanlı Devleti'nde,**

I. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan kimselere devletçe tohum, hayvan ve para yardımı yapılması,
II. Toprağını arka arkaya üç yıl ekmeyerek boş bırakan köylünün toprağının elinden alınıp bir başkasına verilmesi,
III. Köylünün, toprağını değil, toprağı işleme hakkını çocuklarına miras olarak bırakabilmesi

uygulamalarından hangileri, toprağın kullanımının köylüye, çıplak mülkiyetinin devlete ait olduğunu gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

10. **Osmanlı mimarlığında aşağıdaki yapılardan hangisinin diğerlerini de içeren örnekleri vardır?**

A) Külliye B) Sebil C) Cami
D) Medrese E) Kütüphane

11. **Osmanlılarda aşağıdaki sanatlardan hangisine ait eserler, yapıldığı dönemin sosyal ve siyasi özellikleri hakkında en çok bilgi verir?**

A) Çini B) Hat C) Kakma
D) Ebru E) Minyatür

12. **Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlılarda yoksul halka yemek dağıtmak amacıyla yapılmıştır?**

A) Külliye B) Şifahane C) İmaret
D) Medrese E) Kümbet

13. **Osmanlı Devleti'nde, devletin tebaası olan kişilerin sosyal ve ekonomik hayat düzeyinin yükseltilmesi ve insanların sağlık, eğitim,kültür gereksinimlerinin karşılanmasında aşağıdakilerin hangisinden yararlanılmıştır?**

A) Tımar sistemi
B) Vakıf sistemi
C) İltizam sistemi
D) Müsadere usulü
E) Devşirme sistemi

PEKİŞTİRME TESTİ 5

1. Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlılarda devletin vergi gelirlerini toplama yetkisini belirli bir süre için ve açık artırma yoluyla devretmesi, bu yetkiyi alanların da vergiyi devlete ödeyerek karşılığını vergi yükümlüsü kişilerden alması usulüdür?

A) Devşirme sistemi
B) Saliyaneli eyalet sistemi
C) İltizam sistemi
D) Timar sistemi
E) Veraset sistemi

2. XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı Devleti'nde toprak düzeninin bozulmasıyla toprak mülkiyeti yaygınlaşmıştır.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisine ortam hazırladığı savunulabilir?

A) Asker - sivil iş birliğine
B) Feodal yapının güçlenmesine
C) Toprak gelirlerinin artmasına
D) Köylünün refah düzeyinin artmasına
E) Ticaretin azınlıkların tekelinde olmasına

3. **Kanuni devrine ait 111 Numaralı Kerkük ili Tahrîr Defterinde yer alan** "Adı geçen köyde her haneden sekizer akça alınır ve her inekten beş akça alınır ve her koyundan ve keçiden buçuk akça alınır ve her beş ölçü buğdaydan ve arpadan altı akça alınır ve pamuk kozası ve susamdan her ölçü için iki akça alınır ve kışlık sebze ve yazlık sebzeden altıda bir alınır ve dokumacıların tamamından beş akça alınır. Doğrudur. Ve her dişi eşekten iki buçuk akça alınır. Doğrudur." **tahrir kaydına göre aşağıdakilerden hangisi hakkında bir bilgiye ulaşılamaz?**

A) Tımarlı sipahiler
B) Tarımsal ürünler
C) Vergi dilimleri
D) Para birimi
E) Hayvancılık faaliyetleri

4. Osmanlılarda esnaf teşkilatıyla ilgili olarak aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Esnaf olmak isteyen kişi mesleğe çırak olarak başlardı.
B) Ustalığa ulaşan kişi esnaf teşkilatının iç kurallarına göre dükkan açabilirdi.
C) Her esnaf loncasında, şeyh, yiğitbaşı ya da kethüda denilen yönetici bulunurdu.
D) Esnafı, mültezimler aracılığıyla nişancı denetlerdi.
E) Üretilen ürünlerin standartları ve fiyatları belirliydi.

5. **Osmanlı Devleti'nde devşirme kökenli yeniçeriler ve yöneticiler, Tımarlı Sipahilere karşı bir denge unsuru oluşturmuştur. Aynı zamanda bu askerî gruplardan herhangi birisinin imtiyazlı ve güçlü bir sınıf hâline gelmesine izin vermeyerek Osmanlılar, aşağıdakilerden hangisini amaçlamış olabilir?**

A) Türk bey ve yöneticilerin etkinliğini artırmak

B) Bürokrasiyi tamamen devşirmelere teslim etmek

C) Gayrımüslim tebaanın gönlünü kazanmak

D) Batılıların desteğini elde etmek

E) Merkezi otoriteyi güçlü kılmak

6. I. Çini

II. Hat

III. Minyatür

Yukarıdakilerden hangileri Osmanlı mimarisinde görülmektedir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

7. **Osmanlı Devleti'nde özel mülkiyet ve miras hakkının sınırlandırılmasının,**

I. sermaye birikiminin oluşması,

II. toplumsal sınıf farklılıklarının belirginleşmesi,

III. yerleşik yaşamın yaygınlaşması

durumlarından hangilerini engellediği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) I ve III E) I, II ve III

8. Osmanlı toplumu sosyal bakımdan yönetenler (askerîler) ve yönetilenler (reaya) olarak ikiye ayrılır.

Yönetilenlerden İlmiye sınıfına mensup olanların bir kısmı aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

A) Defterdarlar ve nişancı

B) Kadılar ve müderrisler

C) Sadrazam ve beylerbeyi

D) Subaşılar ve kapıkulu askerleri

E) Sancak beyleri ve kale koruyucuları

9. I. Kadı

II. Müderris

III. Beylerbeyi

Yukarıdakilerden hangileri Osmanlı Devletinde "ulema" **sınıfına mensuptur?**

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

10. I. Çift Resmi

II. Öşür

III. Çiftbozan

Yukarıdakilerden hangileri, Osmanlı Devleti'nde toprağını üç yıl üst üste ekmeyen çiftçiden alınan vergilerdendir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

Devler gibi eserler bırakmak için, karıncalar gibi çalışmak lazım.
Necip Fazıl Kısakürek

ACEMİ 1

1. **Toplumsal gereksinimler için kullanılan ve kadılar tarafından denetlenen vakıf gelirleriyle,**

I. toplumsal ihtiyaçları gidermek,
II. halkın devlete bağlılığını güçlendirmek,
III. sosyal eşitliği sağlamak

amaçlarından hangilerine ulaşılmak istenmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

2. **Osmanlı Devleti'nde Divan'a yansıyan davalara bakan, kadı ve müderrislerin atama, tayin ve görevden alınmalarından sorumlu Divan üyesi kimdir?**

A) Sadrazam B) Kazasker
C) Defterdar D) Nişancı
E) Reisülküttap

3. **Osmanlı padişahları, bir konu hakkındaki kesin kararlarını aşağıdakilerden hangisi ile belirtirlerdi?**

A) Fetva B) Risale C) Fıkıh
D) Kelam E) Ferman

4. **Osmanlılarda,**

I. ferman,
II. risale,
III. berat

belgelerinden hangileri padişah tarafından verilirdi?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

5. I. Padişah
II. Sadrazam
III. Nişancı

Osmanlı Devleti'nde yukarıdakilerden hangileri yönetimde etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

6. **Osmanlı imparatorluğunda en yüksek karar organı olan Divan-ı Hümayunda,**

I. İlmiye,
II. Seyfiye,
III. Kalemiye,
IV. Azınlık

gruplarından hangileri temsil edimekteydi?

A) I ve II B) II ve IV C) III ve IV
D) I ve III E) I, II ve III

7. Sokollu Mehmet Paşa, Orta Asya Türkleri ile bağlantı kurmak ve Osmanlı - İran Savaşlarında donanmadan yararlanmak amacıyla aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmeye çalışmıştır?

A) Kıbrıs'ın fethedilmesini

B) Süveyş Kanalı'nın ele geçirilmesini

C) Altınorda Devleti'nin yıkılmasını

D) Don ve Volga ırmaklarının bir kanalla birleştirilmesini

E) İznik ve Sapanca göllerinin Marmara Denizi'ne bağlanmasını

8. Osmanlı Devleti'nde, aşağıdakilerden hangisi hiyerarşik sıralamada diğerlerinden yüksektedir?

A) Nişancı B) Defterdar

C) Kazasker D) Sadrazam

E) Reisülküttap

9. Aşağıdakilerden hangisi, Yavuz Sultan Selim ile ilgili doğru bir bilgi değildir?

A) Anadolu Türk siyasi birliğini kesin olarak sağlamıştır.

B) Osmanlı topraklarını sekiz yıl gibi kısa bir sürede yaklaşık 2,5 kat büyütmüştür.

C) Akdeniz'i bir Türk gölü haline getirmiştir.

D) Osmanlı hazinesini, tarihinin en güçlü seviyesine yükseltmiştir.

E) Kuzey Afrika'da Osmanlı egemenliğini başlatmıştır.

10. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nde başkent olan şehirlerden biri değildir?

A) İstanbul B) Konya C) Bursa

D) Edirne E) İznik

11. I. Muhteşem

II. Büyük Türk

III. Kanuni

Yukarıdakilerden hangileri, I.Süleyman'a ait lâkap ve sıfatlar arasında yer alır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III

D) II ve III E) I,II ve III

12. I. Safeviler

II. Portekizliler

III. Habsburglar

Kanuni Sultan Süleyman döneminde yukarıdakilerden hangileriyle yoğun mücadeleler yaşanmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve III

D) II ve III E) I,II ve III

Çalışmak bizi şu üç şeyden kurtarır: Can sıkıntısı, kötü alışkanlıklar, Yoksulluk.
Voltaire

ACEMİ 2

1. Osmanlı Devleti'nde ülke toprakları her dereceden devlet adamlarına hizmetleri karşılığı dağıtılırken, bu kişilere arazilerin vergisini toplama hakkı verilmiş, karşılığında bölgenin güvenliğini sağlamaları, ayrıca asker yetiştirmeleri ve bu askerleri savaşa hazırlamaları istenmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi dirlik sistemi adı verilen bu uygulamanın amaçlarından biri <u>değildir</u>?

A) Asker sayısını artırmak
B) Üretimi artırmak ve denetlemek
C) Nüfus artışını kontrol altında tutmak
D) Maaşların hazineye yük olmasını önlemek
E) Toprak gelirlerinin iyi değerlendirilmesini sağlamak

2. İstanbul'un fethi, padişahın durumunda ve devlet yapısında önemli değişikliklere yol açmış; veziriazamlık devşirmeler arasından seçilen ve yetiştirilen kişilere verilmiş, Türk beylerinin vezirlik yapmaları engellenmiştir.

Bu uygulamanın <u>temel</u> nedeni aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

A) Sınırların genişletilmeye çalışılmasıyla
B) Hukuk anlayışının değiştirilmesiyle
C) Osmanlı hanedanın yönetim üzerindeki mutlak egemenliğinin korunmak istenmesiyle
D) Devlet yönetiminin dini kurallara bağlanmasıyla
E) Yönetim biçiminin değiştirilmesiyle

3. Aşağıdaki olaylardan hangisi Kanunî Sultan Süleyman döneminde <u>gerçekleşmemiştir</u>?

A) Belgrad'ın Fethi
B) Malta Kuşatması
C) Kıbrıs'ın Fethi
D) Rodos'un Fethi
E) Preveze Deniz Savaşı

4. I. Fatih Sultan Mehmet zamanında yapılması ve zamanla yeni yapıların eklenmesi
II. Devletin başkentinde inşa edilmiş olması
III. Padişahın ailesiyle birlikte oturduğu yer olması

Yukandakilerden hangileri, Topkapı Sarayı'nın özellikleri arasında yer alır?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I, II ve III

5. Osmanlı Devleti'nde yönetimdeki sıralamada, aşağıdakilerden hangisinin yeri diğerlerinden sonradır?

A) Kazasker
B) Defterdar
C) Sancakbeyi
D) Sadrazam
E) Nişancı

6. Osmanlı Devleti'nde,

I. Müderris,
II. Kazasker,
III. Vezir

görevlilerinden hangilerinin, medrese eğitimi almış olması zorunludur?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

ÇAP

7. Osmanlı Devleti'nde,

I. Öşür,

II. Avarız,

III. İspenç

vergilerinden hangileri sadece Müslümanlardan alınırdı?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I ve III

8. I. Portekizlilerin denizlerdeki üstünlüğüne son vermek

II. Gücerat Devleti'ne yardım ulaştırmak

III. Müslümanların ticari çıkarlarını korumak

Yukarıdakilerden hangileri, Hint Deniz Seferlerinin amaçları arasında yer alır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) I ve III E) I, II ve III

9. XV. yüzyılda Osmanlı - Memlük ilişkilerinin bozulmaya başlamasında, aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenemez?

A) Hicaz su yolları sorununun ortaya çıkması

B) Bağdat'ın Osmanlı egemenliğine alınması

C) Memlûklerin Cem Sultan'ı himaye etmesi

D) Memlûklerin Safevilerle ittifak kurması

E) Ramazanoğulları ve Dulkadiroğulları toprakları üzerinde egemenlik mücadelesinin yaşanması

10. Hz.Muhammed'i, Mekke'den Medine'ye göç ettiği zaman evinde ilk misafir eden sahabedir. Kendisine bu olaydan sonra "mihmandar-ı nebevî" de denmiştir. Daha sonra 90'lı yaşlarında Emevi ordusunda, İstanbul kuşatmasına katılmış ve bu kuşatma sırasında şehit olmuştur. Vasiyeti üzerine İstanbul surlarının dibine gömülmüştür. Fetih'den sonra Fatih'in hocası Akşemsettin, manevi keşif yoluyla mezarını bulmuştur. Mezarının olduğu yere onun adına bir türbe ve cami yaptırılmıştır.

Bu bilgi, aşağıdaki sahabelerden hangisine aittir?

A) Ebu Eyyûb El-Ensarî

B) Ebu Şeybe El-Hudrî

C) Baba Cafer

D) Amr Bin As

E) Muhammed Bin Cabir El- Ensarî

11. Kanunî Sultan Süleyman döneminde Osmanlı deniz gücünün Akdeniz'de üstünlüğü ele geçirmesi aşağıdaki gelişmelerin hangisinden sonra gerçekleşmiştir?

A) Cerbe'nin Fethi

B) Malta Kuşatması

C) Trablusgarb'ın Fethi

D) Preveze Deniz Savaşı

E) Rodos'un Fethi

AMATÖR 1

1. I. Çok uluslu devlet
   II. Sosyal devlet
   III. Merkeziyetçi devlet

   Yukarıdakilerden hangileri, Osmanlı Devleti'nin XV. yüzyıldan sonra kazandığı özellikleri arasında gösterilebilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

2. **Osmanlı Devleti'nde,**
   I. divanın sarayda değil Babıali'de yani sadrazam kapısında toplanmaya başlaması,
   II. şehzadelerin sancağa gönderilmesi uygulamasına son verilmesi,
   III. Osmanlı ailesinin en yaşlı ve olgun üyesinin tahta geçmesi kuralının getirilmesi

   durumlarından hangileri, padişahların yetişme biçiminde değişiklik olduğunu gösterir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) II ve III E) I, II ve III

3. **Osmanlı İmparatorluğu'nda devşirme yöntemiyle toplanan çocuklardan, saraya alınanlar aşağıdakilerin hangisinde eğitilmiştir?**

   A) Sıbyan mektepleri
   B) Enderun
   C) Hendesehane
   D) Yabancı okullar
   E) Azınlık okulları

4. Osmanlı ülke yönetimindeki temel idari birim eyalettir. Eyaletlerin hem askeri hem de sivil amiri "beylerbeyi" dir. Ancak beylerbeyinin kadılar üzerinde herhangi bir yetkisi yoktur. Kadılar, doğrudan Kazaskere bağlıdır.

   Beylerbeyinin, eyaletin tüm sorumlusu olmasına rağmen kadıların bunun dışında kalmasının <u>temel</u> nedeni olarak aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

   A) Merkezi otoriteyi güçlendirmek
   B) Adaletin bağımsız işlemesini sağlamak
   C) Eyalette güvenliği sağlamak
   D) Kadıları kolayca denetleyebilmek
   E) Beylerbeyinin denetlenmesini kolaylaştırmak

5. **Osmanlı Devleti'nde kuruluş devrinden yükselme devrine kadar istikrarlı bir şekilde nüfus artışı yaşanmasında,**
   I. Türkmen göçleriyle beslenmesi,
   II. fetih hareketlerinin hızlanması,
   III. ticari yaşamın canlanması

   gelişmelerinden hangileri etkili olmuştur?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

6. II. Mehmet İstanbul'un fethinden sonra 984 dükkândan oluşan bir bedesten yaptırmış; burası daha sonra kapalıçarşının temellerini oluşturmuştur. Bunun yanında Galata'daki Venedik elçilerine (balyos) tanınan ayrıcalıklarla, Venedikli tüccarlara gümrük indiriminden yararlanma olanağı tanınmıştır.

Bu çalışmalarla ulaşılmak istenen amacın aşağıdakilerden hangisi olduğu söylenebilir?

A) Lonca teşkilatını oluşturmak
B) Vakıf teşkilatını geliştirmek
C) Ticari hayatı canlandırmak
D) Merkezi otoriteyi güçlendirmek
E) Kapitülasyonları yaygınlaştırmak

7. İstanbul Osmanlı Devleti tarafından alındıktan sonra Trabzon'da ve Mora Yarımadası'nda bulunan Rum devletleri de Osmanlı sınırlarına dahil edilmiştir.

Bu bilgiye dayanarak, aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Fetihlerin belirli bir program ve amaç doğrultusunda gerçekleştirildiğine
B) Karadeniz ve Ege'deki egemenliğin güçlendirildiğine
C) Etkinlik alanının genişletildiğine
D) Rum nüfusunun denetim altına alınmaya çalışıldığına
E) Gaza politikasına son verildiğine

8. **Aşağıdakilerden hangisi "padişah imzası" anlamındadır?**

A) Fetva B) Tuğ C) Ferman
D) Tuğra E) Salyane

9. Osmanlı Devleti'nin Klasik Döneminde tarım topraklarının büyük bölümü mirî toprak statüsündeydi.

Bu uygulamanın,

I. toprak soyluluğu,
II. feodal yapılanma,
III. özel mülkiyet

oluşumlarından hangilerini engellediği savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

10. **Osmanlı Devleti'nde olağanüstü hallerde alınan avarız vergisi, aşağıdaki yüzyıllardan hangisinde, sürekli hâle getirilmiştir?**

A) XIV. B) XV. C) XVI.
D) XVIII. E) XIX.

11. **Aşağıdakilerden hangisi, Lonca teşkilatında kalite uzmanı, bilirkişi olarak görev yapmaktadır?**

A) Pir B) Ehl-i Hibre C) Yiğitbaşı
D) Muhtesib E) Kethüda

Hiçbir zafere çiçekli yollardan gidilmez.
La Fontaine

UZMAN 1

1. **Osmanlı Devleti'nde halk yönetenler ve yönetilenler olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Yönetilen sınıfa verilen isim aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Ayan B) Mültezim C) Ulema D) Seyfiye E) Reaya

2. Batı'daki çağdaşları Kutsal Roma Germen İmparatoru V. Karl, Avusturya Kralı I. Ferdinand, Fransa Kralı I. François, İngiltere Kralı VIII. Henry, Rus Çarı Korkunç İvan gibi hükümdarlar; Doğu'da ise İran Şahı Tahmasb, Bâbürlü Hümâyun ve Ekber Şah'dır.

Bu hükümdarlar içinde onlarla kıyaslanmayacak ölçüde önemli bir güç sahibi olan ve yaşadığı döneme adını veren Osmanlı hükümdarı aşağıdakilerden hangisidir?

A) II. Mehmet B) II. Bayezıd
C) I. Selim D) I. Süleyman
E) II. Selim

3. Bağdat'ta İmâm-ı Âzam'ın türbesini ziyaret etti, eski harabeleri dolaştı. Şehirde kaldığı dört ay zarfında şehrin imarına çalıştı, İmâm-ı Âzam'ın türbesini yaptırdı; ayrıca Abdülkadir Geylânî'nin mezarı üzerine bir türbe, etrafına medrese, tekke hücreleri ve imaretle yanına bir cami inşa ettirdi. Necef ve Kerbelâ'ya gitti, Hz. Ali ve Hz. Hüseyin makamlarını ziyaret edip onların soyundan gelenlere altın dağıtarak Safevîlere karşı dinî bir mesaj verdi.

Bu çalışmaları, aşağıdaki Osmanlı padişahlarından hangisi yapmıştır?

A) I. Süleyman B) I. Selim
C) II. Bayezıd D) II. Mehmet
E) IV. Murat

4. Osmanlı Devleti'nin iltizama verdiği araziden sağladığı nakit para, arazinin potansiyel gelirlerinden oldukça azdı.

Bu durumdan zarar görmesine rağmen devletin iltizam sisteminden uzun süre vazgeçmemesinin <u>temel</u> nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Halktan daha çok vergi alınmasının sağlanması
B) Hazineye peşin para girişinin sağlanması
C) Özel girişimcileri teşvik etmesi
D) Toprak ağalığını engellemesi
E) Üretimi artırması

ÇAP

5. Yavuz Sultan Selim'in Memlûk Devleti'nin siyasi varlığına son vermesiyle yaşanan,

I. Mısır'ın saliyaneli bir eyalet haline getirilmesi,

II. Baharat Yolu'nun denetim altına alınması,

III. Memlûklülerin Kıbrıs Adası'ndan aldıkları verginin Osmanlı hazinesine aktarılması

gelişmelerden hangilerinin, devlete beklenen ekonomik kazancı sağladığı söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

6. Osmanlı Devleti'nde şeyhülislamı atama ve onu görevden alma yetkisi aşağıdakilerden hangisine aittir?

A) Padişah B) Rumeli Kazaskeri

C) Nişancı D) Reisülküttap

E) Sadrazam

7. Osmanlı Devleti'nde halkın çoğunluğu geçimini tarımdan sağlardı. Halk elde ettiği ürün üzerinden öşür ve haraç adıyla farklı oranda gelir vergisi öderdi.

Bu uygulamada öncelikle aşağıdakilerden hangisi göz önünde tutulmuştur?

A) Yöresel ve coğrafi koşullar

B) Halkın gelir düzeyi

C) Dini inançlar

D) Askeri koşullar

E) Devlet giderleri

8. Osmanlı Devleti'nde özel mülk konumundaki Öşri ve Haraci topraklar hukuki güvence altına alınırken devlet arazisi konumundaki Miri toprakların boş bırakılması hâlinde çiftçiye çeşitli cezalar verilmiştir.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisine kanıt gösterilemez?

A) Özel mülkiyet uygulamalarının görüldüğüne

B) Özel mülk topraklarının, Miri topraklara oranla çoğunlukta olduğuna

C) Tarımsal üretimin sürekliliğinin sağlanmaya çalışıldığına

D) Devletin düzenli bir toprak işletim sistemi geliştirdiğine

E) Ülke topraklarının farklı bölümlere ayrıldığına

9. I. Osmanlı

II. Memlûk

III. Selçuklu

Yukarıdaki devletlerin hangilerinde saltanat makamı içinde halifelik anlayışı uygulanmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

10. Divanı-ı Hümayun'un,

I. Yeniçeri Ağası,

II. Kazasker,

III. Sadrazam

üyelerinden hangileri, Seyfiye sınıfına mensuptur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) I, II ve III

Profesyonel, içindeki amatör ruhu her zaman muhafaza eden ve ondan coşku ve heyecan duyan kişidir.

ŞAMPİYON 1

1. **Aşağıdakilerden hangisi, Hint Deniz Seferleri-ne katılan denizcilerden biri değildir?**

A) Hadım Süleyman Paşa
B) Piri Reis
C) Piyale Paşa
D) Murat Reis
E) Seydi Ali Reis

2. **Aşağıdakilerden hangisi, I. Selim döneminde Osmanlı topraklarına katılan bölgelerden biri değildir?**

A) Irak
B) Suriye
C) Mısır
D) Diyarbakır
E) Lübnan

3. II. Mehmet, İstanbul kuşatması sırasında şehirden kaçan Ortodoks halkın şehre dönmesine izin vermiş ve fetihten sonra onlara kendi patriklerini seçme hakkı tanımıştır.

II. Mehmet'in bu uygulama ile aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmek istediği savunulabilir?

A) Hristiyan dünyasının liderliğini üstlenmek
B) Katolik dünyasına karşı güç oluşturmak
C) Halk arasında dini birliği sağlamak
D) Ortodoks halka yönetimde yer vermek
E) Anadolu'da siyasi birliği sağlamak

4. II. Mehmet döneminde Karadeniz seferine çıkan Gedik Ahmet Paşa, Cenevizlilerden Kefe ve Azak kolonilerini alırken Kırım Hanlığı'nı da Osmanlı Devleti'ne bağlamıştır.

Buna göre, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Karadeniz'deki Ceneviz gücü kırılmıştır.
B) Osmanlı Devleti'nin sınırları genişlemiştir.
C) Karadeniz'deki Osmanlı hakimiyeti güçlenmiştir.
D) Karadeniz ticaret yolu Osmanlı egemenliğine girmiştir.
E) Osmanlı - Rus savaşları başlamıştır.

5. **Osmanlı Devleti'nde resmî tarih yazarlarına verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Mültezim B) Mütevelli C) Nişancı
D) Reisülküttap E) Vakanüvis

6. **Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'nde defterdarın görevlerinden biri değildir?**

A) Kapıkulu ulufelerini dağıtmak
B) Akçenin değerini korumak
C) Fethedilen toprakları kaydetmek
D) Hazine ile ilgili işlerde hüküm yazmak
E) Hazinenin gelir gider hesaplarını tutmak

ÇAP

7. **Osmanlı Devleti'nde, padişahlığın hanedanının erkek üyelerinin en yaşlısına geçmesi usulü aşağıdaki padişahlardan hangisi zamanında kabul edilmiştir?**

A) IV. Mehmet
B) II. Osman
C) IV. Murat
D) I. Ahmet
E) II. Ahmet

8. "Sen birçok belde ve tebaaya malik oldun; bilhassa Mısır'ı almakla Hadim-i Haremeyn-i Şerifeyn unvanını aldın. Şimdi sen arzın İskenderisin; aramızda geçen geçmiştir; bir daha geri gelmez; sen memleketine git, ben de memleketime gideyim; aramızda Müslümanların kanlarını dökmeyelim, arzun ve maksadın ne ise onu ben yerine getiririm."

Yukarıdaki diyolog, aşağıdaki hükümdarlardan hangileri arasında geçmiştir?

A) I. Süleyman-Şah Tahmasb
B) I. Selim-Kansu Gavri
C) II. Mehmet-Uzun Hasan
D) I. Selim-Şah İsmail
E) I. Süleyman-Şah İsmail

9. **Osmanlı Devleti'nde temel gereksinim maddelerinin toptan alınıp satıldığı pazar yerlerine ne ad verilir?**

A) Derbent
B) Kapan Hanı
C) Arasta
D) Bedesten
E) İmarethane

10. I. Nakkaş - Minyatür sanatını yapan
II. Müzehhip - Tezhip sanatını yapan
III. Mücellit - Kitap ciltleyen

Yukarıda verilen eşleştirmelerden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve III
E) I, II ve III

11. I. Hat
II. Oymacılık
III. Tezhip

Yukarıdaki sanat dallarından hangileri Osmanlı Devleti'nde mimari süslemede kullanılmıştır?

A)Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve III
E) I, II ve III

ÇIKMIŞ SORULAR

1. **Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nde idari birimlerden biri değildir?**

A) Kaza B) Eyalet C)Sancak
D) Avarız E) Köy

2018 - AYT

2. **Aşağıdakilerden hangisi Fatih Sultan Mehmet Dönemi'nde gerçekleşen olaylardan biridir?**

A) Mısır'ın alınması
B) Belgrat'ın alınması
C) Mora'nın alınması
D) Girit'in fethedilmesi
E) Kıbrıs'ın fethedilmesi

2018 - AYT

3. **Aşağıdakilerden hangisi Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde Osmanlı Devleti'nin, Avrupalılar karşısında üstünlük sağlamasında etkili olan gelişmelerden biri değildir?**

A) Osmanlıların Akdeniz'de deneyimli korsanlarla iş birliği yapması
B) Osmanlı Devleti'nin Fransa'ya kapitülasyonlar vermesi
C) Osmanlıların, Şarlken'in Avrupa'yı egemenliği altına almasına engel olması
D) Avrupa'da Reform hareketlerinin etkili olması
E) Portekizlilerin Hint Okyanusu'ndaki faaliyetlerini artırması

2018 - AYT

4. **Osmanlı Devleti'nin, Balkanlarda fethettiği topraklarda aşağıdakilerden hangisini uyguladığı söylenemez?**

A) Vergi adaletini
B) İskân siyasetini
C) Hoşgörü politikasını
D) İnanç birliğini
E) İmar çalışmalarını

2017 - YGS

5. Kanuni Dönemi'nde Osmanlı ülkesine gelen Busbecq; "Türkler arasında itibar, hizmet ve idari mevkiler kabiliyet ve faziletin ödülü oluyor. Kişi tembel ve sahtekâr ise hiçbir zaman yükselemiyor, küçümsenip hakir görülüyor. İşte Türkler bu nedenle, neye teşebbüs etseler başarılı oluyorlar ve hükmeden bir ırk olarak hâkimiyetlerinin sınırlarını her gün genişletiyorlar." demiştir.

Buna göre, Osmanlı Devleti ile ilgili olarak;

I. liyakata önem verildiği,
II. toplumda hoşgörünün egemen olduğu,
III. toplumda dikey hareketliliğin olduğu

ifadelerinden hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

2017 - YGS

6. Osmanlılar Rumeli'ye geçtikten sonra ele geçirdikleri topraklara Anadolu'nun çeşitli yerlerinden önemli miktarda Türk nüfusu nakletmiştir. Kuruluş devrinde Rumeli'ye geçirilen bu kitlelerin iskanında Anadolu'daki bazı tarikatlara mensup dervişler de rol oynamıştır.

Bu bilgilerden hareketle aşağıdakilerden hangisi ileri sürülemez?

A) Balkanlarda nüfus yapısının değiştiği
B) Yeni yerleşim alanlarının açıldığı
C) Daha ileriye fetih yapma imkânının doğduğu
D) Hristiyan halkın kitlesel olarak din değiştirdiği
E) İslamiyet'in Rumeli'de yayıldığı

2017 - LYS

7. Osmanlı Devleti kuruluştan itibaren devlet teşkilatlanmasına büyük önem vermiştir. Devlet, bir yandan fetihlerle genişlerken bir yandan teşkilatlanma ve kurumsallaşmasını da yeni şartlara ve ihtiyaçlara göre biçimlendirmeye devam etmiştir. Bu amaçla fetihlerin daha sağlıklı yapılabilmesi için Orhan Gazi Dönemi'nde daimî bir ordu da oluşturulmuştur.

Bu dönemde kurulan ve Osmanlı Devleti'nin ilk düzenli ordu teşkilatının temelini oluşturan birlik aşağıdakilerden hangisidir?

A) Acemi Ocağı
B) Kapıkulu Ocağı
C) Yaya ve Müsellemler
D) Timarlı Sipahiler
E) Akıncılar

2017 - LYS

8. **Osmanlı sarayında kapıkulu askerleri dahil sarayın dış hizmetlilerinin bulunduğu bölüm aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Enderun
B) Kubbealtı
C) Harem
D) Birun
E) Has oda

2017 - LYS

9. **Bir tarihçinin** "Osmanlı Devleti'nde genellikle bir cami etrafında kümelenmiş çeşitli tesislerden oluşan imaret siteleri hem şehirlerin oluşması ve gelişmesinde hem de ülkenin sosyal ve ekonomik hayatında önemli rol oynamıştır." **şeklinde tanımladığı yapı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Külliye
B) Medrese
C) Bedesten
D) Derbent
E) Arasta

2017 - LYS

10. **Osmanlı Devleti'nde esnafı denetleyen, üretimin kaliteli yapılıp yapılmadığını ve belirlenen fiyatlara uyulup uyulmadığını kontrol eden görevli aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Saka
B) Muhtesip
C) Bostancı
D) Subaşı
E) Yeniçeri Ağası

2017 - LYS

11. Osman Gazi; Eskişehir'i kardeşi Gündüz Bey'e, Karacahisar'ı oğlu Orhan Bey'e, Yarhisar'ı Hasan Alp'e, İnegöl'ü silah arkadaşı Turgut Alp'e vermiştir. Ayrıca kayınbabası Şeyh Edebali'ye Bilecik'in öşür vergisini bırakmıştır.

Osmanlı kroniklerinde yer alan bu bilgilerle Osman Gazi'nin idari düzenlemeleri hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Ülke topraklarının gelirini hükümdar ailesi, akrabaları ve silah arkadaşları arasında paylaştırdığı
B) Birbirine yakın yerleri dirlik olarak dağıttığı
C) Dirlik uygulamasına Osman Gazi Dönemi'nde rastlandığı
D) Osman Bey'in çevresinde farklı gruplardan etkin kişiler olduğu
E) Dirliklerin, "Ülke hanedanın ortak malıdır." anlayışıyla dağıtıldığı

2016 - YGS

12. **Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı ordusunda Kapıkulu Ocaklarına bağlı süvari birliklerinden biridir?**

A) Yeniçeriler
B) Lağımcılar
C) Topçular
D) Silahtarlar
E) Cebeciler

2016 - LYS

13. Osmanlı Devleti'nde ihtiyaç malları ve ham maddeler, şehirdeki kapan adı verilen pazar yerlerinde belirlenen fiyat üzerinden satışa sunulurdu. Bu satış sırasında adil bir dağıtım gözetilirdi.

Bu uygulamayla;

I. fiyat artışının kontrol edilmesi,

II. rekabetin teşvik edilmesi,

III. lüks tüketim mallarına ilginin artması

durumlarından hangilerinin sağlandığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

2016 - LYS

14. Aşağıdakilerden hangisi XVI. yüzyılda Osmanlı-Safevi ilişkilerinin bozulmasının nedenlerinden biri olarak gösterilebilir?

A) Halifelik makamı üzerinde hâkimiyet kurma isteği

B) İslamın kutsal merkezlerinin bulunduğu Hicaz'a sahip olma çabası

C) Trabzon Rum İmparatorluğu toprakları üzerinde hâkimiyet mücadelesi

D) İpek Yolu'nun Karadeniz'in kuzeyinden geçen kısmı üzerinde rekabet

E) Anadolu'nun doğu bölgelerini nüfuzu altına alma politikası

2016 - LYS

15. I. Bayezit'in oğullarından olup Ankara Savaşı'nın ardından Timur tarafından Semerkant'a götürülmesi nedeniyle Osmanlı tahtında kardeşlerinden daha sonra hak iddiasında bulunan ve yürüttüğü taht mücadelesi II. Murat tarafından sonlandırılan kişi, aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mustafa Çelebi B) İsa Çelebi

C) Musa Çelebi D) Mehmet Çelebi

E) Süleyman Çelebi

2015 - LYS

16. Osmanlı Devleti, Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde Hristiyan birliğini parçalamak ve Akdeniz ticaretini canlandırmak amacıyla aşağıdaki devletlerden hangisiyle ittifak kurmuştur?

A) Rusya B) Fransa C) İsveç

D) İtalya E) İspanya

2015 - LYS

17. Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda tutunmasında,

I. Feodal beyler ve krallar arasındaki mücadele,

II. Ortaya çıkan yeni Hristiyan mezheplerinin oluşturduğu durum,

III. Katolik - Ortodoks ayrılığı

gelişmelerinden hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

2015 - LYS

18. Osmanlı Devleti'de narh sistemi içinde bir malın nitelikleri ve piyasa fiyatı belirleniyordu.

Bu uygulamanın,

I. Haksız rekabetin önüne geçmek

II. Tüketiciyi korumak

III. Herkesi eşit gelir düzeyine kavuşturmak

amaçlarının hangilerine yönelik olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) II ve III E) I, II ve III

2015 - LYS

DÜNYA GÜCÜ OSMANLI
SULTAN VE OSMANLI MERKEZ TEŞKİLATI
KLASİK ÇAĞDA OSMANLI TOPLUM DÜZENİ

CEVAP ANAHTARI

DÜNYA GÜCÜ OSMANLI (1453-1595)

AKTİF ÖĞRENME

A. Boşluk doldurma

1. İstanbul'un Fethi
2. Cem Sultan
3. I. Selim
4. Amasya Antlaşması
5. halifelik - kutsal emanetler
6. I. Süleyman
7. Sokollu Mehmet Paşa
8. Şahkulu
9. İnebahtı
10. Turnadağ
11. Macaristan
12. Kanunname-i Ali Osman
13. Otlukbeli
14. Kapitülasyon
15. Mercidabık - Ridaniye

B. Eşleştirme

1. G	9. B
2. M	10. F
3. C	11. N
4. K	12. H
5. İ	13. D
6. O	14. J
7. A	15. L
8. E	

UYGULAMA ALANI

1. Doğru – Yanlış

1. D	2. D	3. Y	4. D
5. Y	6. Y	7. D	8. D
9. D	10. Y	11. D	12. D
13. Y	14. D	15. D	

2. Eşleştirme

1. Mohaç
2. Amasya
3. Şarlken
4. Barbaros Hayrettin Paşa
5. II. Selim
6. Preveze
7. Zigetvar
8. Topkapı

PISA

1. Sahn-ı Seman
2. Kayser-i Rum
3. Kanunname-i Ali Osman
4. Cem Sultan
5. Şahkulu
6. Çaldıran
7. Yavuz Sultan Selim
8. Turnadağ
9. Şah İsmail
10. Mercidabık
11. Martin Luther
12. Mohaç
13. İstanbul Antlaşması
14. Zigetvar
15. Fransa
16. Ebussuud Efendi
17. Kanuni Sultan Süleyman
18. Andrea Doria
19. II. Selim
20. Coğrafi Keşifler

PEKİŞTİRME TESTİ – 1

1. A 2. E 3. D 4. E 5. B 6. C 7. D 8. C
9. E 10. B 11. D 12. E

PEKİŞTİRME TESTİ – 2

1. E 2. C 3. B 4. E 5. D 6. D 7. B 8. E
9. D 10. E 11. C 12. C

PEKİŞTİRME TESTİ – 3

1. A 2. E 3. D 4. C 5. A 6. D 7. C 8. D
9. D 10. B

PEKİŞTİRME TESTİ – 4

1. D 2. A 3. E 4. D 5. E 6. D 7. B 8. E
9. A 10. D 11. C

PEKİŞTİRME TESTİ – 5

1. E 2. A 3. A 4. C 5. E 6. D 7. B 8. E
9. D 10. E 11. E

PEKİŞTİRME TESTİ – 6

1. C 2. A 3. C 4. B 5. B 6. C 7. B 8. E
9. C 10. C 11. D 12.E

SULTAN VE OSMANLI MERKEZ TEŞKİLATI

AKTİF ÖĞRENME

A. Boşluk doldurma

1. Orhan Gazi
2. enderun - harem
3. Bab-ı Hümayun
4. Şehremini
5. çaşnigir başı
6. müneccimbaşı
7. Hünkâr Dairesi
8. I. Murat
9. nişancı
10. lala
11. Kasr-ı adl
12. müsadere
13. Şehzadegân
14. Kaptanıderya
15. birun
16. adaletname
17. Berat
18. şimşirlik
19. mühimme
20. Reisülküttap

UYGULAMA ALANI

1. Doğru – Yanlış

1. Y	2. D	3. Y	4. Y
5. D	6. D	7. Y	8. D
9. D	10. Y	11. Y	12. D
13. D	14. Y	15. D	16. D
17. Y	18. D	19. Y	20. Y

PISA

1. Birun
2. Divan-ı Hümayun
3. Veziriazam
4. Müsadere
5. Kazasker
6. Şehzadegân Mektebi
7. Çelebi Sultan
8. Nişancı
9. Enderun
10. Hırka-i Saadet Dairesi
11. Seyfiye
12. Darüssaade Ağası
13. Şehzade Divanı
14. III. Mehmet
15. Kaptanıderya
16. Fatih
17. Topkapı
18. Harem
19. Emir-i Alem
20. Yeniçeri Ağası

PEKİŞTİRME TESTİ – 1

1. C 2. B 3. C 4. C 5. D 6. E 7. C 8. D
9. D 10. D 11. B

PEKİŞTİRME TESTİ – 2

1. D 2. E 3. D 4. D 5. C 6. A 7. E 8. E
9. D 10. D 11. D 12. A

PEKİŞTİRME TESTİ – 3

1. B 2. D 3. A 4. B 5. D 6. B 7. C 8. E
9. C 10. B 11. B

PEKİŞTİRME TESTİ – 4

1. B 2. E 3. B 4. C 5. B 6. E 7. D 8. C
9. D 10. C

PEKİŞTİRME TESTİ – 5

1. B 2. E 3. A 4. B 5. D 6. D 7. E 8. C
9. D 10. A 11. E 12. B 13. D 14. B 15. A 16.A
17. D

KLASİK ÇAĞDA OSMANLI TOPLUM DÜZENİ

AKTİF ÖĞRENME

A. Boşluk doldurma

1. zımmi
2. imar - iskan
3. vakıf
4. Gedik
5. Ümmet
6. millet sistemi
7. İstimalet
8. çiftlik - hane
9. çift resmi
10. Neccar
11. Narh
12. mevkuf
13. miri
14. mülk - vakıf
15. öşri ve haraci
16. kethüda
17. Mevat
18. yurtluk
19. levanten
20. cizye

UYGULAMA ALANI

1. Doğru – Yanlış

1. Y	2. D	3. D	4. Y
5. D	6. D	7. Y	8. Y
9. D	10. D	11. D	12. Y
13. D	14. D	15. D	16. D
17. D	18. Y	19. Y	20. D

PISA

1. Metruk
2. Gayrimüslim
3. Millet Sistemi
4. Surname
5. Surre Alayı
6. Miri
7. Dirlik
8. Mülk arazi
9. Paşmaklık
10. Öşür
11. Çift
12. Çiftbozan
13. Narh
14. Lonca
15. Kazzaz
16. Bedesten
17. Vakıf
18. Mukataa
19. Haraci
20. Öşri

PEKİŞTİRME TESTİ – 1

1. B 2. E 3. A 4. E 5. C 6. C 7. B 8. E
9. D 10. B 11. E 12. D 13. E

PEKİŞTİRME TESTİ – 2

1. A 2. A 3. D 4. D 5. A 6. E 7. A 8. C
9. C 10. D 11. E 12. D

PEKİŞTİRME TESTİ – 3

1. B 2. C 3. D 4. D 5. D 6. A 7. C 8. B
9. A 10. E

PEKİŞTİRME TESTİ – 4

1. D 2. C 3. B 4. C 5. D 6. E 7. B 8. C
9. E 10. A 11. E 12.C 13.B

PEKİŞTİRME TESTİ – 5

1. C 2. B 3. A 4. D 5. E 6. D 7. C 8. B
9. D 10. C

ACEMİ – 1

1. E 2. B 3. E 4. D 5. E 6. E 7. D 8. D
9. C 10. B 11. E 12. E

ACEMİ – 2

1. C 2. C 3. C 4. E 5. C 6. D 7. A 8. E
9. B 10. A 11. D

AMATÖR – 1

1. A 2. B 3. B 4. B 5. D 6. C 7. E 8. D
9. E 10. D 11. B

UZMAN – 1

1. E 2. D 3. B 4. B 5. B 6. A 7. C 8. B
9. A 10. D

ŞAMPİYON – 1

1. C 2. A 3. B 4. E 5. E 6. C 7. D 8. D
9. B 10. E 11. E

ÖSYM ÇIKMIŞ SORULAR

1. D 2. C 3. E 4. D 5. D 6. D 7. C 8. D
9. A 10. B 11. E 12. D 13. A 14. E 15. A 16. B
17. E 18. C